8. Torstaina 15 päivänä helmikuuta 1990

kello 18.30 (18.35)

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Siv.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

jatketaan metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavia toimenpiteitä koskevan ed. Pulliaisen ym. välikysymyksen käsittelyä 296

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 250/1989 vp. vaalilakeja koskevan lainsäädännön muuttamisesta 337

2) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 §:n muuttamisesta 339

3) Ed. Anttilan ym. lakialoite n:o 3 laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta 340

4) Hallituksen esitys n:o 252/1989 vp. eläinlääkintähuoltolaiksi 341

5) Hallituksen esitys n:o 253/1989 vp. laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta ..... ,,

6) Hallituksen esitys n:o 254/1989 vp. laiksi kunnallislain muuttamisesta ,,

7) Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp. laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta ..... ,,

8) Hallituksen esitys n:o 258/1989 vp. laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 17 ja 21 §:n muuttamisesta 341

9) Hallituksen esitys n:o 1 testamentin valvontaa koskevien säännösten kumoamisesta ..... ,,

10) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi pysäköintivirhemaksusta annetun lain 7 §:n muuttamisesta ..... ,,

11) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi tieliikennelain muuttamisesta ..... ,,

12) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta 343

13) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi tullitariffilain liitteenä olevan tullitariffin muuttamisesta ..... ,,

14) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta . ,,

15) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta ..... ,,

16) Ed. Kaliman ym. lakialoite n:o 1 laiksi kuntien katastrofiavusta ..... ,,

17) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 4 laiksi peruskoululain 47 §:n muuttamisesta 344

18) Asetus 26 päivältä tammikuuta 1990 lääkintöhallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 1) ..... ,,

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, E. Aho, Backman, Björklund, Donner, Elo, Gustafsson, Hacklin, Ikkala, Jaakonsaari, Joenpalo, Jokinen, Junnila, Kalima, Kankaanniemi, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, Liikanen, Löyttyjärvi, Metsämäki, Nieminen, Nyman, Paasio, Paavilainen, Pekkarinen, Puska, Rajamäki, Rauramo, Rehn, J. Roos, Rusanen, Saastamoinen, Sasi, Soininvaara, Suominen, Särkijärvi, Turunen, Wahlström, Viljanen, Väyrynen ja Väänänen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Björklund, Jokinen, Aaltonen, Turunen, Rauramo, Nyman, Kalima, Särkijärvi ja Soininvaara.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Laurila ja Junnila, virkatehtävien takia edustajat Liikanen, Rehn ja Väänänen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Elo, Gustafsson, Hacklin, Joenpalo, Kankaanniemi, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Lapiolahti, Lax, Löyttyjärvi, Metsämäki, Paasio, J. Roos, Saastamoinen, Turunen ja Wahlström, tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden takia ed. Paavilainen sekä kuluvan helmikuun 23 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Ikkala, Jaakonsaari, Pekkarinen, Rusanen ja Sasi sekä yksityisasioiden takia ed. Donner.

Puolustusasiainvaliokunnan puheenjohtaja

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että puolustusasiainvaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Holvitien.

Ed. Pulliaisen ym. välikysymys metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavista toimenpiteistä

Ensimmäinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan viime istunnossa keskeytetyn, metsien terveydentilan parantamiseksi tarvittavia toimenpiteitä koskevan ed. Pulliaisen ym. välikysymyksen n:o 1 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Vuoristo: Arvoisa rouva puhemies! Tämän välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja on ed. Erkki Pulliainen, tiedemies, ekologi, humanisti, herättäjä. Yksi minulle vaikuttavimpia asioita tässä eduskunnassa ja tämän eduskuntakauden aikana ovat olleet ed. Pulliaisen käyttämät erilaiset puheenvuorot. Ne ovat merkinneet paljon ja ne ovat opettaneet paljon sen suunnattoman suuren asian tarkastelussa, mistä nytkin on kysymys, kun metsiemme terveydentilaa kysellään ja tutkiskellaan. Mikä on ihmisen ja luonnon välinen perimmäinen suhde? Minä toivon, että meillä olisi olleet korvat auki silloin, kun Erkki Pulliainen näitä puheenvuoroja on käyttänyt, ja toivon mukaan hän edelleen tulee niitä käyttämään eikä jätä pelkästään tähän välikysymykseen.

Suomen metsät voivat huonosti. Me olemme tästä kyllä kaikki yhtä mieltä. Siitä ei ole epäilystä. Muutama vuosi sitten tästäkään kysymyksestä ei ollut yksimielisyyttä. Nyt on.

Olemme yksimielisiä luultavasti myöskin hyvin pitkälle siitä, mistä tämä kaikki johtuu. Tässä välikysymyksessä on siihen esitetty jo joitakin syitä ja perusteluja. Niitä olisi varmasti muitakin. On ymmärrettävä, että kaikilta osin näiden syiden kohdalla ei yksimielisyyteen luultavasti koskaan päästä, niin kuin ei toimenpiteidenkään kohdalla, koska ne ovat intressikysymyksiä, mutta niistä täytyy jatkaa. Niistä tulee yhä enemmän ja enemmän tietoa ja sitä kautta yksimielisyyttä toimenpiteisiinkin luultavasti enemmän ja enemmän.

Siis mistä tämä metsiemme sairaustila johtuu? Siitä aletaan päästä ehkä jonkin kaltaiseen yhteisymmärrykseen. Minä haluan kui-

tenkin kiinnittää huomiota vielä yhteen kysymykseen, joka on ehkä sittenkin tämän kysymyksen sisällä tai sen takana, kun kysyn, miksi metsät voivat huonosti. Ekologit ovat tähän esittäneet sellaisen vastauksen perimmältään, että ihminen itse on biosfäärin tasapainoisen elämän pahin häiritsijä ja häirikkö. Siis silloin, kun kysellään metsiemme tilaa, miksi metsät voivat huonosti, kysymys on myöskin ihmisestä, hänen tilastaan.

Eikö ihminen olekaan viisas, sapiens? Ekologisesta näkökulmasta näin ei ole, sillä ekologinen aksiooma sanoo tällä tavalla. Ihmiskunta voi suoda itselleen ainoastaan biosfäärin luontaisen tuoton, mutta ei kajota sen pääomaan. Jokainen tajuaa, että silloin, kun pääomaan kajotaan, kajotaan johonkin sellaiseen, mihin ei saisi niin vain kajota. Tässä biosfäärin luontaisessa tuotossa olisi ihmisille, koko ihmiskunnalle riittävästi. Siis ihminen itse on biosfäärin pahin häiritsijä, häirikkö. Miksi ihminen on ahne, kyltymätön, on yksi peruskysymyksiä. Se on filosofinen kysymys, se on teologinen kysymys, se on psykoanalyyttinen kysymys, se on ihmiskuvaan ja -käsitykseen liittyvä kysymys. Minä ajattelen, että ihminen ei ole muuttunut kovin paljon tässä suhteessa. Hän on aikoinaan tuhonnut Libanonin kuuluisat seetrimetsät tehdäkseen niistä kauniin temppelin Salomonin aikana, Välimeren maiden metsät on myöskin tuhottu, parhaillaan tuhotaan sademetsiä. Tiedämme syitä, mistä se johtuu.

Miksi ihminen on ahne? Miksi ihminen esimerkiksi täällä Suomessa pyrkii metsien maksimaaliseen käyttöön? Miksi metsät ovat maksimaalisen hyödyn välineitä? Ei niin tarvitse olla, ei varmasti tarvitse olla, että me hyödyntäisimme metsiämme maksimaalisesti. Jos me ajattelemme, että tärkeä kysymys olisi se, miten meidän kansallamme olisi optimaalinen elämä, hyvä elämä, ja miten Suomen kansantalous voisi olla optimaalisella tasolla, se ei varmasti edellytä maksimaalista metsien hyötykäyttöä.

Kun eduskunnan arvovaltaa on kyselty, minä olen sitä mieltä, että me eduskunnassa saisimme käsitellä myöskin tämän tyyppisiä kysymyksiä, mikä on meidän kansamme hyvä elämä, kansantalouden optimaalinen taso, eikä ahnehtia sen ylitse kajoamalla biosfäärin pääomaan.

Arvoisa puhemies! Tämä kysymys on niin suuri, että toivon, että tätä ei käsiteltäisi välikysymyskysymyksenä ollenkaan vaan tämä olisi osoitus siitä, että eduskunta — varmasti hallitus myöskin — on totisesti huolissaan tästä asiasta ja antaa jonkin kaltaisen yhteisen lausuman tai minkä sitten antaakin, jotta tässä kysymyksessä päästäisiin eteenpäin. Tämä ajatukseni on suurin piirtein samanlainen kuin ed. Vähäkankaan ajatus edellisessä puheenvuorossa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailmassa on useita valtioita, joissa tuohon biosfäärin peruspääomaan kajotaan, kun esimerkiksi metsiä hävitetään eikä uusia istuteta, mutta minusta Suomea ei voi siitä syyttää, koska meillä ilmeisesti vain joskus sodan jälkeen syyllistyttiin siihen, että hakattiin metsää kasvua enemmän. Suomi on kuitenkin maailman johtavia maita siinä suhteessa, että meillä on pidetty metsän kasvatuksesta huolta ja metsää on yhä enemmän.

Kun puhutaan happosateiden vaikutuksesta metsään, niin siinä on ollut hankaluuksia siitä syystä, että sitä ei ole voitu vielä tutkimuksilla osoittaa kunnolla ja se on ollut epäselvä. Kaikki tutkijat ovat kuitenkin yksimielisiä siitä, että ennemmin tai myöhemmin käy hyvin huonosti, jos happosateita yhtä paljon tulee kuin tähänkin asti, mutta tämä, että se ei ole vielä näkynyt, niin se selittää sen, että siitä on ollut erilaisia mielipiteitä tähän asti.

Ed. Järvenpää: Arvoisa puhemies! Ympäristön tila ja teollistuminen on suorastaan järkyttävällä tavalla tullut yleiseen tietoisuuteen totalitaarisesti hallittujen valtioiden avautuessa ulkomaailmaan. Varsinkin energiaratkaisuja on tehty ja tehdään suruttomasti ilman sen suurempaa vastuuntuntoa seurauksista. Nyt maailmalla ollaan heräämässä — toivottavasti ei liian myöhään. Kilpajuoksu puhtaan luonnon puolesta edellyttää aivan uudenlaista kansainvälistä yhteistyötä.

Ympäristökysymyksen ratkaisu on selvästi kahtaalla: niissä toimissa, joita me teemme Suomessa, ja toisaalta yli kansallisten rajojen tapahtuvassa toiminnassa. Yhteistä tälle kokonaisuudelle on vaatimus lisääntyvistä ra-

hamääristä. Ilman voimakasta taloudellista panostusta ei tuloksia saavuteta, koska ihmisiä on lähes mahdoton saada tinkimään kulutuksesta ja elintasosta.

Lähtökohtatilanne on otettava huomioon. Tosiasia on, että maakohtaiset erot ovat huimaavat. Kehittyneet ja teollistuneet maat, Pohjoismaat parhaimpana esimerkkinä, ovat hoitaneet ympäristökysymyksensä suhteellisen hyvin. Kun nyt esimerkiksi YK:n piirissä tehdään kaikkia jäsenmaita koskevia päätöksiä ja valmistaudutaan mm. vuonna 1992 Brasiliassa pidettävään maailman laajuiseen konferenssiin, on Suomen kannalta tärkeä painottaa lähtötilanteessa vallitsevia eroja. Ei voida kuvitella, että esimerkiksi hiilidioksidipäästöjä vaaditaan rajoitettavaksi jokin tietty prosenttiluku tai jokin määrä per capita kaikkia yhtäläisesti koskien. On mentävä pitemmälle ja jo tutkitun tiedon pohjalta asetettava muita syntisemmille tiukempia vaatimuksia. Suomen etujen turvaamiseksi on laadittava kansallinen strategia, jonka pohjalta osaltamme voimme vaikuttaa mahdollisimman tehokkaan lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Välikysymyksen tekstissä ja eduskunnassa käydyssä keskustelussa, edellisessäkin puheenvuorossa, on eräs aika merkillinen piirre. Metsien tilaa käsitellään ikään kuin ongelmamme johtuisivat siitä, että Suomessa on paljon metsäteollisuutta. Muun kuin metsäteollisuuden ja liikenteen aiheuttamat päästöt ovat metsillemme suurempi ongelma, ja ylivoimaisesti suurin ongelma on kaukokulkeutuminen. Varsinkin vesiensuojelutoimenpiteet ja nyt viime aikoina myös ilmansuojelutoimenpiteet ovat olleet metsäteollisuuden prioriteettilistalla hyvin korkealla. Viimeaikaisimpien tietojen mukaan Suomen metsäteollisuuden prosessien rikkipäästöt ovat 20 prosenttia Suomen kaikista rikkipäästöistä. Typen oksidien kohdalla metsäteollisuuden osuus on vain muutama prosentti, kun eniten typen oksideja ilmaan tupruttavan liikenteen osuus on viimeisimmän tiedon mukaan 58 prosenttia kaikista Suomessa tulevista typen oksideista.

Aluksi jo totesin, että ympäristötekijöillä ja energian tuotannolla on kiinteä yhteys. Energian tuotantotapojen ympäristökuormituksen ja päästömäärien vertailu tai vaikutusten aikajänne vaativat kaikki erillisinäkin laaja-alaista analysointia. Mutta jos tässä yhteydessä ottaisimme lähempään tarkasteluun vaikkapa vaikutusten aikajänteen.

Suomessa ja myös muualla Euroopassa ovat jo käytössä kaikki varteenotettavat energian tuotantotavat. Tämä merkitsee, että myös kaikkia ympäristökuormitusilmiöitä on jo havaittavissa ja valmiina on runsaasti tutkimusaineistoa. Pohdittaessa energian tuotannon kehittämistä ympäristönäkökohtia painottaen otetaan kantaa siihen, mitä jo tunnetuksi tulleesta ympäristön kuormitusmuodosta pidetään siedettävimpänä myös tulevaisuudessa. Tosin monessa tapauksessa vertailua tehdään marginaalisten kuormituslisäysten kesken.

Kaikkien polttoaineiden ympäristökuormitus kohdistuu ensisijaisesti ilmaan, vain eräiltä osin maaperään tuhkana ja rikinpoistojätteenä. Ydinvoiman kannalta keskeistä taas on korkea-aktiivisten voimalaitosjätteiden käsittely ja loppusijoitus. Tunnettu tosiasia on, että ydinvoimalaitoksen toimiessa ympäristöön joutuvien vähäisten radioaktiivisten kaasujen säteilymerkitys on mitättömän pieni luonnon oman säteilyn aiheuttamaan annokseen verrattuna. Kivihiiltä polttavan voimalan radioaktiivisten päästöjen ja tuhkan säteilyn merkitys jää yleensä vielä tätä hiukan pienemmäksi.

Vertailtaessa energian tuotantomuotojen ympäristövaikutuksia ongelmana on se, että joudutaan vertaamaan kovin erityyppisiä haittoja toisiinsa. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt voimakkaasti tunneperäisiäkin kannanottoja nousemasta esiin, ja mikä tärkeintä, haittojen aikajänne tuntuu kokonaan unohtuvan. Hiiltä ja turvetta ja toisinaan öljyä poltettaessa esiintyvät hiukkaspäästöt aiheuttavat likaantumista ja sen myötä lähinnä viihtyvyyshaittaa. Rikkiä sisältävistä polttoaineista syntyvät rikkidioksidipäästöt ja kaikessa palamisessa syntyvät typen oksidit lisäävät osaltaan happamoitumisongelmaa ja metsävaurioiden riskiä, jotka molemmat ovat ajankohtaisia 15—30 vuoden aikajänteellä. Kyse on siis lähimmän sukupolven ongelmasta, joka meidän ja meidän lastemme on ratkaistava.

Kaikki fossiiliset polttoaineet sekä turve ja muut biomassat tuottavat palaessaan runsaasti hiilidioksidia. Kun sen pitoisuus lisääntyy ilmakehässä, se aiheuttaa kasvihuoneilmiön, ja maapallon ilmaston ennustetaan lämpenevän tunnetulla tavalla 1,5—5 astetta

lähimpien 50—100 vuoden kuluessa. Vuosirajat edustavat optimistisimpia ja pessimistisimpiä vaihtoehtoja, ja todennäköinen kehitys sattuu niiden väliin. Niinpä lämpimien ja lauhkeiden vyöhykkeiden kuivuminen ja nyt hedelmällisten alueiden viljelymahdollisuuksien heikkeneminen on todennäköisesti konkreettinen ongelma 2—4 sukupolven kuluessa ja lukuisilla sukupolvilla sen jälkeen. Sama koskee jäätiköiden sulamisesta aiheutuvaa merenpinnan vähittäistä nousua. Kerran ilmaan päästyään hiilidioksidi ei ole sieltä ihmisen keinoin poistettavissa, ja niinpä ilmastomuutoksiin tuskin on kehitettävissä parannuskeinoa. Ongelma on mitä konkreettisin jo lastenlastemme eläessä.

Korkea-aktiivista ydinjätettä syntyy tuhannen megawatin voimalasta noin puoli pientä kuorma-autolastillista vuodessa. Kun se jäähdytetään, kapseloidaan ja loppusijoitetaan tunnetulla tekniikalla noin puolen kilometrin syvyyteen suomalaiseen peruskallioon, ei säteilevillä aineilla on vaaraa eikä mahdollisuuttakaan joutua elävän materiaalin kanssa tekemisiin eikä siis aiheuttaa minkäänlaisia haittoja sijaintipaikassa. Geologinen historiamme osoittaa, että puoli kilometriä peruskalliota tarvitsee Suomen oloissa noin 500 000 vuotta kuluakseen rapautumisen ja jääkausien vaikutuksista. Jätteen aktiivisuus ehtii tuona aikana vähentyä alle kymmenestuhannesosaan alkuperäisestä.

Mitä kaikkea puolen miljoonan vuoden aikana voi tapahtua, ei ole tiedossani. Tästä hetkestä puoli miljoonaa vuotta taaksepäin on ollut useita jääkausia, joiden kuluessa mannerjää on levinnyt yli Suomen, ajanut pois eläimet ja pyyhkinyt mennessään kasvillisuuden, irtomaan ja hiukan peruskallion pintaakin. Geologit ovat ennustaneet todella ankaran jääkauden tulevan noin 60 000 vuoden päästä, siis ajankohtana, jolloin loppusijoitetut ydinjätteet ovat olleet paikallaan vasta kahdeksasosan niille varatusta ajasta, mutta Euroopassa ei tuolloin ole taatusti minkäänlaista kulttuuria, ei ainakaan sellaista, joka perustuu viljelyksiin ja tähän asti tunnettuun maaperään tukeutuvaan rakennustekniikkaan.

Mannerjään päällä taitaa olla turhan kylmä elellä. Myös edellä olevan valossa on aivan selvää, että tulevia sukupolvia ajatellessamme huomio on kiinnitettävä 2000- ja 2100-luvulle. Ympäristösyistä meidän tuleekin nyt pyrkiä minimoimaan fossiilisten polttoaineiden käyttö ja niistä aiheutuvat ympäristöhaitat. Tulevien sukupolvien kannalta todellisuudessa haitattominta energiantuontoa on juuri ydinvoima. Tämä on se johtopäätös, joka tässäkin metsien ja ympäristön tilaa käsittelevässä keskustelussa pitäisi uskaltaa vetää.

Arvoisa puhemies! Nykyisessä eduskunnassa tällä kaudella oppositio on ottanut tehtäväkseen kaiken todistamisen siten, että se olisi hallituksen kannalta mahdollisimman epäedullista. Syyllistytään jotenkin pahanlaatuisesti väärän todistuksen antamiseen, kun nyt on pyritty luomaan kuva mitääntekemättömästä ja tumput suorina seisovasta hallituksesta. Verrattuna viiden tai viidentoista vuoden takaiseen tasoon erilaisten ympäristökysymysten selvittely on lisääntynyt valtavasti. Nyt jo voidaan sanoa, että teollinen toiminta ja luonnonmukainen ympäristö on Suomessa yhteensovitettavissa, jos naapurimaamme menettelevät samoin.

Suomen ja Neuvostoliiton välillä on solmittu yhteistyösopimus, mikä tähtää Kuolan päästöjen vähentämiseen. Aivan oikein. Mutta Neuvostoliitosta Kaakkois-Suomeen kantautuvat laskeumat ovat vähintään Lapin laskeumien suuruisia. Niinpä hallituksen on pikaisesti selvitettävä mahdollisuudet ilmansuojeluinvestointien ja myös vesien tilaa parantavien investointien tekemiseksi yhteistyössä neuvostoliittolaisten kanssa näillä alueilla. Ongelmaa ei ratkaista enää uusien, sinänsä tärkeiden mittausasemien perustamisella, vaan teknologialla.

Ed. Björklund merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ed. Järvenpään sinänsä hyvin asiallisen puheenvuoron loppuosassa oli kuitenkin kohdistettu kritiikkiä oppositiolle, ikään kuin oppositio ei tekisi ympäristökysymysten eteen mitään muuta kuin kritikoisi. Ed. Järvenpää totesi, että hallitus on tehnyt hyvin paljon mm. erilaisia selvittelyjä, niitä on lisätty. Hän oli huolissaan monista asioista kuten mm. Kuolan päästöistä. Jos hallitus haluaisi todella tehdä jotakin konkreettista, niin haluaisin tässä nostaa yhden esimerkin esille, mitä

olemme pohjoisessa Suomessa odottaneet Kuolan päästöjen vähentämisen lisäksi.

Ministeri Bärlund on jo aikaisemmin tässä salissa todennut, että tultaisiin valtioneuvostossa uudelleen miettimään raskaan polttoöljyn rikkipitoisuusprosenttien muuttamista. Kuitenkaan sitä toistaiseksi ei ole tehty, vaan pohjoisessa Suomessa sallitaan raskaan polttoöljyn rikkipitoisuuden olevan 2,7 prosenttia, kun taas muualla Suomessa pitoisuus saa olla korkeintaan prosentin. Muun muassa Ruotsissa on raskaan polttoöljyn rikkipitoisuuksiin kiinnitetty kovasti huomiota. Kun tiedämme, että erityisesti pohjoisessa Suomessa on monia voimakkaita vaikutuksia metsiin, niin Kuolan päästöjen vähentämisen ohella pitäisi kiinnittää huomiota mm. tähän asiaan, jonka esimerkinomaisesti otin esille. Toivoisin, että hallitus todella tekisi tällaisia konkreettisia muutoksia ympäristöpäästöjen vähentämiseksi.

Edustajat Jokinen ja Aaltonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Knuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kyllä siihen ed. Järvenpään toteamukseen, että nämä haitat, joita esimerkiksi liikenteestä syntyy ympäristölle, eivät ole syntyneet nyt istuvan hallituksen aikana vaan todella pitempänä ajanjaksona. Ne ovat olleet tiedossa jo kauan. Kuitenkin puhuja mielestäni liikaa laittoi syytä tänne kulkeutuviin ulkopuolisiin saasteisiin. Erityisesti liikenteen osuudella on kyllä paljon tehtävää myös meidän maamme osalla.

Erään ruotsalaisen selvityksen mukaan, joka esiteltiin Pohjoismaiden neuvoston liikennevaliokunnalle pari viikkoa sitten, noin 70 prosenttia hiilioksideista tulee liikenteestä. Puolestaan Nordkolt-tutkimus, joka on jo kymmenen vuotta vanha ja koskee keskisuurten kaupunkien liikenneratkaisuja — esimerkkikaupunkeina olivat Porvoo ja Jyväskylä Suomesta — osoittaa, että valittaessa joukkoliikennejärjestelmä näiden kaupunkien perusliikenneratkaisuksi henkilöliikenteessä voitaisiin vähentää energian kulutusta noin puolella. Jokainen ymmärtää, että tällä olisi erittäin huomattava vaikutus päästöihin liikenteen alueella, jolla alueella liikennemministeriön kansliapäällikön julkisuuteen saattaman tiedon mukaan ei ole päästy alkua pitemmälle kohti sitä kansainvälistä suositusta, että 30 prosenttia näitä päästöjä tulisi tiettynä aikakautena vähentää.

Ed. Turunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Järvenpää (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa on periaatteessa aivan oikeassa. Juuri näin pitäisi menetellä, ettei raskaan polttoöljyn rikkipitoisuus saisi ylittää missään 1:tä prosenttia. Mutta ihan samalla tavalla kuin useissa ympäristöpuheenvuoroissa periaatteet, teoria, ja vallitseva käytäntö kovin huonosti sopivat yhteen sen vuoksi, että raskasta polttoöljyä käyttäviä laitoksia on pohjoisessa Suomessa tavattoman vähän ja ne aiheuttavat tavattoman vähän päästöjä verrattuna niihin päästöihin, joita Kuolasta tulee. Jos me toimisimme ed. Isohookana-Asunmaan esittämällä tavalla, me voisimme alentaa nyt Pohjois-Suomeen kohdistuvaa rikkilaskeumaa todennäköisesti 1—2 prosenttiyksikköä.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en kyllä ymmärrä ollenkaan sitä logiikkaa, että teoriassa jokin asia myönnetään hyväksi, mutta käytännössä sitten halutaan toimia tieten tahtoen toisella tavalla. On valitettavaa, että ministeri Bärlund ei nyt ole täällä salissa, koska ministeri Bärlund itsekin on myöntänyt, että ei ole oikein se, että Pohjois-Suomessa sallitaan korkeammat rikkipitoisuudet kuin eteläisessä Suomessa. Hän on itsekin todennut, että tämä muutos pitää saada aikaan, mutta sitä vain ei hallitus ole saanut aikaan, niin kuin monen muunkaan asian hoitamista hallitus ei ole saanut aikaan.

Kun tiedän, että ed. Järvenpäällä on tavattoman hyvät suhteet jopa pääministeri Holkeriin saakka, niin toivoisi, että tämäkin välikysymyskeskustelu poikisi edes joitakin konkreettisia muutosesityksiä hyvään suuntaan. Jos saadaan pieniäkin poistoja vähennetyksi, niin sehän on kuitenkin askel eteen-

päin sen sijaan, että ei tehtäisi mitään vaan puhutaan vain teoriaa. En todella voi käsittää ed. Järvenpään logiikkaa.

Ed. Rauramo merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Meillä on eduskunnassa joitakin henkilöitä, jotka toimivat eräänlaisina alan järjestöjen äänitorvina. Tässä mielessä kuuntelin tarkasti ed. Järvenpään puheenvuoroa. Pyydän häntä korjaamaan, jos tietoni on väärä, mutta luulen hänen saavan toista palkkaa, kaksoispalkkaa, kansanedustajan palkan ohella Kymmene-osakeyhtiöstä, jonka johtajistoon hän ymmärtääkseni kuuluu. Tältä osin pidän häntä eräänlaisena Ehrnroothin strategian kansanvaltaisena jatkeena maamme eduskunnassa.

Kuuntelin tätä Ehrnroothin strategiaa ed. Järvenpään puheenvuoron läpi. Siitä kävi ilmi semmoinen käsitys, että metsät voivat itse asiassa aika hyvin. Varmaankin tätä palvelisi se, että metsäteollisuus voisi sitäkin paremmin, jos metsäteollisuus investoisi lisää uusiin paperikoneisiin. Ja jotta voitaisiin rakentaa uusia paperikoneita, tarvitaan ydinvoimaa. Tämä on siis se Ehrnroothin suvun strategia Suomen kehittämiseksi puun tuotantoa ja puun jalostamista varten.

Tässä strategiassa on eräitä ongelmia meidän läpikotaisin kemikalisoituneessa, miljoonien synteettisten aineiden maailmassamme, jossa ihminen ei voi enää luottaa maahan, veteen eikä ilmaan. Ymmärrän, jos tähän Ehrnroothien strategiaan kuuluu tavallaan huomion kääntäminen pois niistä ongelmista, joita metsäteollisuus aiheuttaa, ja esimerkiksi liikenteen aiheuttamien ongelmien korostaminen, mitä tulee rikin ja typen ilmaan päästöihin. Mutta en havainnut ed. Järvenpään puuttuneen niihin ongelmiin, joita metsäteollisuus aiheuttaa Suomen vesistöille. Jos rikkipäästöissä ja typpipäästöissä liikenteen osuus on suuri, joka tapauksessa liikenne päästää erittäin vähän klooreja ja myrkyllisiä klooriyhdisteitä Suomen vesistöihin. Kyllä minä uskon, että metsäteollisuus on eniten vastuussa klooripäästöistä, joista ongelmallisimpia ovat kloorifenolit ja aromaattiset kloorihiilivedyt, jotka kiertävät ravintoketjussa ja päätyvät sitä kautta vähitellen myös ihmiseen.

On aika vähän vaihtoehtoisia strategioita paperin valkaisussa. On klooripäästöihin johtava kloorivalkaisu. Sitten on kuumahierremenetelmä, joka edellyttää sähkösyöttöä ja siinä mielessä vaatii toteutuakseen lisää ydinvoimaa metsäteollisuuden ja Ehrnroothin ja ed. Järvenpään täällä ilmaiseman strategian mukaan. Sen lisäksi on muita kemikaaleja, joilla voidaan valkaista, esimerkiksi vetyperoksidi, mutta siitä aiheutuu myös monenlaisia ongelmia luonnolle, koska siitä syntyvät aineet ja jätteet ovat synteettisiä aineita. Ne eivät synny luonnossa useimmissa tapauksissa itsestään ja saattavat sillä tavalla olla vaarallisia elämälle. Ongelman muodostavat nimenomaan kaikki synteettiset aineet, jotka saattavat aiheuttaa orgaanisia muutoksia ja sitä kautta mutaatioita. Ne ovat vaarallisia ihmisille.

On vaikea kuvitella, että nykyisestä tilanteesta selvittäisiin ulos tunnustamatta pyhää kolmiyhteyttä, ihmisen, yhteiskunnan ja luonnon ykseyttä. Tällä tavalla me joudumme myös päätymään siihen tulokseen, että metsäteollisuuden investoinneilla on vaikutuksia myös tämän triangelin muihin osiin, ihmisiin ja luontoon.

Minä haluaisin kiinnittää huomiota ministeri Bärlundin esittämään vastaukseen. Hän ei ottanut vastauksessaan kantaa metsäteollisuuden laajentamisstrategioihin. Hän puhui ympäristön saastumisesta, ikään kuin saastuttamisella ja metsäteollisuudella ei ole subjektia lainkaan, ei olisi niitä teollisuusyhtiöitä, jotka laajentavat, investoivat ja saastuttavat sitä kautta yhä lisää. Tältä osin hallituksen strategia on kestämätön. Puhutaan asioista, jotka ovat yleisesti tunnustettuja ja hyväksyttyjä ongelmiksi, mutta ei uskalleta puuttua ongelmien substanssiin eli siihen, kuka tekee päätöksiä Suomen metsäteollisuuden investoinneista ja milloin nämä päätökset tehdään, ovatko investointipäätökset kenties liiallisia luonnon hyväksikäytön näkökulmasta. Tältä osin pyritään vain lieventämään seurausilmiöitä eikä puuttumaan siihen yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen, joka näillä investoinneilla on. Kuka päättää siitä, että investoidaan? Tässä mielessä metsäteollisuus on kuohinut istuvan hallituksen toimimattomaan tilaan.

Paperiteollisuus ja ydinvoimalat ovat kuin

siamilaiset kaksoset: Ei ole toista ilman toista. Tältä osin ei voida kuvitella metsäteollisuuden uusia investointeja ilman, että todella perustetaan uusi ydinvoimala, jonka tarvetta ed. Järvenpää niin vakuuttavasti todisteli.

Kuitenkin on erilaisia vaihtoehtoja todennäköisesti metsäteollisuuden strategiassa. En esimerkiksi henkilökohtaisesti ymmärrä sitä, miksi investoinnit keskittyvät niin suuressa määrin kuin nyt on esillä kemiallisen metsäteollisuuden laajentamiseen. Kemiallinen metsäteollisuus kaiken kaikkiaan on sähkösyöttöä ja energiaintensiivistä ja tuontienergiaan perustuvaa. Sen sijaan mekaaninen metsäteollisuus on enemmän työvaltaista, ja siihen liittyy myöskin huomattavaa energian säästöä verrattuna kemialliseen teollisuuteen.

Tässä mielessä meillä ei ole valtakunnallista strategiaa metsäteollisuuden kehittämisestä, ja siitä on vastuussa myöskin hallitus. Mille aloille investoidaan? Investoidaanko esimerkiksi kemialliseen vai mekaaniseen metsäteollisuuteen? Tällaisen strategian hahmottaminen, jonkinlaisen tasapainon löytäminen eri mahdollisuuksien välille on mielestäni valtiovallan tehtävä, koska jos metsäteollisuus yksin saa tästä asiasta päättää, niin se näyttää pyrkivän energiaintensiivisten investointien suosimiseen sen takia, että se uskoo saavansa ydinvoimalan seuraavalta eduskunnalta nyt aloitetun lobbauksen ja kansanvaltaisten päätöksentekoelinten suostuttelun pohjalta.

Hallitus ei ole siis ulkopuolinen tekijä metsäteollisuuden ympäristövaikutuksia arvioitaessa, niin kuin se haluaa olla. Se haluaa tutkia. Se haluaa mitata. Se haluaa korjata aiheutuneita vahinkoja, mutta se ei halua ennalta ehkäistä näitä vahinkoja, mikä on itse asiassa kaikkein tehokkain tapa estää ympäristövauriot: estää ennen kuin ne syntyvät.

Mitä tulee metsäteollisuuden yleiseen kehittämiseen, tietysti ongelma on siinäkin, että Suomen metsistä halutaan tehdä puupelto, jossa ei nähdä maaperää metsältä eli jossa ei nähdä sitä luontoperäistä automaattia, jonka maaperä muodostaa ja joka tuottaa muutakin hyödyllistä kuin vain puuta. Suomesta ollaan tekemässä puupeltoa.

Tähän samaan strategiaan kuuluu tietysti metsänomistajien ja metsäteollisuuden yhteiset edut. Metsänomistajat Osuuskunta Metsäliiton välityksellä ovat tämän puupeltostrategian kannalla. Nyt kun tästä Metsäliitosta on tulossa puu-Valio, joka jo tänä päivänä ostaa kolmanneksen yksityismetsien puista ja tulevaisuudessa pyrkii ostamaan vielä enemmän ja Yhtyneiden Paperitehtaiden nurkanvaltauksen jälkeen on jo laajentanut reviiriään ohi tästä yhdestä kolmanneksesta, niin on saman tapaisia voimakkaita intressiryhmiä, jotka pyrkivät huonontamaan Suomen luontoa ja saamaan aikaan sen, että metsät voivat huonosti. Ja jos metsät voivat huonosti, niin myöskin ihmiset voivat vähitellen huonosti, minkä myöskin ed. Vuoriston "vuoristosaarnassa" edellä sitovasti kuulimme.

Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että tämä metsäkeskustelu pitää sisällään sen tyyppistä konsensusta, joka ei ole todellista vaan jossa jätetään metsien tuhoamisen yhteiskunnallinen tekijä kokonaan keskustelun ulkopuolelle, se tekijä, että vesistöjen saastuttamisen yksi subjekti on nimenomaan metsäteollisuus. Tältä osin mielestäni vihreiden eduskuntaryhmä ei ole analysoinut tilannetta tarpeeksi yhteiskunnallisesti. Kiinnitetään huomio vain luonnon ja ihmisen suhteeseen mutta ei siihen kolmiyhteyteen, jonka muodostavat luonto, ihminen ja yhteiskunta, ja eräällä tavalla abstrahoidutaan koko tästä yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja siitä, että yhteiskunnallisen päätöksenteon avulla ja kautta voidaan vaikuttaa myös luontoa koskeviin päätöksiin.

Tämä on se yleinen ongelma tai se ongelma, joka tekee meistä äärivasemmalla kulkevista punavihreitä ja jättää vihreät sitten ikään kuin porvarillisen, epäyhteiskunnallisen luonnon asian ajamisen äänitorviksi ja asianajajiksi. Siis luovutamme vapaaehtoisesti ole hyvä luonnolle -filosofian vihreiden manifestoitavaksi ja koetamme enemmän löytää tässä keskustelussa sitä kovaa ydintä, jonka muodostaa yhteiskunnallisen päätöksenteon kytkeminen mukaan tähän kysymykseen.

Ei minun ole kovin helppo ymmärtää sitä, että nyt annettujen vastausten perusteella vihreiden eduskuntaryhmä olisi esimerkiksi vetämässä pois epäluottamuslausetta hallitukselle, epäluottamuslausetta, jossa siis kiinnitetään oikein huomio niihin toimenpiteisiin, joita hallitus ei ole tehnyt, ja nähdään se strategia, jota hallituksella ei ole. Mielestäni

hallitus ei ole pystynyt osoittamaan täällä käydyssä keskustelussa eivätkä hallituspuolueiden kansanedustajat eivätkä metsäteollisuuden edustajat, jotka ovat paikalla, ed. Järvenpää, ole pystyneet osoittamaan, että kysymyksessä olisi jokin sellainen etu, joka olisi riippumaton yhteiskunnallisista eduista ja metsäteollisuuden roolista suomalaisessa yhteiskunnassa.

Ed. Järvenpää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ymmärrän, että ed. Seppäselle on vastenmielistä tunnustaa tosiasioita, kun ne ideologisesti kalahtavat omaan nilkkaan. On tietysti vaikeaa hyväksyä sitä, että ed. Seppäsen ihannoima sosialismi ei ole pystynyt ratkaisemaan ympäristöongelmia enempää kuin teollisuustuotantoon tai energiatalouteenkaan liittyviä ongelmia. Välikysymyksessä puhutaan metsien tilasta, ja Suomen metsien tilan tarkastelussa ei voi unohtaa kaukokulkeutumisen merkitystä, se nyt ed. Seppäsen rehellisyyden nimissä pitäisi myös tunnustaa.

Hänen puheenvuorossaan oli eräs tavattoman suuri virhe, kun hän käsitteli siinä suomalaista metsäteollisuutta ja sen mahdollisia tulevia investointeja. Hän väitti, että kemiallinen metsäteollisuus Suomessa on sähkösyöppö. Sitähän se ei ole, jos uusia investointeja tehtäisiin sellupohjaisina. Tunnetulla tavalla selluprosessit tuottavat aika tavalla ylijäämäsähköä, mikä merkitsee sitä, että metsäteollisuuden investointien ja energian tuotannon mahdollisen lisäämisen välillä ei ole kiinteää yhteyttä. Jos sitten kemiallinen metsäteollisuus investoisi mekaaniseen massaan perustuvaa massan valmistusta, siinä tapauksessa ed. Seppänen väitteineen olisi oikeassa. Mutta luullakseni esimerkiksi puun hinnan kalleus estää tämän tapaisen linjan valitsemisen varsinkin, kun Suomi osaa rakentaa maailman suljetuimman sellutehtaan, mikä merkitsee sitä, että myöskin vesistöihin kohdistuvat päästöt ovat kohtuullisia.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppäsellä on valistuneita ympäristömielipiteitä, mutta nyt hän puhui jonkin verran käsittämättömyyksiä nimenomaan puhuessaan vihreistä. En tiedä, onko hän pahoittanut mielensä sitten siitä, että vihreiden mielestä esimerkiksi valtionyhtiöt eivät hoida lainkaan sen vastuullisemmin ympäristönsuojelutehtäviä kuin yksityiset yhtiötkään tai että sosialistiset maat eivät ikävä kyllä ole pystyneet hoitamaan ympäristönsuojeluaan yhtään kapitalistisia maita paremmin. Mitä tulee vihreiden puheenvuorojen yhteiskunnallisuuteen täällä, mielestäni silloin, kun olemme puhuneet Suomen metsäteollisuuden laajentamishankkeista ja niiden vaarallisuudesta tai kun olemme puhuneet energiankasvuyhteiskunnasta, jota innokkaat viidennen ydinvoimalan asianajajat edustavat, mielestäni se on aikamoista yhteiskunnallista keskustelua tämän päivän Suomessa.

Mutta ehkä se asia, johon olemme nyt ja aikaisemmin tässä eduskunnassa kiinnittäneet huomiota, on se, että ympäristökysymykset välttämättä eivät aina noudata puoluerajoja vaan että tässä salissa istuu eri ryhmien sisälläkin valistuneempia ja vähemmän valistuneita ympäristöasiantuntijoita. Siinä mielessä voi joskus tuntua keinotekoiselta, että näistä asioista sitten äänestetään ryhmittäin ja ryhmäkurin mukaisesti, mutta tämä nyt on meillä käytäntö, ja näin välikysymyskeskustelussakin tullaan menettelemään. Mutta mielestäni on kuitenkin jo arvo sinänsä, että tätä keskustelua on käyty niin, että kaikista ryhmistä on kuultu mielestäni aika valistuneita ja perusteltuja ympäristökannanottoja.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Järvenpää ei puuttunut siihen kysymykseen, jonka esitin, saako hän eri palkkaa toimimisesta Kymmene Oy:n johtajistossa sen ohella, että hän toimii kansanedustajana. Siis hän vahvisti sen, että hän puhuu täällä toisenkin työnantajan kuin Suomen kansan nimissä. Tietysti ed. Järvenpää siinä mielessä noudattaa yhteneväistä strategiaa mielipiteissään.

Minun ei ole vaikea sanoa tässä yhteydessä, että valtionyhtiöt eivät ole noudattaneet velvoitteitaan yhtään paremmin tai että sosialistisissa maissa on syyllistytty anteeksiantamattomiin ympäristörikoksiin. Näin on tapahtunut, ja se on aivan selvä asia, enkä sitä kiellä. Halusin puheenvuorossani vain kiinnittää huomion siihen, miten ed. Järvenpää koettaa siirtää keskustelun rajojen ulkopuolelle, kun hän metsäteollisuuden edustajana ja sieltä palkkaa saavana henkilönä väheksyy

niitä vaikutuksia, joita Suomen metsäteollisuudella on Suomen luonnon tilaan.

En ymmärrä sellaista väitettä, että Suomen metsäteollisuudella olisi sellupohjainen strategia. Ei Suomen metsäteollisuudella koskaan ole ollut sellaista sellupohjaista strategiaa, joka ei myöhemmin muuttuisi paperikonepohjaiseksi strategiaksi, koska sellu tullaan mielellään jalostamaan edelleen paperiksi, ja se merkitsee korkeampaa jalostusastetta. Suomen metsäteollisuuden tähänastisen historian ja kokemuksen perusteella sellutehtaita tulevat väistämättömästi seuraamaan paperikoneet, koska se on se strategia, jolla toimitaan. Tältä osin paperikoneet ovat sähkösyöppöjä, energiavaltaisia. Suomen metsäteollisuus käyttää Suomen sähköstä — paljonko, ed. Järvenpää? Puolet Suomen sähköstä. Mielestäni se oikeuttaa sanomaan, että metsäteollisuus on sähkösyöppö.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! On rehellisesti tunnustettava, että vihreiden eduskuntaryhmän ilmansaasteiden ja kasvihuoneilmiön aiheuttamista metsätuhoista tekemä välikysymys, johon koko oppositio on yhtynyt, on itse asiasisällöltään erittäin ajankohtainen ja hyvä. Eri asia on, oliko oikea tapa lähestyä näin vakavia asioita välikysymyksellä. Välikysymyskeskustelussa ja -äänestyksissä tulee aina oppositio — hallitus-asetelma. (Eduskunnasta: Ei välttämättä!) — Toivottavasti ei tule tässäkään!

Kuitenkin metsien terveys, nykyisen hyvinvointimme pohja, ja sen jatkuva vaaliminen on asia, joka aivan varmasti on meille kaikille, niin hallitukselle kuin oppositiollekin yhteinen suuri asia. Me kaikki kannamme myös siitä vastuuta. Uskon kuitenkin, että me kaikki voimme myös rehellisesti myöntää, että tämä hallitus ainakin on tehnyt enemmän ympäristönsuojelussa ongelmien ratkaisemiseksi kuin aikaisemmat hallitukset. Koskaan aikaisemmin ei mm. ole itse hallitusohjelmassa toistuvasti korostettu kansainvälisen ympäristönsuojelun tärkeyttä. Siinä on myös oltu tämän hallituksen toimesta aloitteellisia ja on saatu konkreettisia päätöksiä ja sopimuksia aikaan. Eri asia on, että käytännön toimenpiteet tapahtuvat ympäristönsuojelun kannalta aivan liian hitaasti emmekä voi niin voimaperäisesti vaikuttaa esimerkiksi Itä-Euroopan maiden ympäristönsuojelun parantamiseen kuin sydämestämme haluaisimme.

Aivan kuten ryhmäpuheenvuorossamme todettiin, kokoomus on valmis lisäämään Itä-Euroopan maille annettavaa tukea huomattavasti. Toivon koko hallituksen tähän yhtyvän. Tämä on erittäin tärkeää niin koko Suomen kuin aivan erityisesti oman läänini, Kymen läänin, metsien ja sen asukkaiden terveyden vuoksi. Kymen läänissä on tällä hetkellä vielä tuottavaa metsää 780 000 hehtaaria. Voimakas metsäteollisuutemme seitsemän selluloosatehtaan voimalla tuottaa hyvinvointia koko Suomelle ja tuotannon kasvaessa myös kasvavia ilmansaasteita mittavista ympäristönsuojeluinvestoinneista huolimatta. Silti omat päästöt Kymen läänissä ovat vain noin 10—15 prosenttia. Loput noin 85 prosenttia tulevat muualta Suomesta mutta ennen kaikkea Baltiasta ja Leningradin alueelta. Siksi koemme erityisesti näille alueille suunnatun tuen ympäristökoulutukseen, -teknologiaan ja ympäristönsuojeluinvestointeihin ensiarvoisen tärkeäksi.

Kannatan lämpimästi ministeri Bärlundin lausuntoa siitä, ettei meidän tule syytää rahoja suin päin koko Neuvostoliiton ympäristön parantamiseen vaan varat on suunnattava meitä itseämme eniten hyödyttäviin tarkoituksiin, kuten rajojemme lähellä olevien saastelähteiden saneeraukseen erityisesti ilmansuojelussa sekä vesiensuojelussa maahamme rajoittuvilla vesialueilla.

Välikysymyksessä on mielestäni hieman erheellisesti todettu pahimman tilanteen metsien maapohjan happamoitumisessa olevan Itä-Lapissa. Tietenkin Lapin luonto on hyvin herkkää ja helposti vaurioituvaa, se on toki tosiasia. Ilmansaasteita kuitenkin saa eniten Kymen lääni, jopa puolitoista kaksi kertaa enemmän kuin Itä-Lappi. Kymen läänissä ilmansaasteet ylittävät noin kolminkertaisesti ns. kriittisen kuorman eli sen, mitä luontomme ja metsämme vaurioitumatta kestävät.

Myös Kymen läänissä, aivan kuten Lapissakin, on vanhaa, kaunista metsää. Myös meillä asustaa harvinaisia lintuja, kuten valkoselkätikka, ja muita suojeltavia eläimiä. Meillä asustaa myös lähes 350 000 suojeltavaa ihmistä. Kuulun silti Maailman Luonnon Säätiön valkoselkätikan suojeluryhmään. Luontomme Kymen läänissä on vielä monimuotoinen. Kaiken tämän lisäksi Kymen läänin laajat metsät ovat vielä taloudel-

lisesti tuottavia. Vakavia vaurioita on tosin Kymen läänin metsissäkin jo havaittavissa, ja maaperä on paikoin hyvinkin happamoitunut. Esimerkiksi Virolahdella, joka on vastapäätä Suomenlahden toisella puolella olevia Narvan alueen palavan kiven erittäin saastuttavia voimalaitoksia, olen itse voinut todeta mökillämme metsäpolun maaperän pH-arvoksi 3,5, ja se on tosi hapanta silloin.

Välikysymyksessä on viitattu metsien kasvualustan parantamiseen. Happamoitunutta maaperää voi todellakin jonkin verran parantaa. Itse olen juuri Virolahdella nähnyt, kuinka puunkuorituhka, jota tulee jätteenä metsäteollisuudestamme, jossa tukipolttoaineena käytetään maakaasua, on erinomainen maanparannusaine happamoituneessa metsässä. Mielenkiintoista on ollut todeta, että viime aikoina kovasti markkinoidussa metsien hoitolannoitteessa pohjana on juuri jätetuhka. Asiat etenevät kovin hitaasti käytännön sovellutuksiin. Puhuin asiasta jo 11 vuotta sitten ensimmäisessä eduskuntapuheessani ollessani huolestunut happamoitumisen vaikutuksista metsien ja ihmisten terveyteen. Tällöin totesin, kuinka pitäisi suosia jätteenä tulevaa puunkuorituhkaa maaperän neutraloimiseen ja hivenainelannoitukseen. Asiasta oli juuri silloin ilmestynyt Suomen Akatemian suuri tutkimus. Nyt näin siis tehdään vihdoinkin.

Välikysymyksessä oli myös aivan oikein kiinnitetty huomiota siihen, että kasvihuoneilmiö ja ilmaston lämpeneminen aiheuttavat havupuille stressin, josta ne eivät selviydy. Tämä on valitettavasti tosiasia. Toivoisin kaikkien ympäristönsuojelun ja metsien säilymisen sydämen asiakseen kokevien ottavan energia-asioissa järjen käteensä, aivan kuten nyt on käymässä Ruotsissa, kun energiaasiat siirrettiin pois ympäristöministeriltä. Melkein uskoisin, että naapurimaassamme muutetaan sovittua ydinenergiasta luopumisen aikataulua. Luultavasti Ruotsin nykyinen hallitus näillä minuuteilla kaatuu ydinenergian vastaisesta typerästä energiapolitiikasta alkaneeseen alamäkeen. Kyllä ydinenergiaa on käytettävä niin kauan, kunnes vielä parempaa on kehitetty. Fossiilisiin energiamuotoihin emme voi turvautua kauan emmekä ainakaan lisääntyvästi metsien ja ihmisten terveyden vuoksi.

Näin ei ainakaan voida tehdä alueilla, missä kaukokulkeutumat juuri typen ja rikin oksideina sekä otsonina muodostavat valtaosan ilmansaasteista aivan kuten Kymen läänissä on asianlaita. Omien päästöjen vähentämiseksi pitäisikin tällöin tehdä kaikki mahdollinen. Kymen läänistä tulisikin tehdä ympäristönsuojelun erityisalue, jonka ympäristönsuojelutoimenpiteitä tuettaisiin erityiseduin. Esimerkiksi typen päästöjen merkitys on suuri, koska ne tulevat raskaan rikkikuorman lisänä ja yhteisvaikutus luontoon on suurempi kuin matemaattinen summa edellyttäisi.

On huomattava, että typen oksideista yli puolet tulee liikenteestä, ja tähän tulisikin kiinnittää erityistä huomiota. Kun Yhdysvalloissa 1970—80-luvuilla otettiin alueittain käyttöön autojen katalyyttipuhdistimet, oli osavaltioiden välillä suuria eroja. Saman periaatteen mukaisesti tulisi Suomessa ottaa alueittain käyttöön tehokkaammat toimenpiteet siten, että esimerkiksi Kymen läänissä joudutettaisiin lyijyttömän polttoaineen käyttöä ja katalyyttipuhdistimien käyttöönottoa vanhoihinkin kulkuneuvoihin muuta maata nopeammin. Kansalaisille ei kuitenkaan tästä pidä tehdä lisärasitusta, vaan ympäristönsuojelun erityisalueen tukena tulisi korvata aiheutuneet kustannukset. Kuinka tämä tehdään, on jätettävä virkamiehille kiireelliseksi selvitystehtäväksi.

Samoin kuin Itä-Euroopalta vaaditaan kiireellisiä toimia vanhanaikaisen tekniikkansa uusimiseksi ympäristönsuojelullisista syistä, on meidän oltava valmiita esimerkeillämme vähintäänkin samaan. Yhtään teollisuuslaitosta ei Suomen puolella ole vielä uusittu, joitakin kyllä lopetettu ympäristönsuojelullisista syistä. Suhdanteitten näyttäessä kaikkien mittareiden mukaan taantumista on pelättävissä, etteivät suunnitellut investoinnit esimerkiksi Kymen läänin suurteollisuudessa toteudukaan eli ei kannata laajentaa tuotannollisista syistä. Ympäristönsuojelun erityisalueen ehtona tulisi olla myös, että nämä suunnitelmat toteutetaan suhdanteista riippumatta, koska uudella tekniikalla ja tehtaiden uusimisella päästään päästöjen vähentämisessä merkittäviin tuloksiin.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä aivan yhteenvetona todeta, että mielestäni osaksi käydystä keskustelusta ja itse välikysymyksestäkin, jonka varsinainen asia on kyllä kokonaisuudessaan erittäin merkittävä ja arvokas, on kuitenkin hieman huokunut sellainen

susiensuojeluhenki, kun pahimpana alueena todetaan olevan Itä-Lapin, jota aivan erityisesti halutaan suojella. Totta kai Itä-Lappiakin tulee suojella, mutta haluan kuitenkin vielä toistaa tosiasiat. Kymen läänissä on suurimmat saastemäärät, joista valtaosa, 85 prosenttia, tulee muualta. Kymen läänissä on vielä runsaasti tuottavia metsiä ja teollisuus, joka näitä metsiä hyödyntää koko Suomen hyväksi. Kaiken tämän lisäksi Kymen läänissä on lähes 350 000 ihmistä, joiden terveydestä, hyvinvoinnista, elämisen laadusta on myös kysymys. Kyllä Kymen lääni olisi tässäkin keskustelussa tullut nostaa aivan ykköstilalle. Toivon ja vaadin, että se nostetaan välikysymyksen sisällöstä ja hengestä riippumatta tämän hallituksen päätöksessä ykköstilalle ympäristönsuojelun erityisalueeksi.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvon puheenvuoroon on helppo yhtyä jälkimmäiseltä osaltaan, jossa hän totesi, että Kaakkois-Suomen ympäristöongelmat ovat hyvin polttavia ja ne tulee ottaa entistä tarkemman selvitystyön ja seurannan kohteeksi. Mutta mitä ed. Louvo totesi ydinvoiman kaikkivoipaisuudesta ympäristökysymyksissä, niin tältä osin en voi hänen puheenvuoroonsa yhtyä. Aivan lyhyesti haluan todeta ne ongelmat, jotka hänen argumentaatiossaan jäivät uupumaan vastausta.

Ensinnäkin uraanivarat ovat erittäin niukat. Toisaalta uraanin rikastaminen saastuttaa viimeisimpien tietojen mukaan erittäin runsaasti. Toisaalta ydinvoiman käytössä, ydinjätteiden, etenkin korkea-aktiivisen jätteen, loppusijoittamisessa sekä myös ydinvoiman käyttöön liittyvässä matala-aktiivisessa säteilyssä on paljon tunnettuja ja ilmeisesti erittäin paljon myös tuntemattomia riskitekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon. Erityisesti korkea-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituksen yhteydessä jätetään lasku kymmenien sukupolvien päähän maksettavaksi. Se on aika merkittävää myös moraalisesti arvioida.

Myös ed. Louvolta jäi huomaamatta, kun hän puhui kasvihuoneilmiöstä, että maailmanlaajuinen metsityskampanja on huomattavasti merkittävämpi tuloksiltaan kuin yhden ydinvoimalan lisääminen Suomessa tai useammankin saattaisi tässä yhteydessä saada aikaan. Nyt tarvitaan panostusta säästöön. Nyt tarvitaan rajua panostusta vastapainevoimaan, yhdistettyyn sähkön ja lämmön tuotantoon. Tässä suhteessa meillä on vielä todella paljon tehtävää.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvo kiinnitti aivan samalla tavalla huomiota Kymenlaaksoon taikka Kaakkois-Suomeen contra Itä-Lappi saastuneisuusasteen osalta kuin ed. Mönkäre täällä teki aikaisemmin. Ed. Louvo tähdensi, kuinka tilanne on pahin Kaakkois-Suomessa. Välikysymyksen ensimmäisenä allekirjoittajana ja tekstinkin näiltä osin kirjoittaneena täytyy todeta, että taustalla siinä, että Itä-Lappia on tähdennetty, on se, että siellä vesiliukoinen alumiini on lähtenyt maaperässä liikkeelle. Se merkitsee sitä, että maaperästä tulee kasveille kelvoton kasvualusta. Kasvit eivät voi siinä kasvaa puista nyt puhumattakaan. Siis siinä on käytetty tätä kaikkein rajuinta mittaria.

Mutta toisinpäin asia: Kun ed. Louvo, aivan niin kuin ed. Mönkäre täällä aikaisemmin, on niin kovin huolissaan Kaakkois-Suomesta, niin kun te kumpikin edustatte suurimpia hallituspuolueita, tehkää nyt ihmeellä jotakin tämän asian hyväksi. Ottakaa se elämäntehtäväksenne! Kun vielä olette ministeriainesta, sitä suuremmalla syyllä pistäkää nyt vauhtia näihin hommiin!

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvo otti todella tärkeän näkökulman puheenvuorossaan. Hän totesi, että näin vakavaa asiaa kuin metsien tuhoutuminen ei saa ottaa välikysymyskeskusteluun. Se on valtava periaatteellinen kanta. Miksi ei saa ottaa? Siis eikö täällä juuri pidä ne tärkeät asiat ottaa? Muutenhan tämä on aivan täyttä pelleilyä kaikki. Siis nimenomaan täällä pitää ottaa kansakunnalle tärkeät asiat esille. Kyllä minun mielestäni olisi aivan hyvä, että hallituksella olisi myös jokin uhka. Tämän tarkoitus on hirttää Holkerin hallitus niin kauan kuin oksa on tuore.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun kahteen kohtaan ed. Louvon puheessa. Olen iloinen siitä, että ed. Louvo otti erikseen esille Narvan lämpösähkövoimalan ja palavan kiven käytön siellä, koska ainakin saamieni tietojen mukaan kaikkein tehokkain Etelä-Suomen ilmansuo-

jelutoimenpide olisi filttereiden saaminen Narvan lämpösähkövoimalaan, eli se on yksittäisenä saastuttajapisteenä Etelä-Suomelle kaikkein pahin.

Sitten toinen asia: Ed. Louvo oli iloinen siitä, että Ruotsissa energia-asiat ovat siirtyneet pois ympäristöministeriltä. Minä puolestani toivon, että Suomessa tapahtuu päinvastaista kehitystä ja energia-asiat siirtyvät täällä myös ympäristöministeriön hallinnonalalle, koska ei voida enää jatkaa sellaista, sanotaanko, jakomielitautista tilannetta, jossa ympäristöministeriö toisaalta koettaa vähillä voimavaroillaan tehdä jotakin ympäristön hyväksi ja kauppa- ja teollisuusministeri ja -ministeriö toimivat kokonaan toiseen suuntaan, niin kuin tähän asti on tapahtunut.

Ed. Kietäväinen antoikin jo joitakin argumentteja ehkä piankin alkavaan ydinvoimakeskusteluun. Sanon vain niiden argumenttien lisäksi, että kun Suomeen puhutaan viidennen ydinvoimalan tulemisesta, kukaan ei ole minulle ainakaan kertonut, mistä fossiilisista polttoaineista, mistä jo olemassaolevista energiankäyttömuodoista aiotaan luopua. Ymmärtääkseni koko viides ydinvoimala on vain energiankäytön lisäämiseksi Suomessa, ja silloin on aivan turha puhua mistään ympäristönsuojelusta tai ympäristönsuojeluargumenteista sen yhteydessä.

Jos tilannetta ajattelee globaalisesti kasvihuoneilmiön kannalta, niin yksi uusi ydinreaktori hidastaa kasvihuoneilmiötä yhdellä päivällä maailman laajuisena ratkaisuna. Siinä saa rakentaa kovalla tohinalla ydinvoimaloita, jos meinaa kasvihuoneilmiöstä siten selvitä.

Ed. Louvo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi haluan ed. Kietäväiselle todeta, että olemme aikaisemminkin keskustelleet ydinenergiasta ja minusta tuntuu, että täällä on tullut niin päteviä argumentteja ydinenergian puolesta (Ed. Rinne: Ja vastaan!) — ja kieltämättä myös vastaan — että ehkä tätä keskustelua on turha jatkaa.

Itse vain haluan todeta, että nimenomaan ympäristösyistä katson tässä vaiheessa, että meillä ei ole sellaisia energiamuotoja, jotka olisivat yhtä saastumattomia kuin ydinenergia ja joista siis ei tulisi rikin eikä typen oksideja, raskasmetalleja eikä hiilidioksidia. Sellaisia ei ole kuin vesivoima, ja sitä ei ole mahdollista kovin paljon Suomessa lisätä. (Ed. Kietäväinen: Entä säästö ja vastapaine?) — Säästö on toki tietenkin tärkeää, mutta tosiasia on, että ei se onnistu tämmöisessä kylmässä ja vielä energiavaltaisessa maassa. Totta kai täytyy tehdä kaikki, mitä voidaan tehdä säästämiseksi, mutta se ei ole mikään kyllä minusta avainratkaisu. (Ed. Kietäväinen: Entä vastapaine?) Ruotsissakin on osoittautunut, että siellä vaikka on säästöä painotettu nyt vuosikausia, niin jatkuvasti 5 prosenttia on energian käyttö lisääntynyt. (Ed. Kietäväinen: Ei ole mitään konkreettia tehty!) — Tästä asiasta kyllä varmasti todella riittää vaikka kuinka paljon keskustelua.

Vielä haluan ed. Pulliaiselle todeta sen, kun hän sanoi, että Kymen läänin ihmisten pitäisi ottaa Kymen läänin ympäristönsuojelun edistäminen aivan elämäntehtäväksi, niin kyllä itse koen tämän sellaisena, että täytyykin ottaa. Siinä on todella vakavasta asiasta kysymys.

Ed. Kuuskoski-Vikatmaa: Arvoisa puhemies! Ehkä aluksi haluan todeta, että ed. Louvo ei saanut minuakaan vielä puheenvuorollaan vakuutetuksi, että ydinvoima olisi sen paremmin ratkaisu meidän energiaongelmiimme kuin maailman laajuisesti ratkaisu siihen, miten energiakysymys ratkaistaan. (Ed. Louvo: Ei ollut aikaa!) — Tuskinpa oli kysymys yksinomaan ajasta, ehkä meillä on perustavaa laatua olevia näkemyseroja, kun olemme näin erilaisiin ratkaisuihin ainakin tähän asti päätyneet.

Arvoisa puhemies! Parannus on mielenmuutosta, saarnasi piispa Samuel Lehtonen eduskunnan avajaisjumalanpalveluksessa. Uskon, että tämä filosofinen näkemys ajatusten ja tekojen yhteydestä sopii hyvin myös ympäristön ja metsien sairaanhoitoon. Perimmäinen kysymys on: Mitä ympäristö ja ennen kaikkea metsät meille edustavat? Missä on niiden arvo? Ovatko luonto ja metsät vain taloudellisen hyödyn lähteitä, vai ymmärretäänkö aidosti myös niiden itseisarvo ja merkitys ihmisen sosiaaliselle ja henkiselle hyvinvoinnille.

Tämän välikysymyskeskustelun aikana on vaadittu uusia ilman- ja vesiensuojeluohjelmia, laajoja ympäristöinvestointipäätöksiä, uutta tutkimusta jne. Nämä kaikki ovat hyviä ehdotuksia, hyviä tavoitteita ja hyviä

vaatimuksia, ja varmasti on tehty viime aikoina myös hyviä päätöksiä. Kaikki mahdollinen on tehtävä metsien pelastamiseksi.

Mutta näiden vaatimusten, toiveiden, neuvojen ja ohjeiden keskellä on välttämätöntä kuitenkin edelleen kysyä, onko suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtunut aito mielenmuutos. Ovatko ennen kaikkea poliittiset päättäjät, niiden mukana me kansanedustajat, ja talouselämämme johto ymmärtäneet uudenlaisen ajattelutavan välttämättömyyden? Ilman tätä mielenmuutosta ei voi tapahtua syvällistä toiminnan ja toimintatapojen uudistumista. Aika ajoin minusta on tuntunut kuitenkin siltä, että ympäristötoimia ollaan valmiit tekemään vain sen verran, mitä maksimaalisen taloudellisen hyödyn saaminen edellyttää. Jotenkin tuntuu, että ed. Vuoristosta tuntui aivan samalta. Hädän hetkellä herätään tilapäistoimiin, mutta pysyvä suunnanmuutos jää tekemättä.

Pelkoni on, ettemme ole vielä Suomessakaan ymmärtäneet kestävän kehityksen lähtökohtia. Kestävä kehitys vaatii, että ihmisen ahneus, myös meidän suomalaisten ahneus, saadaan aisoihin. Jatkuvan taloudellisen kasvun kiihdyttäminen on ainakin minusta sula mahdottomuus, vaikka kuinka puhuttaisiin ympäristöystävälliseen teknologiaan siirtymisestä. Luonnolla on myös ihmisestä riippumaton arvonsa. Seuraavillakin sukupolvilla on oikeus elämään. Tällaiset filosofoinnit ovat tuntuneet pyhäpuheilta. Nyt kuitenkin ollaan sillä rajalla, että kaikilla alueilla Euroopassakaan ei seuraavalla sukupolvella ole elämisen mahdollisuuksia. Fataalit on ryypätty, niin kuin sanotaan.

Arvoisa puhemies! Kansainvälinen yhteistyö on ympäristöpolitiikan avaimia. Tässä suhteessa on viime vuonna ollut vilskettä. On solmittu sopimuksia, on pidetty konferensseja, yhteistyösuunnitelmia on rakenneltu ja on myös puhuttu paljon valvonnasta. Mutta jokainen tietää, että tulosten kannalta ollaan vasta aivan alussa. Läntisen Euroopan taloudellinen integraatio sisältää ylikansallista päätöksentekoa. Yhteistyön tiivistämisen merkitys parempien tulosten tuojana on oivallettu. Ikävä on vain havaita se, että tavoitteeksi ei ole asetettu ympäristön tai metsien suojelemista. Päinvastoin tavoitteena on jatkuvan taloudellisen kasvun nopeuttaminen, minkä nimissä EY-maat ovat valmiit tinkimään itsemääräämisoikeudestaan.

Tässä eurooppalaisen kehityksen dynamossa ympäristöpolitiikka on hyvin konservatiivista, alisteista taloudelle. EY:ssä ei ole tässä suhteessa lähdetty mielenmuutoksesta. Päinvastoin ympäristön vaaliminen kuuluu ns. reuna-alueihin, ei neljään yhteistyön päätavoitteeseen. Viestit jopa kertovat, että EY:n piirissä on sysätty syrjään ympäristöselvityksiä, jotka kertovat karua totuutta Länsi-Euroopankin ympäristön tilasta ja jotka vievät tietysti pohjan pois luonnon nykyisen kaltaiselta ryöstämiseltä.

Haluan erityisesti kiinnittää huomiota EY:n sisäiseen asenneilmastoon, koska EY:tä markkinoidaan joka suhteessa tulevaisuuden suunnannäyttäjänä. Tämä ei lupaa hyvää sen paremmin Keski-Euroopan kuin Suomen metsillekään.

Selvää tietysti on, että kaikkein vaikeimmat ongelmat ovat ns. Itä-Euroopassa ja että siellä ollaan monilta osin katastrofaalisessa tilanteessa. Miten pystytään syntyneet vauriot korjaamaan, onko se joka puolella enää edes mahdollista, ja miten näihin maihin luodaan sellainen taloudellinen järjestelmä, joka ottaa huomioon luonnon reunaehdot? Siellä tarvitaan varmasti kansainvälistä apua, siellä tarvitaan myös meidän suomalaisten tukea. Käsittämätöntä on kuitenkin se, että edelleen tämänkin keskustelun yhteydessä on ehdotettu varoja irrotettavaksi kehitysyhteistyömäärärahoista Itä-Euroopan ympäristöyhteistyöhön. Maapallo on kokonaisuus. Se on sitä myös luonnontaloudellisesti, ja koko ihmiskunta on myös sidottu kohtalonyhteyteen. Suomeenkin on saatu paljon tietoa erityisesti kehitysmaiden ympäristöongelmista ja erittäin vaikeista tulevaisuuden näkymistä. Miten joku voi väittää, että meillä suomalaisilla ei ole mitään vastuuta siitä, mitä Euroopan ulkopuolella tapahtuu? Turhaa on myös väittää, että kehitysmaat eivät tarvitse kaikkia sinne tarkoitettuja varoja.

Olen hyvin iloinen siitä, että ulkoministeri Pertti Paasio pari viikkoa sitten eräässä seminaarissa ilmoitti selkeästi hallituksen kantana, että 0,7 prosentin bkt-osuudesta kehitysmaiden auttamiseksi hallitus ei tule tinkimään. Samassa yhteydessä hän ehdotti 0,3 prosentin bkt-osuuden rahastoimista ympäristökysymyksiä varten, mistä sitten voitaisiin auttaa sekä perinteisiä kehitysmaita että myös Itä-Euroopan maita. Toivon, että ul-

koministeri vielä selkiinnyttäisi tätä ehdotustaan, niin että nämä rahastot eivät missään mielessä sekaantuisi, ettei syntyisi epäselviä tilanteita, mihin mitäkin varoja käytetään.

Jossain yhteydessä olen huomannut, että ministeri Salolainen on esittänyt, että kehitysyhteistyövaroista voitaisiin lainata nyt alkuun varoja Itä-Euroopalle. Toivottavasti hallituksen piirissä ei tällainenkaan päätös saa kannatusta. Minusta on hyvin tärkeätä, että nämä kaksi kysymystä pidetään selkeästi erillään ja ne myös budjettiteknisesti ovat selkeästi erotettavissa.

Meidän jokaisen on hyvä muistaa, että sitä, mitä nyt metsien ja ympäristön hyväksi tehdään, ei ole mahdollisuus meille erikseen korvata. Me olemme ottaneet etuottoa, ja nyt förskotti pitää maksaa takaisin. Sen lisäksi täytyy luopua entisenlaisesta holtittomasta ja ahneesta käyttäytymisestä, mutta se ei tapahdu toinen toisiamme komennellen, vaan siihen on, näin uskon, ainoa mahdollisuus sisäinen oivallus, mielenmuutos.

Arvoisa puhemies! Ympäristöministeriö ja ympäristöministeri ovat olleet kovassa paineessa. Yhdyn ed. Vähäkankaan eiliseen puheenvuoroon siitä, että tästä asiasta on turha kiistellä, siis siitä, kuka eniten on syntiä tehnyt. Parannuksen tarpeessa ovat nykyiset hallituspuolueet, mutta meitä syntisiä istuu varmasti myös opposition penkillä. (Ed. Virolainen: Paitsi vihreät eivät ole semmoisia!)

Jos tämä keskustelu voisi olla kunnon rippisaarna meille kaikille, se varmasti palvelisi metsien asiaa parhaalla mahdollisella tavalla, paljon paremmin kuin esimerkiksi tekninen hallituksen luottamusmittaus. Tässä keskustelussa ei kuitenkaan ole syvällistä ja vakuuttavaa katumusta vielä harjoitettu eikä esitetty sellaista konkreettista ohjelmaa, joka vakuuttaisi, että uusi tie on valittu. (Ed. Rinne: Kullervon kirous on tullut!)

Ympäristöministerillä on tällä hetkellä pöydällään kaksi suurta vyyhteä: Sekä ympäristöasiat että asunto-ongelmat ovat pahasti kärjistyneet. Olen ehdottanut ympäristöministeri Bärlundille kaveria, mistä hän tuntuu kuitenkin pahastuneen. En pidä hyvänä ympäristöministeriön jakamista kahdeksi ministeriöksi, mutta uskon yhä, että ympäristöministeriössä olisi nyt kahdelle ministerille yllin kyllin töitä.

Arvoisa puhemies! Viime päivinä on puhuttu kansanedustajien arvovallasta ja kansanedustajien työn arvostamisesta. On surkuteltu myös arvostuksen puutetta. Vallanpitäjiä on aina arvosteltu. Kansanvallassa siihen on myös perustuslaillinen oikeus, jopa velvollisuus. Erään professorin arvion mukaan tänä päivänä kansalaiset eivät ainoastaan arvostele vallanpitäjiä, vaan, hän sanoi, he pelkäävät poliitikkoja. He pelkäävät poliitikkoja, koska heidän mielestään poliitikot eivät ole ajan tasalla eivätkä pysty tekemään tulevaisuuden kannalta oikeita päätöksiä. Samainen professori väitti, että kansalaiset ovat paljon syvällisemmin ymmärtäneet, mitä kello on lyönyt. Hänen mukaansa kansalaiset ymmärtävät, että elämä on paljon suurempi projekti kuin vain pelkkä raha.

Ed. Nyman merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Tässä keskustelussa on perusteellisesti käsitelty metsien ja maaperän tilaa. Vähemmälle on jäänyt kuitenkin se, minkälainen valvontajärjestelmä meillä on, jotta nämä ongelmat eivät kärjistyisi eivätkä olisi kärjistyneet niin pahasti kuin ne nyt ovat, ja haluaisin muutaman kommentin tältä kannalta esittää.

Meillä on työsuojeluvaltuutettujärjestelmä ollut voimassa 1970-luvun alusta, ja kun itse olen silloin työskennellyt tarkastajana, niin silloin jo usein pohdittiin sitä ongelmaa, ettei työsuojeluviranomaisilla eikä myöskään työsuojeluvaltuutetuilla, työsuojeluorganisaatioilla työpaikalla, nimenomaan työntekijäpuolella, ollut mahdollisuuksia puuttua ympäristöongelmiin, siis niihin ongelmiin, mitä syntyi teollisuuslaitoksen tai työpaikan ulkopuolella. Tämä ongelma on edelleen ratkaisematta. Ehdotus, että olisi ympäristövaltuutettu, ei ole mikään uusi esitys, niin kuin jo totesin. Tätä on pohdittu pitkään, mutta asia ei ole ainakaan vielä säädöstasolle asti ehtinyt.

Työsuojeluorganisaatio työpaikalla huolehtii siitä, että myrkylliset kemikaalit eivät tule työntekijöiden hengitysilmaan, mutta se ei paljon auta, jos ne imetään pois hengitysilmasta ja lasketaan ulos meidän kaikkien hengitettäviksi. Tämä ympäristönsuojelunäkökohta näissä asioissa liittyy siis hyvin

läheisesti työsuojelun ongelmiin, ja tässä mielessä niitä pitäisikin ratkoa yhdessä työsuojeluongelmien kanssa. Sen vuoksi eräänä järkevänä mahdollisuutena mielestäni olisi se, että työpaikalla ympäristövalvontaan liittyvät tehtävät liitettäisiin työsuojeluorganisaatioon. Näillä on osittain erilaisia tavoitteita, ja kun puhutaan laajemmin ympäristönsuojelusta, se vaatii tietysti myös laajempaa asiantuntemusta. Monet ympäristöongelmia aiheuttavat tekijät tai oikeastaan suurimmat ongelmat eivät ehkä ole niinkään työsuojeluongelmia. Se, mitä tulee tehtaan piipusta suoraan ulos, esimerkiksi rikkipäästöt, ei niinkään ole työpaikan sisällä ongelmana.

Mutta joka tapauksessa nämä asiat liittyvät läheisesti yhteen, ja sen vuoksi näkisin tarkoituksenmukaiseksi nimenomaan sen, että ympäristövalvontaa ja työsuojeluvalvontaa suoritettaisiin tavalla tai toisella yhdessä. Meillä on paljon työsuojeluvaltuutettuja, joilla on hyvin vähän aikaa käyttää tähän tehtävään, ja siinä mielessä työsuojeluvaltuutetun, jolla on jo asiantuntemusta työsuojelukysymyksissä, asiantuntemusta voitaisiin laajentaa. Hänellä on jo hyvä tietopohja. Sitä voitaisiin laajentaa ympäristökysymyksiin, ja tässä mielessä työsuojeluvaltuutetun ja ympäristövaltuutetun tehtävien yhdistäminen olisi monella työpaikalla varmasti järkevää. Mutta jos ajattelemme sitten suuria ja ongelmallisimpia teollisuuslaitoksia, niin silloin varmasti riittäisi tehtäviä niin työsuojeluvaltuutetulle kuin erilliselle ympäristövaltuutetulle.

Kun keräsin toivomusaloitteeseen nimiä, niin ilahduttavasti kansanedustajat tämän aloitteen allekirjoittivat, mutta huomiota kiinnitti se, että yksikään kokoomuksen kansanedustaja ei ollut valmis allekirjoittamaan aloitetta, jolla ympäristönsuojelun valvonta liitettäisiin myös osaksi työpaikan ja työntekijöiden ja työnantajien yhteistä valvontajärjestelmää, niin kuin työsuojelujärjestelmä on. Pidän sitä erittäin valitettavana, koska juuri sillä voitaisiin myöskin vaikuttaa siihen, että jokainen työntekijä ymmärtäisi paremmin vastuun ympäristökysymyksistä.

Hallituksen vastauksessa ministeri Bärlund totesi, että esimerkiksi tällä energian säästökampanjalla, jonka kauppa- ja teollisuusministeriö nyt juuri helmikuussa on aloittanut, korostetaan kaikkien kansalaisten vastuuta järkevässä energian käytössä. Tätä energian säästökampanjaa on arvosteltu ja irvailtu. Mielestäni on aivan paikallaan tällaisen kampanjan käynnistäminen, mutta tämä ei varmasti yksinään riitä ratkomaan näitä ongelmia, ja siinä mielessä eräs keino kansalaisten vastuun korostamiseen olisi se, että työpaikoilla työntekijöiden vastuuta ja myös mahdollisuuksia vaikuttaa näihin asioihin lisättäisiin sillä, että ympäristönsuojelun valvontaorganisaatio olisi myös työpaikoilla.

Hallituksen vastauksessa puhuttiin myös siitä, että harkintaan jatkossa nousevat myös entistä tiukemmat taloudelliset ohjauskeinot. Puhuttiin siitä, että joudutaan harkitsemaan tiukkoja päästömääräyksiä uusille ja vanhoille voimalaitoksille ja toimia autokannan uusiutumisen nopeuttamiseksi. Nämä ovat tietysti oleellisia ja kiireellisiä tehtäviä, mutta vielä toinen asia tässä kansalaisten vastuussa, josta haluaisin hieman puhua, on koulutus.

Opetusministeriö on asettanut toimikunnan, jonka tehtävänä on laatia toukokuun loppuun mennessä ehdotus peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen järjestämisestä ja mitoituksesta ammatillisissa oppilaitoksissa, yliopistoissa ja korkeakouluissa. Tämä ei siis pidä sisällään peruskoulua. Tämä sisältää kyllä peruskoulutuksen, mutta ei peruskoulussa, ja ympäristönsuojelukoulutus ja nimenomaan kestävän kehityksen näkökulman opetus tulisi aloittaa jo peruskoulussa. Teknillisillä aloilla koulutuksen tarve on tietysti erityisen suuri, ja ed. T. Roos esimerkiksi eilisessä puheenvuorossaan kuvaili, miten Tampereen teknillisessä korkeakoulussa opetusta on järjestetty. Selvitin juuri teknillisten korkeakoulujen ympäristönsuojeluvirat ja resurssit, ja kyllä korkeakouluissa näihin asioihin on varsin paljon kiinnitetty huomiota ja pyritty lisäämään resursseja ja tehostamaan opetusta. Mutta saamistani selvityksistä kävi kuitenkin ilmi, että resurssit ovat vielä hyvin puutteelliset tarpeeseen nähden. Ympäristön tilan seurantaan ja tutkimukseen ja haittojen ennalta ehkäisyyn tarvitaan nimenomaan vankkoja tekniikan asiantuntijoita ja myöskin teknologiaa.

Korkeakouluissa ympäristönsuojeluopetus on usein liitetty vesihuoltoon, mutta se, missä ympäristönsuojelunäkökohtien huomioon ottamista erityisesti tarvittaisiin, olisi koneinsinöörien opetuksessa. Siinäkin sitä tietysti on lisätty, mutta epäilenpä, että tässä

vaiheessa vielä nimenomaan koneensuunnittelijoiden, laitteistojen suunnittelijoiden tai teollisuuslaitosten suunnittelijoiden koulutuksessa ympäristönäkökohtia ei riittävästi ole otettu huomioon. Ei riitä se, että on joku erillinen ympäristönsuojeluoppiaine, jonka vapaaehtoisesti voi valita, vaan ympäristönsuojelunäkökohta ja nimenomaan tämä kestävän kehityksen näkökohta tulisi olla läpäisevänä kaikissa ammattiaineopinnoissa.

Näitä asioita tulisi korostaa, ja toivon, että kun ensi vuoden budjettia jo tänä keväänä ennen opetusministeriön työryhmän esityksen valmistumista laaditaan, niin jo tässä ensi vuoden budjettiesityksen laadinnassa pyrittäisiin nimenomaan koulutuksen tarpeet jo peruskoulusta alkaen turvaamaan ja erityisesti teknillisessä opetuksessa sen kaikilla tasoilla.

Ed. Kalima merkitään läsnä olevaksi.

Pääministeri Holkeri: Herra puhemies! Metsät ovat Suomen kansallisomaisuutta. Tämän omaisuuden arvojen säilyttämisestä on perinteisesti vallinnut tässä maassa pitkälle menevä yksituumaisuus. Näin näyttää olevan asianlaita tälläkin hetkellä, myös eduskunnassa nyt käydyn välikysymyskeskustelun yhteydessä. Välikysymyskeskustelussa on, kuten sinänsä täysin luonnollista, esiintynyt erilaisia sävyjä, mutta keskustelun perusvire on ollut yhdensuuntainen: huoli tästä päivästä ja tulevaisuudesta, tahto säilyttää Suomen luonto, Suomen metsät elinkelpoisina myös tulevaisuutta varten.

Meidän tuleekin kaikkien yhdessä ja jokaisen erikseen kansallisesti ja kansainvälisesti tehdä kaikki voitavamme metsien hyvinvoinnin turvaamiseksi. Omalta osaltaan hallitus on tähän valmis. On mieluisaa todeta, että samalla tavalla kaikki eduskunnassa edustettuna olevat poliittiset suuntaukset, ja niin uskon, kaikkien eri eduskuntapuolueiden yksittäiset kansanedustajatkin yhtyvät tähän. Vakaa käsitykseni on, että Suomessa ei ole sellaista poliittista puoluetta eikä sellaista poliittista tahoa, joka ei oman vakaumuksensa pohjalta haluaisi tehdä kaikkea voitavaansa luonnon ja sen aarteiden säilyttämiseksi myös tulevaisuudelle. Tästä asiasta ei voi vallita sellaista erimielisyyttä, että nämä arvot voisivat joutua eduskunnassa esimerkiksi äänestyksin punnittavaksi ja että äänestystulosten pohjalta olisi pääteltävissä esimerkiksi Suomen yhteinen kansallinen tahto luonnon hyväksi tehtävässä työssä.

Eilen ryhmäpuheenvuorojen jälkeen valtioneuvoston puolesta ympäristöministeri Bärlund totesi, että hän "kohteliaisuudesta välikysyjien tavoitteita kohtaan tulkitsee täällä esitetyt kolme ponsilausumaa epäluottamuslauseiksi". Tämä on normaalia parlamentaarista käytäntöä ja sinänsä tietysti kuuluu niihin seurustelusääntöihin, joita me olemme tottuneet perinteisesti noudattamaan. Tämä on tavanomaista hallituksen ja opposition välisessä keskustelussa. Jos kuitenkin asiaa tarkastellaan siltä kannalta, että kysymyksessä on asia, jota ei voida ratkaista ja johon ei johtopäätöksiä voi vetää täällä käytävien äänestysten perusteella, voitaisiin tässä kenties ajatella meneteltäväksi myöskin toisella tavalla.

Keskusteltuani ympäristöministerin kanssa hänen saamastaan käsityksestä eduskuntakeskustelun mittaan esitetyistä ajatuksista ja käytyämme läpi tätä aineistoa ei ainoastaan sisällön vaan myöskin sävyn osalta sekä perehdyttyäni tarkemmin esitettyjen ponsien asiasisältöön olen omalta osaltanikin lähestynyt täällä esitettyjen ponsien esittäjiä. Keskustelen siitä mahdollisuudesta, että eduskunnan ei tarvitsisi osoittaa erimielisyyttä sellaisessa asiassa, jossa sitä ei varsinaisesti ole.

Itse asiassa meillä olisi, herra puhemies, ainutlaatuinen tilaisuus yhteisen manifestaation osoittamiseen, yhteisen kansallisen vetoomuksen esittämiseen yhteisen asian puolesta, joka on meille kaikille tärkeä. Tällainen kieltämättä epätavallinen parlamentaarinen toimi, herra puhemies, siitä olen vakuuttunut, pantaisiin merkille taatusti huomattavasti suurempana ja myönteisempänä ympäristöpoliittisena toimena myös maamme rajojen ulkopuolella kuin se, että taas jälleen kerran hallitus- ja oppositiorintama täällä nahistelevat keskenään ja äänestelevät jonninjoutavuuksista ison asian yhteydessä. Tässä yhteydessä minulla henkilökohtaisesti on se käsitys, en tiedä, onko optimistini perusteetonta, ettei hallituksen parlamentaarinen olemassaolo ole tämän välikysymyksen varassa.

Mutta hallitus on omalta osaltaan, ja sitä varten, herra puhemies, olen tässä pöntössä

nyt, valmis lähestymään ja on lähestynyt välikysymyksen allekirjoittajatahoja ilmaisemalla oman vakaan halunsa toimia tässä asiassa yhteistyössä ohi tavanomaisen parlamentaarisen jakauman, hallitus- ja oppositiorintaman kesken. Meille tulee lukuisia tilanteita eteen, jossa me voimme ympäristöasioiden yksityiskohdista olla tarvittaessa eri mieltä. Sen päälinjauksesta, meidän tärkeimmän kansallisomaisuutemme, vihreän kultamme, luontomme ja myös muiden osatekijöiden osalta en tiedä, onko tällaisten painotusten esittäminen kovinkaan perusteltua ja tarkoituksenmukaista, jos punnitaan sitä mahdollisuutta, joka tässä yhteydessä olisi käytettävissä. Kun olen keskusteluja välikysymyskeskustelussa ponsia esittäneiden tahojen kanssa käynyt, olen tähän mennessä saanut ymmärtämystä tähän suuntaan käyville toivomuksille ed. Pulliaisen ja ed. Almgrenin taholta. Haluan hallituksen puolesta antaa arvoa sille avomielisyydelle ja sille yhteisvastuun tunteelle, joka tällä tavalla on voitu asian yhteydessä nähdä. En epäile, ettei ajatuksissa, joita keskustapuolueen osalla on, ole hyvin pitkälle samoja painotuksia.

Ymmärrän sen, että tällainen on poikkeuksellinen parlamentaarinen asetelma. Tilanteessa, jossa on jo valmiita ponsia esitetty ja välikysymyksiä allekirjoitettu, juoksuhaudat kaivettu ja kaikki asiat ilmeisesti sillä tavalla kuin ne nyt normaalissa poliittisessa kiistatilanteessa ovatkin, tuollaisen perääntymiskäskyn antaminen on vaikeaa. Ymmärrän oikein hyvin sen. Mutta tämä keskustelu ei ole vielä päättynyt ja varsinkaan äänestyksiä ei ole vielä tehty.

Kun äänestyksiin käydään herra puhemiehen johdolla huomenna, niin hallituksen puolesta esittäisin, että arvoisat ponsien esittäjät ed. Pulliainen, ed. Almgren sekä ed. Pelttari vielä kerran harkitsisivat yhteisesti, onko asianmukaista näihin muutoin edessä oleviin äänestyksiin mennä. Mikäli tällaista yhteistä päätöstä asianomaisten ponsien esittäjien kohdalla ei tule, ymmärrän hyvin, että äänestämme sitten kaikista ponsista ja käymme tällaisen tavanomaisen, ehkä suomalaisen parlamentarismin historiassa kuitenkin vain sinne jonnekin mahdollisesti alaviitteeseen jäävän vähempipainoarvoisen äänestyksen, mutta äänestyksistä luopuminen kenties mainittaisiin jo itse parlamentarismin historian sivuillakin. Ainakin mielestäni pitäisi mainita suomalaisen ympäristöpolitiikan eräänä merkittävänä paaluna, jos kansanedustuslaitos Suomessa haluaa omalla painollaan ja arvovallallaan, herra puhemies, korostaa sitä kansallista yhteistä tehtävää, joka tässä asiassa on.

Ed. Särkijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni pääministeri vaatii tässä nyt sen tyyppistä konsensusta, että se tapahtuisi hallituksen ehdoilla. Nimittäin metsäteollisuus omilla laajennusinvestoinneillaan tulee vaikuttamaan Suomen ympäristöön erittäin suuressa määrin tällä vuosikymmenellä, ja hallituksella ei ole kantaa näihin metsäteollisuuden investointeihin eikä varsinkaan näiden metsäteollisuusinvestointien energiaperustaan. Näiden metsäteollisuusinvestointien energiaperusta tulee olemaan metsäteollisuuden edustajan ed. Järvenpään täällä käyttämän puheenvuoron mukaan ydinvoima. Sitä haluaa suomalainen metsäteollisuus.

Tässä yhteydessä ei oteta kantaa vain Suomen metsiin, vaan siihen yhteiskunnalliseen ilmiöön, jota kutsutaan nimellä Suomen metsäteollisuus, ja tämän metsäteollisuuden laajenemisstrategioihin. Haluan kiinnittää herra pääministerin huomion siihen, että hallituksen vastauksessa ei tältä osin esitetty minkään tyyppisiä näkemyksiä siitä, millaisia investointeja kemialliseen tai mekaaniseen metsäteollisuuteen Suomessa pitäisi tällä vuosikymmenellä investoida ja millainen energiaperusta suomalaisella metsäteollisuudella täytyisi tällä vuosikymmenellä olla. Kyllä tämä herra pääministerin puheenvuoro oli sellaista luonnon ja metsän mystifiointia, että tuntuu yhteiskunnallisesta näkökulmasta kovin vaikealta ymmärtää sitä, että tuollaisella hepposella konstilla yritettäisiin välttyä välikysymyskeskustelua normaalisti ja luonnollisesti seuraavilta luottamuslauseäänestyksiltä.

Herra pääministeri! Teidän metsäteollisuuden investointipolitiikkanne ei ole sellainen, että se nauttisi luottamustani.

Ed. Tuhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri puhui tässä

asiassa vetoavasti yhteisvastuuseen vedoten. Yhteisvastuuviikkohan oli aivan lähellä, joten tällainen vetoava tyyli on sikäli osuva. Valitettavasti minun on todettava, että pääministerin puheenvuorossa sen paremmin kuin hallituksen virallisessa vastauksessakaan ei ollut sellaisia sitovia lupauksia tai päätöksiä, jotka tyydyttävät välikysymyksen allekirjoittajia.

Vihreät tekivät välikysymyksen oman ilmoituksensa mukaan vakaasti harkittuaan, esittivät sitä myös meille niin kuin muillekin. Välikysymysaihe on kaikille yhteinen. Siinä voin yhtyä pääministeriin. Se ei ole ehkä kaikkein onnistunein välikysymyksen kohde, mutta sen jälkeen, me olemme asian käsitelleet, monet ryhmän jäsenet ovat välikysymyksen allekirjoittaneet ja me olemme vakavasti pohtineet, harkinneet ja esittäneet ryhmäpuheenvuorossamme ne kannanotot, jotka keskustan mielestä hallituksen tulisi toteuttaa, jotta ympäristöpolitiikkaa yhdessä toteutettaisiin. Niihin vaatimuksiin ei täällä, ei hallituksen sen paremmin kuin pääministerinkään vastauksessa annettu mitään asiallista vastausta.

On valitettavaa, että vihreät ja kristillinen liitto toimivat samaan aikaan niin monessa yhteisrintamassa. Jos lähtee niin vakavaan asiaan kuin välikysymykseen, siinä pitää myös silloin välikysymyksen tekijöiden kantin kestää ja edellyttää hallitukselta ne suoritukset, joita on vaadittu.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Annan arvon pääministeri Holkerin ajatuksille siitä, että keskustelu ja siitä tulleet johtopäätökset täällä eduskunnassa olisivat jonkinlaisen manifestaation arvoisia, johon voisivat puoluerajoihin katsomatta kansanedustajat tässä vaiheessa yhtyä. Ilmeisesti kuitenkin tämä vanha tekniikka, joka liittyy välikysymysten käsittelyyn, ajaa tällaisen vaihtoehdon ylitse.

Itse näen tällaisen manifestaation tarpeen pikemminkin hätäohjelmana Suomen metsien osalta. Nähdäkseni kaikista ryhmistä tässä keskustelussa on tullut esille monia ehdotuksia siitä, mihin konkreettisiin toimiin pitäisi lähitulevaisuudessa ryhtyä ja miten ensi vuoden budjettia jo pitäisi valmistella niiden ajatusten kannalta, joita täältä on tuotu esille. Olen myös iloinen siitä, että jotkut ministereistä ovat tuoneet esille konkreettisia ehdotuksia, konkreettista huolta siitä, miten edettäisiin, kuten ministeri Pohjala, joka eilen totesi, että metsän lannoitus ei ehkä enää ansaitse sitä yhteiskunnan tukea, jota se tähän asti on nauttinut, taikka ministeri Bärlund, joka ei valitettavasti vastauksessaan tuonut esille kysymystä energian hinnan korottamisesta ja sen merkityksestä, mutta on muissa yhteyksissä tuonut esille sen tärkeyden, taikka ministeri Vistbacka, joka toisissa yhteyksissä on halunnut kiirehtiä katalysaattorien käyttöönottoa autoissa. Mutta mielestäni kaikki nämä ehdotukset olisi nyt koottava jonkinlaiseksi hätäohjelmaksi, jonka rahoituksesta täällä myös yksimielisesti päätettäisiin ja sovittaisiin. Silloin oltaisiin tässä metsäkeskustelussa astuttu ainakin yksi askel eteenpäin.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tämä pääministeri ehdotus tietysti jää parlamentarismin historiaan, ja voidaanpa sitä nimittää uuden poliittisen kulttuurin tuotteeksi. Mutta en voi välttyä siltä ajatukselta, että tähän sisältyy tarkoitus saada lässähtämään tämän keskustelun loppukin.

Hallitushan olisi voinut esittää selkeän ohjelman. Hallitus ei ole sellaista tehnyt. Hallitus ei kerro kannastaan metsäteollisuuden suunnitelmiin, joita mm. ed. Seppänen on pariin kertaan käsitellyt. Minkä vuoksi hallitus edellyttää opposition vetävän lausumia pois? Eikö hallitus voisi esimerkiksi yhtyä edes yhteen opposition taholta tehtyyn lausumaehdotukseen? Eikö herra pääministeri voisi ajatella sellaistakin mahdollisuutta, että suoritetaan valiokuntakäsittely, jonka kuluessa sitten nähtäisiin, onko hallituspuolueilla ja oppositioryhmillä yhteinen käsitys siitä, mitä nyt pitäisi tehdä, rahoitusta myöten, kuten äsken ed. Haavisto sanoi.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Holkeri totesi puheenvuorossaan, että hän ymmärtää oikein hyvin, mutta minä kyllä unohdin, mitä hän ymmärsi hyvin. Mutta totean, että minä ymmärrän erittäin hyvin, että hallituksen taholta pyritään nyt tuomaan erilaisia manifestaatioita tänne, koska hallitukselta on monessa mielessä omat eväät nyt lopuillaan.

Huomauttaisin kyllä siitä, että kun pääministeri kertoi keskustelleensa eräitten opposi-

tion edustajien kanssa, hän ei maininnut SKDL:n edustajia. Se on totta, hän ei ole keskustellut meidän kanssamme. En tiedä, mikä on syy. Onko syy se, että me juuri turhien äänestysten välttämiseksi emme ole tässä asiassa esittäneet tähän mennessä omaa ponttamme? Mutta sekin mahdollisuus tietysti on. En tällä suinkaan halua tehdä tykö, mutta osoitan vain, että tämä ns. uusi poliittinen kulttuuri ei ole täysin avoin, niin kuin sen tulisi olla, jos sellaista kerran yritetään julistaa.

Tosiasiahan on, että hallituksen energiapolitiikasta ja teollisuuspolitiikasta tässä keskustelussa ei nähdäkseni ole tullut sen selvempää kuin aikaisemminkaan. Ennen sitä ei voida tietenkään luottaa joihinkin irrallisiin sanoihin, joita mahdollisesti hallituksen ministerit ovat esittäneet.

Jos pääministeri on tosissaan, että hallituksella on tosi mielessään, se yrittää jotain, niin olisi ihan oikeutettua kai kysyä, mitkä tämän manifestaation sisältötekijät ovat olemassa. En ainakaan äskeisestä pääministerin puheenvuorosta saanut siltä osin mitään selville.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri Holkerin vetoomus oli todella hyvin ainutlaatuinen. Ajatus yhtenäisestä manifestaatiosta tämän keskustelun päätteeksi on tietysti hyvin uusi, mutta varmasti monelle keskustelua kuunnelleelle on tullut ajatus mieleen, mikä olisi todella tuon manifestaation konkreettinen sisältö. Hallituksen taholta ei valitettavasti yksittäisiä, todella yksittäisiä, irrallisia ehdotuksia lukuunottamatta ole tullut todellakaan mitään uutta, ei mitään uutta näkemystä suunnan muuttamisesta, ei mitään sitoumusta uudelleen arvioimiseksi. Ei ole olemassa pohjaa sen tiedon varassa, mitä hallitus nyt on esittänyt, yhteisen manifestaation luomiseen.

Hallituksen toiminta ympäristöasioissa on ollut riittämätöntä, ja hiukan epäuskottavalta tuntuu, että voitaisiin luottaa hyvin irrallisiin lupauksiin, joita ei millään tavalla ole konkretisoitu siitä, että nyt hallitus olisi valmis tehokkaampaan ja voimakastahtoisempaan toimintaan ympäristökysymysten hoitamiseksi. Eli herra pääministeri, mitä keskustan ryhmän puheenjohtaja Kauko Juhantalo esitti, siihen yhdyn. On vaikea rakentaa konsensusta semmoiselle pohjalle, josta emme ole valitettavasti samaa mieltä eli jossa hallituksen toiminta ei ole riittävän uskottavaa.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Välikysymys on meidän valtiopäiväjärjestyksemme edellyttämä toimenpide, jota käyttäessään oppositio pyrkii luonnollisesti vaikuttamaan hallituksen politiikkaan, ja päätavoitteena on epäluottamuslauseen antaminen hallitukselle. Minusta pääministeri aivan turhaan vähätteli välikysymyksen merkitystä, vaikka me tiedämme, että oppositiovoimat eivät tällä kertaa riitä hallituksen kaatamiseen.

Niin kuin ed. Juhantalo mainitsi, me keskustan eduskuntaryhmän jäsenet olemme laidasta laitaan yhtyneet vihreitten tekemään välikysymykseen, joka meidän mielestämme on erittäin tärkeä ja ajankohtainen. Me olemme esittäneet myös oman lausumamme. Jos herra pääministeri pitää niin tärkeänä, että kaikki ovat samaa mieltä, niin sehän voi tapahtua siten, että hallitus yhtyy meidän lausumaamme ja osoittaa sillä manifestaatiota. Mutta olisi aivan merkillistä, jos vakavassa mielessä on tehty välikysymys ja silloin kun se ratkaistaan, sanottaisiinkin, että emme me vakavissamme olleetkaan, tämähän oli leikkiä. Täytyy ihmetellä, jos vihreät, jotka ovat tehneet tämän välikysymyksen — me olemme tähän keskustapuolueen yksittäisinä edustajina yhtyneet — nyt sanovat, ettei heillä ollut tarkoituskaan asiaa vakavasti käsitellä.

Minä kyllä ihmettelen pääministerin puheenvuoroa. Lisään vielä, että jokainen äänestys, joka täällä tehdään, jää hyvin tarkoin aikakirjoihin. Minä katson, että tällä äänestyksellä joka tapauksessa on merkitystä. Mutta jos pääministeri haluaa tulla oppositiota vastaan, niin tehän voitte yhtyä meidän taholtamme tehtyyn ehdotukseen.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus voisi vallan hyvin tulla vihreiden ponnen taakse. Vaikka manifestaatiolla tehtäisiin historiaa ja muutettaisiin käytäntöä, niin kyllä hallitus voisi todeta itsekin, että se ei ole menetellyt niin kuin pitäisi näissä asioissa.

Pääministeri totesi puheenvuoronsa aikana myös sillä tavoin, että jonninjoutavista ei

tule äänestää. Tässä on kyllä varmaan hallitus nyt sellaisessa tilassa, että on erittäin vaikea äänestää näitä ajatuksia vastaan, jotka sisältyvät välikysymykseen, sillä niitä vastaan varmasti eivät halua tässä salissa hallituspuolueiden edustajatkaan äänestää. Kansanedustajilla on varmasti aikamoinen vastuu, koska he ovat käyttäneet puheenvuoroja, jotka ovat osoittaneet tämän välikysymyksen aivan oikeaksi.

Tässä ollaan kyllä varsin poikkeuksellisessa tilanteessa, jolloin todellakin hallituksen henkisiä voimia mitataan. Onko heillä rohkeutta todellakin nyt myöntää se, mitä edustajat ovat tämän keskustelun aikana tuoneet esiin ja mikä on ihan tosiasiaa? Sen vuoksi tietenkin tällainen hallituksen esittämä kanta on luonnollinen seuraus siitä kehityksestä, johon on tultu, siitä ajankohdasta, jossa ollaan. Näitä ongelmia ei voida enää sivuuttaa, jotka nyt ovat olemassa.

Esitys asian viemisestä valiokuntaan ja siellä keskustelun synnyttämisestä on tietysti eräs muoto, jolla hallituskin ehkä voisi vähemmin vaurioin selvitä vastauksestaan.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Virolainen totesi, että välikysymyksen tarkoituksena on vain saada epäluottamusäänestys hallitusta vastaan, suurin piirtein tähän tapaan, ei aivan näillä sanoilla.

Mutta valtiopäiväjärjestyksen 37 §:ssä todetaan, että eduskunta voi hyväksyä joko yksinkertaisen tahi keskustelun aikana ehdotetun perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen taikka päättää lähettää asia perustuslakivaliokuntaan tahi, jos asian laatu sitä vaatii, johonkin muuhun valiokuntaan. Jos hallituksella on valmiutta vakavasti tästä asiasta keskustella nimenomaan siltä pohjalta, että ryhdytään joihinkin toimenpiteisiin, niin eikö valiokuntaan lähettäminen olisi silloin paikallaan? Sillä jos asia lähetetään valiokuntaan, tulee sen ehdottaa perusteltu päiväjärjestykseen siirtyminen, jonka lopullisesta sisällyksestä eduskunta päättää.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. Virolaisen ja eräiden muidenkin puheenvuoroihin totean, että olen ryhmäni puolesta jättänyt perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon. Henkilökohtaisesti olen vastannut, että jos eduskunnassa esiintyy laaja yhteisymmärrys, olen omasta puolestani valmis keskustelemaan ryhmäni kanssa uudesta mahdollisuudesta, kun on kysymys ns. kansallisesta kysymyksestä. Käytetyt puheenvuorot osoittavat, että pääministerin puheenvuorossa esitetty toinen, parlamentaarisesti arkinen vaihtoehto näyttää kuitenkin toteutuvan.

Haluan kuitenkin todeta myös sen, että olen käsittänyt, että tähän uuteen vaihtoehtoon keskustelun aiheen antoivat oppositiossa olevan vasemmiston taholta käytetyt puheenvuorot, ja siitä syystä koko tämä uusi keskustelu lähti liikkeelle.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun täytynee todeta se ja olen ylpeä siitä, että käyttämäni puheenvuoro on aiheuttanut vähän keskustelua työskentelytavoista. Minä totesin lopuksi puheenvuorossani viime yönä, että vastaisuudessa tämän kaltaisissa tapauksissa voitaisiin lähteä siitä, että keskustelu eduskunnan piirissä voisi syntyä ilman, että se päättyy luottamusäänestykseen.

Ed. Virolaiselle, jota kunnioitan suuresti — hänen tietomääränsä on minun mielestäni rajaton parlamentarismissa: Minusta on aika pyrkiä uudenlaiseen työskentelyyn tässäkin salissa. Jos eduskunta isäntänä nostaa täällä jonkin asian esille, minusta se voi olla eväitä hallituksen reppuun, jos hallitus haluaa sen sillä tavalla tuntea. Minä en ymmärrä sitä, kuinka paljon Suomen metsien tila paranee siitä, kun me äänestämme ja panemme äänestyksen tuloksen mappiin. Kyllä kai, jos maailma muuttuu ja työskentelytavat muuallakin muuttuvat, eivät kai tässä talossa työskentelytavat, ed. Virolainen, ole sellaisia, että vaikka mikä tulee mutta ei voi nousta isäntien keskuudesta — kaikella kunnialla hallitusta mutta renkejä kohtaan — keskustelu, että annetaan täällä eväitä reppuun. (Min. Kanerva: Vanhakantaiset ovat tuollaisia!) Tässä suhteessa minä olen iloinen, että synnytin tämän keskustelun, mutta näyttää olevan niin, että se riiuuaika tässä yhdentymisessä ja keskustelussa yhteisestikin tunnetusta tärkeästä asiasta on vielä liian lyhyt valitettavasti. Mutta minä toivon, että tulee se aika, että löytyy tämän kaltaisissa asioissa yhteishenkeä ilman jonninjoutavaa äänestystä.

Pääministeri Holkeri: Herra puhemies! Ed. Vähäkankaan puheenvuoron olettamukset näyttävät olevat tosia. On vaikeata luopua tavanomaisista käyttäytymistavoista. Ne ovat varmasti turvallisia. Niiden käyttämisellä ei ainakaan vaaranna tavanomaista elämänmenoa.

Hallitus — niin ymmärsin omalta osaltani keskustellessani mahdollisuudesta, johon edellä viittasin, että olisimme saaneet täällä aikaan yhteisen manifestaation — olisi sitoutunut aika pitkälle. Mielestäni sellaiseen toimeen varmasti myöhemmin monessa yhteydessä olisi vedottu, ja näin, jos täällä äänestetään, hallituskin tietysti pääsee vähemmällä. (Välihuutoja)

Hallituksen ohjeina silloin ympäristöpolitiikassa ovat jatkossa ennen muuta tietysti hallituksen oman vastauksen sisältämät linjaukset sekä hallituspuolueiden puheenvuoroissa, sekä ryhmäpuheenvuoroissa että hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa, esitetyt painotukset. Tämähän on tietysti normaali tapa, jos hallitus tulevassa äänestyskierroksessa saa luottamuslauseen. (Välihuutoja)

Mutta hallituksen puolesta olemme olleet valmiit jo useassa yhteydessä usealla suulla, jo valtioneuvoston puolesta annetussa vastauksessa ympäristöministerin suulla ja muissa yhteyksissä, toteamaan, että myös opposition puolelta on esitetty arvokkaita puheenvuoroja, jotka hallitus haluaa ottaa jatkotyöskentelyssä vakavasti. Tämä ilmoitus on toki yhä edelleenkin voimassa, mutta siihen ilmoitukseen ei voida yksilöidysti sitten vedota, jos kerran täällä näin ei haluta.

Mitä tulee edustajien puheenvuoroihin äsken käyttämäni puheenvuoron jälkeen, repliikkeihin, monet niistä kysymyksistä olisivat tietysti pidemmän keskustelun väärtejä.

Ed. Seppänen, Suomen hallituksen ei tarvitse hävetä oman ympäristöpolitiikkansa osalta. Me tiedämme toki, että meillä on mm. metsäteollisuuden osalta suuria ongelmia edessämme. Eihän täällä muuten tästä asiasta edes puhuttaisi. Mutta metsäteollisuuden ja terveiden metsien tuoton varassa on suurelta osin meidän kansallinen tulevaisuutemme. Hallitus tuntee tämän aiheuttaman vastuun mitä syvimmin ja on useissa eri yhteyksissä jo tähän mennessä keskustellut ja varmasti tämä hallitus oman elinaikansa aikana ja tulevat hallitukset jatkossa joutuvat keskustelemaan näistä asioista muutakin kuin vain propagandaotsikoiden pohjalta.

Hallituksella on oltava yhteiskunnallinen näkökohta. On nimenomaan yhteiskunnallisen näkökulman mukaista, että me pyrimme kokoamaan tämän asian yhteydessä kaikki eri tavoin ajattelevat ihmiset niiden kysymysten taakse, joista me voimme olla samaa mieltä, ja niitä onneksi täällä käydyn keskustelun johdosta voin todeta olleen paljon.

Ed. Juhantalo, ymmärrän opposition suurimman ryhmän puheenjohtajan velvollisuuden toimia ryhmänsä puolesta normaalin kaavan mukaisesti, mutta siitä huolimatta, ed. Juhantalo: Mitä keskustapuolue menettäisi, jos keskustapuolue omin toimin olisi mukana rakentamassa kansallista manifestaatiota? (Ed. Virolainen: Kunniansa!)

Ed. Haavisto, juuri eri ohjelmat, kutsuttakoon niitä sitten hätäohjelmiksi tai kutsuttakoon niitä sitten muuten, ovat niitä, joiden taakse me tarvitsemme yhteistä kansallista näkemystä, ja sitä me nyt olemme peräänkuulumattamassa. (Vasemmalta: Esittäkää sellainen ohjelma!)

Kun ed. Laine katsoi, että minun nousemiseni tässä asiassa esiintymään ja tekemäni ehdotus ikään kuin olisivat tarkoitetut saada lässähtämään loppukin tästä keskustelusta, en ainakaan välihuutajien aktiivisuudesta päätellen ole tässä tarkoituksessa ollut liikkeellä. Voin todeta, että ed. Laine on muutenkin tässä asiassa tullut tulkinneeksi minua väärin.

Ed. Helle unohti, mitä minä olin tarkoittanut. Minä en unohtanut, mitä ed. Helle sanoi. En ole keskustellut SKDL:n edustajien kanssa, koska SKDL:n edustajat eivät ole vielä tehneet ponsiesitystä, mutta jos sellainen sattuisi tulemaan, sama vetoomus, jonka olen esittänyt niille, jotka ovat tähän mennessä esittäneet keskustelussa ponsia, pätee myös SKDL:ää kohtaan.

Mitkä ovat ne asiat, joita hallitukselta on vaadittu tässä yhteydessä esitettäviksi? Minä olen lukenut omasta mielestäni kohtuullisen tarkkaan sen, mitä ympäristöministeri laajemmassa vastauksessaan ja suppeammassa suullisessa vastauksessaan on antanut. Hyvät edustajat, kehotan tutustumaan siihen vastaukseen vielä kerran. Siinä on se reppu, johon edustajien eväitä on täältä kerätty ja jolla yritetään eteenpäin mennä — käyttääk-

seni ed. Vähäkankaan äsken käyttämää ilmaisua.

Ed. Kietäväinen toteaa, että hallituksen toiminta ympäristöasioissa on ollut riittämätöntä. Tämä ed. Kietäväisen suusta kuultu repliikki oli kahdessa mielessä täysi yllätys minulle, ensinnäkin, että oppositio sanoo näin, ja toiseksi, että hallitus itse kuvittelisi päinvastaista. Toisin sanoen minusta on täysin luonnollista, että oppositio sanoo näin, mutta hallitus itse on sitä mieltä, että se ei suinkaan ole voinut tähän mennessä tehdä vielä kaikkea. Jos me väittäisimme itse, että me olemme kaiken tehneet, me olisimme epärehellisiä. Sellaista ilmoitusta hallitus ei ole eduskunnalle antanut. Me olemme vain voineet yrittää tehdä sen, mikä näissä olosuhteissa on meidän mahdollisuuksiemme rajoissa ollut, ja uskon voivani sanoa, että ainakin tähän mennessä istuneista hallituksista tämä hallitus on ympäristöpolitiikassa tehnyt enemmän kuin yksikään sen edeltäjä. Mutta tämä ei ole tämän hallituksen puolustus. Seuraavan hallituksen on tehtävä — siitä olemme vakuuttuneita — per istumansa päivä taatusti enemmän. Nämä ovat kysymyksiä, joiden painoarvo tulee nousemaan sitä mukaa kuin tieto ongelmien laajuudesta ja tieto käytettävissä olevista keinoista meille tulee lisääntymään.

Ed. Virolainen, minä en näe aihetta ryhtyä ed. Virolaisen kanssa keskustelemaan siitä, mikä on välikysymyksen päätarkoitus. Välikysymyksillä on hyvin vähän ollut mahdollisuuksia horjuttaa hallitusten asemaa, sen meidän maamme poliittinen historia kertoo. Mutta välikysymyksillä on voitu ottaa esille tärkeitä kysymyksiä, nostaa ne yleisen mielenkiinnon ja tarkastelun kohteeksi, saada asioihin valaistusta puolelta ja toiselta, saada viranomaiset, hallitus, koko yhteiskunta toimimaan siinä keskustelussa esitettyjen näkökohtien ja mahdollisesti suuntaviivojen mukaisesti. Minä toivoisin, että siitä välikysymyksestä, josta nyt on kysymys, muodostuisi sellainen välikysymys, että tämä aihe olisi tärkeämpi kuin se, kuka tästä nyt plokkaa ne poliittiset pisteet. Jos poliittisten pisteiden plokkaaminen olisi valtiollisessa elämässä se, mikä on tärkeintä, siis että oppositio kurittaa tarpeen tullen — aina ja vain kurittaa — hallitusta, silloin tällaisia välikysymyksiä ei kannattaisi tehdä. Mutta tätä keskustelua on kannattanut käydä sen johdosta, että meillä voi olla mahdollisuuksia antaa toinen toisillemme näkökohtia pohdittavaksi kenties myöhempää päätöksentekoa varten. Tässä, ed. Virolainen — syvästi kunnioittaen ed. Virolaisen pitkää parlamentaarista uraa — olen teidän kanssanne ratkaisevasti eri mieltä. (Ed. Virolainen: Siltä tuntuu!)

Ed. Jokinen, vastaukseni, jonka esitin ed. Virolaiselle äsken, pätee myös teidän esittämiinne näkökohtiin samalla kunnioituksella varustettuna.

Ed. Stenius-Kaukoselle voisin todeta, että ei hallitus sitä pidä pahana, että hallituksesta käytetään voimakastakin kieltä ja pyritään kriittisesti hallitusta arvostelemaan, mutta hallitus toivoo, että sen kriittisyyden lisäksi tulisi konkreettisia esityksiä siitä, mitä tässä yhteiskunnassa voidaan tehdä. Minä kutsun teidät, ed. Stenius-Kaukonen, ympäristökokoukseen. Ed. Stenius-Kaukonen ja muut edustajat, jollakin tavalla me toivomme, että siinä ympäristökokouksessa, joka on tarkoitus pitää ensi elokuussa, voitaisiin kiihkottomasti ja tämän maan ja tämän maapallon parasta tarkoittaen löytää uusia tapoja lähestyä näitä vaikeita ongelmia. (Ed. Seppänen: Saanko minäkin tulla?) — Ed. Seppänen, siitä voidaan sitten erikseen keskustella. (Naurua) — Mutta ympäristökokous, jota me kaavailemme, on tarkoitettu avoimeksi, ei kuitenkaan sellaiseksi mediatapahtumaksi, että yksinomaan se, kuka istuu kädet ristissä ja kuka jollakin muulla tavalla katsomossa, olisi tärkein asia vaan se, että sieltä kokouksesta löytyisi se kipinä, jolla me näitä asioita hoidamme sitten mentaalisesti eteenpäin. Se kipinä ei tarkoita tulipalokunnalle annettavaa kipinää.

Arvoisa puhemies! Kun arvovaltaiset kansanedustajat ovat äsken kuullulla tavalla käyttäneet omien poliittisten viiteryhmiensä puolesta puheenvuorot siitä, miten eduskuntaryhmien edustajat tulevat käyttäytymään, joudun siis toteamaan, että ed. Almgrenin mainitsema arkinen vaihtoehto on tänä päivänä todennäköisempi kuin se, että me tekisimme niin kuin meidän sydämemme sanoo, että olisimme tässä asiassa yhtä.

Herra puhemies! Tätä asiaa valitan, mutta hallitus siihen tyytyy. Toisin sanoen hallitus lähtee siitä, niin kuin on lähtenyt, että herra puhemiehen valtiopäiväjärjestyksen mukainen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuo-

to on se, jonka varassa hallitus tulee, jos se hyväksytään, edelleen toimimaan.

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauspuheenvuoroni kohdistuu lähinnä ed. Vähäkankaan puheenvuoroon, mutta voinen lyhyesti kosketella myös herra pääministerin viimeksi käyttämää puheenvuoroa. Kuitenkin huomautan siitä, että puheenvuorossani rajoituin äsken, niin kuin nytkin, menettelyyn.

Kun valtiopäiväjärjestyksen mukaan välikysymyksen tekemiseen vaaditaan 20 allekirjoittaa eikä vihreillä ollut kuin neljä ja kun me menimme siihen mukaan, niin siihenhän tuli paljon yli minimimäärän kansanedustajia. Kun vähintään 20 kansanedustajaa tekee välikysymyksen, he ovat vakavissaan. Meillä raja eräiden muiden eduskunnan menettelytapojen kohdalla on liian alhainen. Esimerkiksi viisi kansanedustajaa voi tehdä perustuslakivaliokunnalle muistutuksen hallituksen jäsenen toimien laillisuudesta, mikä minun mielestäni on aivan liian matala raja. Eduskunta on joutunut viime syksynäkin mielestäni tarpeettomasti kuluttamaan aikaansa sellaisiin kysymyksiin, joita ei olisi pitänyt voida viiden edustajan voimalla nostaa. Nytkin tulee Wärtsilä Marinen juttu, joka saattaa kestää kuinka kauan tahansa.

Toisin sanoen välikysymysmenettely on niin vakava asia, että jos kerran 20 kansanedustajaa tekee välikysymyksen, he tarkoittavat sitä, mitä he esittävät. Sen vuoksi minusta tuntuu yllättävältä, että pääministeri koettaa löytää keinoa, joka jollakin tavalla muka vaikuttaisi eduskunnan yhteistyöhön tai muuhun. Onko hallituksella joitakin muitakin pyrkimyksiä, että se saisi erään välikysymyksen hoidettua ilman äänestystä? Sellaista ei ole vielä aikaisemmin tapahtunut.

Ed. Kuuskoski-Vikatmaa (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en kovin paljon tänä iltana ymmärtänyt ed. Vähäkankaan riijuufilosofioita, mutta kuulun niihin edustajiin, joita ed. Vähäkankaan viimeöinen puheenvuoro kosketti. Minäkin pitäisin erittäin hyvänä, jos näin merkittävän ja tärkeän asian yhteydessä eduskunnassa syntyisi yhteinen tahto, joka sitten konkreettisesti puettaisiin tavoitteiden muotoon ja niille löydettäisiin myöskin keinot.

Pääministerin vetoava puheenvuoro tänä iltana ei sisältänyt konkretiaa. Manifestaatio ehkä suomeksi enemmän on julistus, ja näitä julistuksia metsä- ja ympäristöasioista on ollut riittämiin. Manifestaation olisi pitänyt olla hyvin konkreettinen. Niin kuin täällä on monissa aikaisemmissa puheenvuoroissa sanottu, puheenvuoroissa ja ponsiehdotuksissa on konkretiaa ollut. Silloin se olisi ollut yhteinen tahto, pöytää olisi katettu molemmin puolin.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Vähäkangas tosiaan puheenvuorossaan kysyi, mitä ympäristöä ja luontoa hyödyttää se, että me huomenna täällä äänestämme ja sen jälkeen pannaan äänestyksen tulos mappiin. Yhtä hyvin voisi kysyä, ed. Vähäkangas, mitä hyötyä on siitä, että me luovumme tästä mahdollisuudesta tietämättä, mikä on se manifestaatio, mikä on sen konkreettinen sisältö, jota hallitus on käytännössä tarjoamassa.

Siinä mielessä ehdotankin, koska aikaa on vielä huomiseen, että hallitus yhdessä opposition kanssa löytää konkreettisen paperin, ohjelman, jonka pohjalta oppositio voisi harkita ehdotusten pois vetämistä. Mutta silloin siinä pitää olla, niin kuin ed. Kuuskoski-Vikatmaa sanoi, selkeää konkretiaa, hallituksen vastaantuloa, että me tiedämme jatkossa, mitä siitä käytännössä seuraa.

Tämän ratkaisun jälkeen, jos me onnistumme löytämään konkretiaa, toki siitä nimenomaan hyötyy suomalainen ympäristö ja luonto. Minusta on täysin kohtuutonta vaatia ilman konkreettisia ehdotuksia pääministerin sitä, että oppositio vetää ponnet pois. Arvostan toisaalta suuresti sitä lähestymistapaa, että nyt hallitus todella miettii mahdollisuutta löytää yhteinen sävel. Mutta siihen tarvitaan luun ympärille lihaa, konkreettisia toimia. Yö on aikaa ja huominen aamupäivä. Töihin! Kuherteluaika ei ole liian pitkä.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oikeastaan täydennän ed. Virolaisen välihuutoa siitä, kun pääministeri sanoi, mitä keskustapuolue — ilmeisesti Suomen keskustaa tarkoitti — menettäisi, mikäli se lähtisi manifestaatioon mukaan. Ed. Virolainen huusi: "Kunniansa." Me menettäisimme kansan luottamuksen. (Naurua)

Suomen keskusta on vakaan harkinnan jälkeen ryhtynyt kannattamaan vihreiden tekemää välikysymystä. Olemme käyneet laajan keskustelun asiantuntijoiden kanssa vielä ennen allekirjoitusta ja olemme päätyneet siihen, että asia on vakava ja meidän edustajamme tukevat tätä asiaa. Keskusta on niin suuri puolue ja suhtautuu vakavasti ihmisten asioiden hoitoon, että sillä ei voi olla mahdollisuutta olla niin joustava kuin eräiden puolueiden, jotka muutaman tunnin välein muuttavat kantaansa. Ed. Vähäkangaskin iloisin mielin toissapäivänä allekirjoitti välikysymyksen. Nyt hän on ehkä ollut oman puolueen ihmiskasvoisen politiikan seminaarissa niin paljon, että nyt katuu sitä — kaikella hyvällä. Vihreät joutuvat tekemään vähintään kaksoisimmelmannin tässä asiassa. He ovat myymässä välikysymyksensä eimistään hinnasta ja huomenna joutuvat tosiasioiden eteen. Kristilliset seuraavat, kumpi puoli voittaa ja äänestävät sitten sen puolella. Ei tällä tavoin voida asioita lähestyä. Me edellytämme asian vakavaa käsittelyä huomenna. Se on välikysymyksessä äänestäminen.

Yhdyn siihen, että on ansiokasta pääministerin halu löytää yhteinen ympäristöpoliittinen linja. Se löytyisi keskustan ryhmäpuheenvuorosta, ed. Pelttarin puheenvuorosta.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen suurta tarvetta käyttää lyhyen vastauspuheenvuoron tässä yhteydessä.

Haluan muistuttaa aluksi, kuinka tämä asia pantiin niinsanotusti jalalle. Se tapahtui sillä tavalla, että ilmoitin arvoisille "ryhmyreille", että välikysymys jätetään ja sen voi käydä allekirjoittamassa kukin kansanedustaja omantuntonsa mukaan. Emme pyytäneet mitään ryhmäkannanottoja tähän asiaan. Näitä omantunnon omaavia löytyi 60 kappaletta ilman värväystä. Aihe oli ilmeisesti ajankohtainen ja hyvä.

Nyt kuultu replikointi osoittaa: Kun on hyvä aihe, on äärimmäisen helppo politikoida sen kanssa, äärimmäisen helppo. Tämä antaa ainoalaatuisen mahdollisuuden verbaaliseen akrobatiaan pistää halvalla ketä tahansa, millä tavalla tahansa, panna kyseenalaiseksi ihmisten motivaatiot, aidot pyrkimykset.

Osoituksena siitä, että vihreillä ei tämän välikysymyksen yhteydessä ole ollut mitään aihetta politikoida, kerätä pinnoja ainuttakaan kappaletta, vaan ainoastaan auttaa metsien asiaa, on ollut se, että olemme halunneet keskustella kaikkien halukkaitten, myös hallituksen, kanssa siitä, että voitaisiin löytää manifestaatio Suomen metsien puolesta. Ne pinnat menevät metsälle — ne eivät mene metsään. (Ed. Seppänen: Päin honkia!) — Ed. Seppäsellä menee kaikki päin seiniä aina ja joka yhteydessä silloin, kun hän innostuu.

Mielestäni tämä keskustelu on osoittanut sen, että eduskunta on ilmoittanut hallitukselle suuret valmiutensa. Minulle riittäisi silloin lupaus, että hallitus hoitaa näitten valmiuksien rekrytoinnin käyttöön todellisiin toimiin.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Harri Hermanni Holkerin hallitus on istunut pian kolme vuotta. Keskustapuolue-maalaisliitto on istunut maan hallituksissa kaiketi yhtä kyytiä vuodesta 1945 miinus tuo kolme vuotta. Harri Hermanni Holkerin hallituksen aikana on tehty hyvin huomattavia ratkaisuja ympäristönsuojelun puolesta, niin kuin ministeri Bärlundin vastauksessa todettiin. Niiden vaikutuksia ei vielä näy. Jos keskustapuolueen ollessa hallituksessa, monissa hallituksissa, olisi pantu alulle huomattavia ratkaisuja ympäristönsuojelun alalla, ne näkyisivät jo. Mutta niitä ei näy.

50 vuotta sitten, kun maa oli ulkoisen uhan alaisena, työväenliikettä perättiin konsensukseen. Täällä salissa tänään pääministeri Holkeri erittäin vakuuttavalla tavalla peräsi konsensukseen tässä asiassa, jossa kaikki ollaan yksimielisiä. Keskustapuolueesta tätä halua ei löydy. Keskustapuolue on paavillisempi kuin paavi itse. Vihreiden oivallisesti laatima välikysymys oli, näin uskon, laadittu vilpittömässä mielessä, niin kuin ed. Pulliainenkin juuri totesi. Mutta he pitävät niin tärkeänä asiaa, että haluavat kaikki asian taakse. Sitä ei halua keskustapuolue.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On ehkä syytä lukea tämän välikysymyksen teksti. Kysymys kuuluu: "Aikooko hallitus ryhtyä pikaisesti

sellaisiin toimiin, joilla metsiemme säilyminen voidaan turvata ja niiden elinvoimaisuus palauttaa."

Me olemme allekirjoittaneet tämän välikysymyksen sen vuoksi, että meidän mielestämme tällaisiin toimiin tulisi ryhtyä. Eikä meidän mielestämme välikysymyksen tarkoitus ole pelkästään äänestää hallituksen luottamuksesta, vaan nimenomaan saada vastaus esitettyyn kysymykseen.

Pääministeri Holkeri mielestäni kyllä valitettavasti ed. Laineen puheenvuorosta tulkitsi vain loppuosaa, ehkä alkuosa meni ohi korvien. Ed. Lainehan alkuun teki selvästi myönteisemmän tulkinnan ja lopussa vain epäili, että mahdollisesti tämä voikin olla pääministerin tulkinta. Mutta meidän tarkoituksemme on vakavasti yrittää vaikuttaa näihin asioihin. Oppositiopuolueena meillä ei ole muuta paikkaa kuin eduskunta, ja me pyrimme nimenomaan eduskunnassa saamaan asioita eteenpäin, että eduskunta päättäisi asioista.

On erittäin vaikea ymmärtää sitä, että keskustapuolue ei ole valmis valiokuntaan lähettämiseen eikä myöskään hallituksen taholta ole ilmoitettu valmiutta valiokuntaan lähettämiseen. Meidän mielestämme tämä olisi se paikka, missä voitaisiin selvittää, onko hallituksella valmiutta pikaisiin toimenpiteisiin. Mielestäni tämä voitaisiin selvittää eikä etukäteen tehdä johtopäätöstä tästä.

Erittäin mielelläni otan vastaan pääministerin kutsun elokuun kokoukseen, mutta toivon, että voisimme jo eduskuntaryhmät yhdessä pohtia, mitä pitäisi tehdä, siten että lähetetään tämä välikysymys valiokuntaan.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Välillä näyttää sille, että hiivan heittäminen perästäkin päin uuniin saa pullat nousemaan. Keskustelu ei vastoin odotuksia lässähtänytkään, kun pääministeri teki, mitä teki.

Itse olin ajatellut noudattaa puhemies Sorsan ajatusta, jonka hän esitti valtiopäivien avauksessa puheenvuorossaan, että välttäisimme paljoa puhumista. Itselleni jäi tasan kaksi vaihtoehtoa, kun edellisillä valtiopäivillä olin käyttänyt kaksi puheenvuoroa: Olisinko kokonaan hiljaa vai käytänkö yhden? Nyt on menossa se toinen vaihtoehto.

Pidän tervetulleena metsien terveydentilaa koskevaa välikysymystä. Päivä, kaksi metsälle ei ole todella liikaa eduskunnassa.

Hallituksen vastaus on ollut myös ontuva toimenpiteiden osalta, joten sitä voitaisiin kyllä paikata pääministeri Holkerin esittämällä manifestaatiolla, jolla voitaisiin konkretisoida ennen huomista istuntoa asioita osapuolten kesken. Mielestäni ed. Juhantalo menetti tuhannen taalan paikan jättämällä esittämättä sen, että asiasta olisi voitu neuvotella. Ihmettelen, miten näin kokenut ravivetomies erehtyi tällaisen paikan hukkaamiseen.

Itse metsänhoitaja-ammattikunnan edustajana eduskunnassa pidän velvollisuutenani aluksi esittää eilisen ammattialan lähetystön vetoomuksen eduskunnan pöytäkirjaan. Lähetystö esitti eduskunnalle seuraavan vetoomuksen:

"Eduskunnassa on tehty välikysymys aiheesta: Aikooko hallitus ryhtyä pikaisesti sellaisiin toimiin, joilla metsiemme säilyminen voidaan turvata ja niiden elinvoimaisuus palauttaa? Koko metsäalan ammattihenkilöstöä edustavat järjestöt, Suomen Metsänhoitajaliitto, Metsäalan Toimihenkilöliitto ja Maaseututyöväen Liitto, haluavat kiinnittää valtiovallan huomion asian tärkeyteen ja metsien suureen merkitykseen maallemme. Metsien terveydessä on kyse koko Suomen aineellisesta ja henkisestä hyvinvoinnista. Tätä taustaa vasten tuntuu käsittämättömältä, että esimerkiksi Itä-Lapin metsävaurioprojektin rahoitus on yhä järjestämättä ja että metsän terveyskysymyksiin erikoistuneita asiantuntijavirkoja ei ole saatu käytännön metsäorganisaatioihin kuin yksi metsähallitukseen.

Metsäammattilaiset ja Maailman Luonnon Säätiö kävivät yhdessä syksyllä 1988 eduskuntaryhmien puheilla vaatimassa Itä-Lappiin ilman epäpuhtauksia mittaavaa ns. Emep-asemaa, ja kaikki puolueet lupasivat myötämielisyytensä asialle. Luvattu raha katosi ympäristöministeriön byrokratiaan, ja Sallan metsänomistajat joutuivat itse hankkimaan rikkipäästöjä mittaavan laitteen. Edellä kuvatut esimerkit eivät anna kovin hyvää kuvaa valtiovallan aktiivisuudesta metsävaurioasioissa. Tilanteen parantamiseksi metsäalan ammattijärjestöt esittävät valtiovallalle seuraavia toimenpiteitä:

1) Jotta metsien terveydentila voidaan säilyttää hyvänä, tulee ilmansaastepäästöjä olennaisesti pienentää. Erityisesti tulee kansallisella tasolla kiinnittää huomiota lisään-

tymässä oleviin liikenteen aiheuttamiin typenoksidipäästöihin ja kansainvälisellä tasolla varsinkin itärajan takaa tuleviin saastepäästöihin. Meidän tulee vaatia naapureiltamme ilmansaastepäästöjen pudottamista samalle tasolle kuin omat päästömme. Mutta sosialististen maiden taloudellisen tilanteen johdosta Suomen pitää olla valmis myös itse osoittamaan tietoa, tekniikkaa ja rahaa tätä tarkoitusta varten.

2) Kasvihuoneilmiön hidastamiseksi on päästöjen vähentämisen lisäksi sidottava ilmakehän hiilidioksidia kasvillisuuteen, ja siksi Suomen on osallistuttava entistä enemmän metsitykseen ja aavikoitumisen torjuntaan kehitysmaissa. Suomalaisten metsäammattilaisten osaamista on hyödynnettävä tässä asiassa nykyistä tehokkaammin.

3) Helsingin yliopistoon tulee saada pitkään odotettu metsäpatologian professuuri, jotta alan koulutus saadaan kuntoon. Viranhaltijan tulee erikoistua kasvitautien lisäksi erityisesti saastepatologiaan.

4) Teollisuutta tulee kannustaa kaikin verotuksellisin keinoin ympäristönsuojeluinvestointeihin. Maamme teollisuudella tulee olla taloudelliset edellytykset toteuttaa mahdollisimman tehokasta ympäristönsuojelua. Esimerkiksi taitamattomasti kohdennetut haittaverot voivat jopa estää ympäristönsuojeluinvestointeja.

5) Metsävauriotutkimukseen tulee saada lisää määrärahoja ja virkoja. Esimerkiksi Metsäntutkimuslaitoksella on nykyisin niin paljon lainsäädännöllisesti asetettuja velvoitetehtäviä, että merkittävä resurssien siirto metsävauriotutkimukseen ilman lisärahoitusta on vaikeata.

6) Metsäalan organisaatioihin sekä valtion että yksityismetsätalouden puolella tulee saada metsien terveyskysymyksiin erikoistuneita asiantuntijavirkoja ja -toimia. Metsäorganisaatioiden resursseja on ohjattava puuntuotannon ohella koko metsäluonnon hoitoon.

7) Jotta metsäasiat saisivat niille kuuluvan painoarvon valtionhallinnossa, maahan on saatava metsäministeri ja erillinen metsäministeriö. Vain metsäministeriön perustamisella voidaan taata, että metsien terveyskysymyksistä huolehditaan riittävästi jatkossa. Metsäministeriön perustaminen on nyt hallinnollisesti ajankohtaista, koska metsähallintoa ollaan uudistamassa.

Metsäalan ammattijärjestöt edellyttävät valtiovallalta ripeitä toimia jo vuoden 1991 tulo- ja menoarviota laadittaessa. Kansalaiset ovat yleisesti ilmaisseet huolestumisensa metsiemme terveydestä. Maamme metsät tarvitsevatkin vastuullisen puolustajan korkeimmalle poliittiselle tasolle. Ensi vaiheessa tämä vastuun ottaja voisi olla erillinen metsäministeri ja myöhemmin varsinainen metsäministeriö. Suomen metsäammattilaiset ovat valmiit tarjoamaan työpanoksensa ja kansainvälisesti arvostetun ammattitaitonsa metsävaurioiden torjuntaan, mikäli edellytykset asialle luodaan. Maamme metsät eivät voi enää odottaa. Helsingissä 14 päivänä helmikuuta 1990. Suomen Metsänhoitajaliitto, Metsäalan Toimihenkilöliitto, Maaseututyöväen Liitto.

Itsessään myös metsät ja metsänsuojelu ovat olleet metsäopetuksen osalta monella sektorilla puutteellisia, ennen muuta korkeammassa metsäopetuksessa. Metsänhoitajien ja muun metsäammattiväen vastuulla on metsätalouden toimintaedellytysten turvaaminen myös ympäristön muuttuessa. Perinteisistä tehtävistä he koulutuksensa ja kokemuksensa avulla pystyvät huolehtimaan. Ongelmana on metsänsuojelua koskevan koulutuksen puutteellisuus. Usein taloudellisesti ja teknisesti lyhyellä tähtäyksellä edulliset ratkaisut ovat metsien käsittelyssä menneet biologisesti perustellun toiminnan edelle. Tehdyt virheet voivat paljastua vasta pitkien aikojen kuluttua. Suurimmalla osalla metsänhoitajia on hyvä biologinen koulutus, mutta se ei riitä nykyisessä tilanteessa, kun metsätuhojen uhka käy yhä läheisemmäksi.

Metsän tuhoutuminen sekä normaalia uudistumisvaihetta pitempi metsättömyys vähentävät tuottoa. Eliöiden aiheuttamat tuhot voidaan pitää kohtuullisella tasolla metsässä perinteisin metsänsuojelullisin keinoin. Tutkimusten avulla tätä työtä pyritään edelleen kehittämään. Metsätuhoja aiheuttavat myös elottomat tekijät kuten myrskyt, kulot sekä ilman epäpuhtaudet. Myrskyjen vaikutusten lieventäminen sekä kulojen sammuttaminen kuuluvat myös metsässä tehtäviin töihin. Epäkiitollisin työkohde metsänhoitajakunnalle on ilman epäpuhtauksien vaikutusten torjunta. Tuhoja voidaan seurata, ehkä yrittää eritellä eri tuhotekijäin vaikutuksia. Torjunta onnistuu vain päästöjä vähentämällä.

Ilman epäpuhtauksien epäillään lisäävän

metsän tauteja, esimerkiksi männynversosyöpää. Muutamat tuhoeläimet hyötyvät siitä, että ilman epäpuhtaudet heikentävät puita. Kuitenkin myös tuhoeläimet ja taudin aiheuttajat kärsivät ilman saasteista. Vaikuttivatpa ilman epäpuhtaudet puiden ja tuhon aiheuttajien välisiin suhteisiin miten tahansa, on selvää, että epäpuhtaudet köyhdyttävät metsäluontoa. Ellei ilman laatua saada paranemaan, vakavoituu tilanne myös puuston osalta. Metsiä on suojeltava sekä perinteisiä että ns. uuden tyyppisiä tuhoja vastaan.

Paljon arvioita on esitetty myös tautien aiheuttamien tuhojen arvosta rahallisesti. Keski-Euroopan tilanteeseen verrattavilta tuhoilta metsämme ovat toistaiseksi säästyneet, mutta Suomen metsien elinvoimaisuus on monin paikoin selvästi heikentynyt. Pahimmat taudit ovat olleet erilaisia tuhosienten ja haitallisten säätekijöiden aiheuttamia. Sienitaudit aiheuttavat jatkuvasti taloudellisesti merkittäviä tappioita. Kuusen tyvilaho ja männyn tyvitervas saavat aikaan vuosittain 200—300 miljoonaa markkaa menetyksiä. Männynversosyöpä on aiheuttanut viimeisen kymmenen vuoden aikana 300—400 miljoonan markan vahingot. Lisäksi on joukko rajoitetummin esiintyviä tauteja, joiden yhteenlaskettu tuho saattaa nousta 200 miljoonaan markkaan. Vielä on suuri määrä huomiota herättäviä puiden tauteja, jotka eivät yleensä aiheuta vahinkoja, mutta nekin on tunnistettava ja niistä on kyettävä tiedottamaan yleisölle. Kaikki metsätuhot yhteenlaskettuina ovat nykyisellä tasolla noin miljardi markkaa vuodessa.

Metsäalan ammattimiehiltä puuttuu laajalti pätevyys metsän suojeluun. Sen taustalla on puutteellinen yliopistollinen koulutus metsäpatologian alalla, joka vaikeuttaa metsänsuojelutyötä kaikilla tasoilla, käytännön metsätaloudessa, tutkimuksessa ja yliopiston ja peruskoulun väliin jäävässä metsäopetuksessa. Puutetta ei pystytä korjaamaan jatkokoulutuksella ilman perusopetuksen luomaa pohjaa. Tilanne voidaan pelastaa järjestämällä metsänsuojelun opetus korkeimmalta tasolta lähtien.

Koska suurin osa maamme metsänhoitajista koulutetaan Helsingin yliopistossa, olisi järkevintä kehittää metsäpatologian opetusta nimenomaan Helsingin yliopiston maatalousmetsätieteellisessä tiedekunnassa, missä myös yhteys metsänsuojelua tukeviin tieteisiin on oloissamme paras mahdollinen. Helsingin yliopistoon otetaan vuosittain 65 metsätieteen opiskelijaa. Joensuussa sisäänotettavien määrä on 35. Siten yliopistoon tarvitaan metsäpatologian professuuri sekä apulaisprofessuuri, joiden toimialat kattavat sekä tavanomaiset metsätaudit että ilman epäpuhtauksien patologiset vaikutukset metsässä.

Nykyisin metsäpatologian opetus hoidetaan dosenttiluentojen avulla, mikä sinänsä on valtiolle edullista. Kun dosentit antavat opetusta päätoimensa ohella, ei heidän työpanoksensa voi korvata vakinaisen opettajakunnan puutetta. Tämän vuoden alusta lähtien varoja käytettäviin dosenttien luentopalkkioihin aiotaan merkittävästi vähentää, mikä kutistaa edelleen metsäpatologien koulutusmahdollisuuksia. Minkään muun valtakunnallisesti tärkeän oppiaineen opetus koko korkeakoululaitoksessa ei liene dosenttiluentojen varassa. Toki Helsingin yliopistossa on mahdollista suorittaa pääaineena metsäpatologia, mutta vastuu tästä koulutuksesta on maatalouden kasvitauteihin perehtyneellä professorilla. Tällainen oppiaine ei houkuttele metsätieteiden opiskelijoita varsinkaan, kun opetusohjelmia ei ole pystytty pitämään ajanmukaisina vakinaisen opettajakunnan puuttuessa. Kun ei ole tarjontaa, ei ole myöskään kysyntää.

Käytännön metsätaloudessa on toistaiseksi vain yksi metsänsuojelualan toimi. Missään korkeakoulussa ei ole resursseja ammatillisesti kattavaan opetukseen metsäpatologian alalla. Vastuu tilanteesta on eduskunnalla ja hallituksella mutta etenkin ministeri Taxellilla. Jos tästä välikysymyksestä on puhumisen lisäksi se vaikutus, että ensi vuoden budjettiin ministeri Taxell järjestää varat metsäpatologian kahdelle professuurille, on kysely puoltanut paikkaansa. Ellei, tämä kaikki on jotensakin turhaa turinaa, ja ministeri voi perustellusti vaihtaa salkkunsa teollisuusjohtajaksi. Seuraajalta toivon metsäpatologian professuuria ensityökseen. Oikeastaan pitäisi yhteisesti hyväksyä ponsi professuurista. Se voitaisiin ottaa pääministeri Holkerin esittämän manifestaation ykköskohdaksi.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia, siis välikysymys, lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan. Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n mukaan eduskunta voi "lähettää asian perustuslakivaliokuntaan tahi, jos asian laatu

sitä vaatii, johonkin muuhun valiokuntaan". Siis ehdotan asian lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan.

Arvoisa puhemies! Minä kuvittelin, että huoli metsätuhoista ja metsiemme terveydentilasta tulevaisuudessa olisi kaikille kansanedustajille ja ministereille niin aito, että se johtaisi yhteiseen pohdintaan, miten toimenpiteitä saasteiden vähentämiseksi nopeutetaan, tehostetaan ja miten kansainvälistä osallistumistamme voimistetaan.

Äsken pääministeri Holkeri teki mielenkiintoisen avauksen. Hän esitti muutosta parlamentaariseen käytäntöön, muutosta näihin seurustelusääntöihin, joiksi hän muuten tätä parlamentaarista käytäntöä nimitti. Tuntui lupaavalta. Yhteisen kansallisen vetoomuksen esittäminenkin tuntui vielä hyvälle, mutta mitä pääministeri Holkeri esitti tämän kansallisen vetoomuksen sisällöksi, (Ed. Jokinen: Ei mitään!) siis repuksi, jossa olisi tiettyjä eväitä? Eväät, huomatkaa, hyvät edustajatoverit, eväät olisivat hänen sanojensa mukaan suurin piirtein niitä, jotka on tässä välikysymysvastauksessa annettu. Lisäksi hän mainitsi jonkin ympäristöministerin puheenvuoron. Kuinka se voisi nyt olla riittävää, kun me monet olemme todenneet, että tämä hallituksen vastaus ei riitä? Nämä toimet eivät riitä metsien suojelemiseksi, ja mielestäni tämä on se asia, johon tällainen sinänsä hyvä hanke ilmeisesti kaatuu.

Merkillistä kaiken kaikkiaan oli se, että pääministeri Holkeri ei lainkaan esittänyt tämän kansallisen vetoomuksensa sisältöä, vaikka esitys kuulemma jossakin oli valmiina. (Ed. Virolainen: Salainen paperi!) Mutta kaiken kaikkiaan siis mielenkiintoinen avaus. Toivottavasti se joskus johtaa parempaan tulokseen, kun ainekset ja sisällöt ovat parempia ja oikeampia.

Saasteet, jotka muuten ovat tällä hetkellä pahimpia vihollisiamme, ovat tiedossa, ja tiedossa ovat sekä kotoperäiset että kaukokulkeutuvat saasteet ja niiden syntymälähteet. Kaikki tutkimukset osoittavat, että on syytä erinomaisen suureen huoleen metsien elinvoimasta tulevaisuudessa, ja lähes kaikki tietävät, että nykyiset toimenpiteet eivät riitä. Niiden vaikutus ei estä metsää tuhoutumasta. Kaikki siis tietävät asian tilan, mutta valtiovallan korkein luonnon puolesta puhuva ja toimiva asianajaja, arvoisa ympäristöministeri, toteaa tästä kaikesta huolimatta eilen: "Uskon Suomen toimien", siis ilmeisesti nykyisten, "kotimaassa ja kansainvälisesti vähitellen kääntävän kehitystä oikeaan suuntaan." (Ed. Jokinen: Aika pyöreää puhetta!) Kaikki tiedämme, että kehitys oikeaan suuntaan ei riitä.

Hallituksella on liian heiveröinen yhteistahto ympäristönsuojelussa. Se näkyy selvästi myös välikysymysvastauksessa. Yritän kovasti uskotella itselleni, että ympäristöministerillä sentään on selkeämpi tahto. Kunpa hän rohkenisi täällä eduskunnassakin tuoda sen selkeämmin julki.

Välikysymysvastauksessa todettiin: "Tärkeimmät toimet omien päästöjemme vähentämiseksi ovat energia- ja liikennepoliittisia." Missä ovat hallituksen tiukat energian säästötoimenpiteet tai yleensä energian säästötoimenpiteet? Välikysymysvastauksessa todettiin: "Hallituksen tavoitteena on tutkimuksen ja teollisuuden tuotekehityksen avulla toteutettava energian kulutuksen mahdollisimman tehokas hillintä." Eihän tämän kaltainen hillintä johda mihinkään riittäviin tuloksiin. Jokainen senkin tiedämme, eikä johda tuloksiin varsinkaan, kun metsäteollisuuden annetaan suunnitella ja toteuttaa uusia jättimäisiä yrityshankkeita ilman edes minkäänlaista luvanvaraisuutta. Onhan metsäteollisuus todellinen sähkösyöppö, kuten ed. Seppänen mielestäni hyvin osuvasti totesi.

Brundtlandin komitean mietinnön mukaan teollisuusmaissa energian kulutus on vähennettävä puoleen. Siitä pitäisi tulla todellisuutta myös Suomessa. Hallitus pitää myös liikennepoliittisia toimia tärkeinä. Kuvitteleeko hallitus, että uudet moottoritiehankkeet ja nopeuksien lisääminen tuovat helpotusta liikennesaasteisiin? Uudet moottoritiehankkeet jäihin, kaupunkien keskustojen yksityisautoilu kuriin ja kuljetuksissa siirtymistä raideliikenteeseen, mm. näitä kuten muitakin ympäristönsuojelullisia hankkeita tulisi edistää.

On kunniallista olla mukana kansainvälisissä ympäristösopimuksissa. Vielä kunniallisempaa on päättää itse ankarammista päästörajoituksista, kuten Suomi on tehnyt. Mutta on myöskin tärkeä oivaltaa, että jos toisen osapuolen ei ole mahdollista saavuttaa taloudellisten ongelmien vuoksi edes sopimusten tasoa, olisi niiden tultava apuun, jotka siihen kykenevät. Viittaan esimerkiksi Kuolan

alueen saastepäästöjen välttämättömään vähentämistarpeeseen. Puolellatoista miljardilla markalla ja korkeatasoisella tietotaidollamme saisimme aikaan ratkaisevan käänteen. (Ed. Kalima: Missä?) — Kuolan alueella ja Pohjois-Lapissa Suomessa. — Rahaa voitaisiin saada esimerkiksi hävittäjälaivueiden ostohankkeista. Kymmenestä miljardista markasta voidaan perustellusti ja erittäin kannattavasti ottaa tuokin 1,5 miljardia markkaa. Kuolan saasteet ovat nimittäin tuntuvasti vaarallisempia vihollisia turvallisuudellemme kuin mikään asevaraiseen turvallisuuspolitiikkaan liittyvä viholliskuva. (Ed. Aittoniemi: Niin luultiin 1939:kin!)

Arvoisa puhemies! Nyt tarvitaan ekologisen solidaarisuuden taistelijoita. Elämän suojelun ja kunnioituksen välttämättömyyden näkökulmasta luonnon puolustaminen on meidänkin tärkeimpiä tehtäviämme. Nyt käsittelyssä oleva välikysymys metsiemme terveydentilan parantamisesta koskettaa siis perimmäisiä kysymyksiä. Välikysymys sisältää todella kohtalon kysymyksen hallitukselle ja kansanedustajille. Harvoin olen kuullut ministerin julkisesti kiittävän välikysymyksen tekijöitä. Ministeri Bärlund kiitti. (Ed. Aittoniemi: Se oli mieluisa ele!)

Arvoisa puhemies! Kirjailija Aitmatov on osuvasti kuvannut ihmisen järjetöntä isännöintiä luontoa kohtaan. "Luonnon menetyksiä ei mitata vain metsien hävittämisinä, kuolemisina tai haitallisten päästöjen prosentteina maahan, veteen ja ilmakehään. On syntynyt vaara, että me menetämme jotain itsestämme, sisimmästämme. Jos metsä kuolee, ihminenkin kuolee. Yhtä tärkeää on sen tosiasian tiedostaminen, että ihmisen suhtautuminen luontoon vaikuttaa väistämättä ihmisten suhtautumiseen toinen toisiinsa. Minkä te teette luonnolle, sen te teette myös ihmiselle."

Metsät ovat alkaneet todella lähettää laskuja korkojen kera. Meidän on maksettava menneet, ja luotto alkaa olla loppumassa. Luonto ei tunne teknistä vararikkoa. Sen konkurssi tullee olemaan aito ja lopullinen. Luulisi, että Suomi, jolle metsät ovat kansakunnan varallisuutta, niin kuin sanotaan, huolehtisi itse omista metsistään kuin silmäterästään. Näin ei ole. Me päättäjät olemme omalta osaltamme siitä vastuussa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että olen samaa mieltä ydinvoiman käytöstä kuin tänään täällä edustajat Haavisto, Kuuskoski-Vikatmaa ja Kietäväinen.

Ed. Moilanen: Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu paljon siitä, mikä on välikysymyksen tarkoitus. Sen alkuperäinen tarkoitushan on hallituksen kaataminen. Tiedämme hyvin, että enemmistöhallituksen tilanteessa välikysymyksellä ei käytännössä tätä tarkoitusta ole. Sen sijaan sen merkitys on lähinnä siinä, että se kiinnittää hallituksen huomiota erityisen tärkeisiin asioihin ja antaa mahdollisuuden laajaan keskusteluun kyseisestä asiasta. Koska välikysymyksen merkitys tällä lailla on hieman muuttunut tai muotoutunut, on ajateltavissa, että voitaisiin jättää päiväjärjestykseen siirtymisen ponsi esittämättä ja sen sijaan mennä yhteisesiintymisen hallituksen ja opposition välillä. Mutta se edellyttäisi hallitukselta lausumaa, jossa hallitus toimii siten kuin välikysymyksessä on haluttu hallituksen toimivan.

Tässä nimenomaisessa välikysymyksessä kysytään hallitukselta, "aikooko hallitus ryhtyä pikaisesti sellaisiin toimiin, joilla metsiemme säilyminen voidaan turvata ja niiden elinvoimaisuus palauttaa". Jos hallitus huomiseen mennessä antaisi ohjelman toimista, jotka aivan ilmeisesti johtaisivat metsiemme säilymisen turvaamiseen ja niiden elinvoimaisuuden palauttamiseen, niin silloin ei olisi mitään aihetta äänestää perustellusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta. Mutta kun on aivan ilmeistä, että hallitus ei tällaista ohjelmaesitystä anna, ei ole muuta mahdollisuutta kuin äänestää perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta.

Sen vuoksi kannatan ed. Almgrenin ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi.

Kuten täällä on jo todettu, hallituksen vastaus ei sisällä uusia näkymiä ympäristönsuojelun tehostamisesta. Vastaus oli lähinnä ympäristövaurioiden kuvausta, ja ilman hallituksen kuvaustakin kyllä hyvin tiedämme, kuinka hälyttävä ympäristömme, eritoten metsiemme, tila tänä päivänä on. Ihminen on asetettu viljelemään ja varjelemaan tätä maata, joka aluksi oli kaikin puolin hyvänlaatuinen. Me olemme huonosti hoitaneet vaalimistehtävämme, sillä ihminen on pystynyt tämän hyvän perinnön tuhoamaan varsin laajasti.

Kaikkialla maapallolla ympäristön saastumisen ongelma on yhä suurempi ja polttavampi. Kehitysmaiden metsät ovat tuhoutumassa vauhdilla hakkuiden vuoksi. Kehitysmaissa on huutava pula energiasta jokapäiväisen niukan leivän turvaamisessa. Hengissä pysymisen taistelussa, ei pystytä ajattelemaan tulevaisuutta, vaikka kuinka hyvää tahtoa olisi, ja näin metsät tuhoutuvat siitä seuraavine haittavaikutuksineen.

Onkin välttämätöntä, että ympäristöasiassa toimimme myös kansainvälisesti. Silloin se kehitysmaiden osalta nimenomaan tarkoittaa metsittämisohjelmaa ja sillä on todella kiire. Se vaikuttaa myös meidän ympäristömme tilaan välillisesti. Myös lähellämme, etenkin Itä-Euroopan maissa, ympäristöongelmat ovat mittavat ja näyttää, että näillä näkymin niihin ei pikaista korjausta saada, niin laajat ja mittavat ovat Itä-Euroopan maiden paitsi ympäristöongelmat ennen muuta taloudelliset ja kansalliset ongelmat.

Kun keskustellaan metsiemme tilasta, tulee erityisen vakava huomio kiinnittää kansainväliseen ympäristönsuojeluun. Tuleehan noin 2/3 ilmansaasteista meille muista maista. On valitettavaa, että ilmansaasteet eivät kunnioita valtioiden rajoja. Ympäristökysymys olisi huomattavasti helpompi, jos näin olisi. Tästä syystä olemme kaikki samassa veneessä. Muiden valtioiden ympäristöratkaisut ja etenkin niiden puuttuminen vaikuttavat suoranaisesti meidän metsiemme tilaan. Tästä Itä-Lapin metsät ovat huolestuttava esimerkki. Rikkilaskeumat ovat tuolla alueella ulkomaisten päästöjen vuoksi moninkertaisesti niin suuret kuin luonto voi kestää. Jo tämä osoittaa, että niin pohjoismainen kuin kansainvälinenkin ympäristöyhteistyö on meille elintärkeätä. Siinä Suomelta edellytetään nykyistä huomattavasti suurempaa aktiviteettia. On saatava aikaan kansainvälisiä pakotteita, jotka velvoittavat kaikkia ja todella pakottavat kaikkia suojelemaan ympäristöä ja luontoa.

Kansallisen etumme mukaista on toimia tehokkaasti eritoten itärajan saastepäästöjen rajoittamiseksi. Tässä yhteydessä ei pidä unohtaa maamme teknisen tietotaidon hyödyntämisen merkitystä. Olemme tottuneet puhumaan saasteiden Itä-Lapin metsille aiheuttamista vaurioista, mutta vähemmän olemme puhuneet Etelä-Suomen metsien tilasta. Viimeaikaiset tutkimustulokset ovat kertoneet karua kieltään mm. etelärannikon metsien huolestuttavasta tilasta. Tällä alueella rikki- ja typpipäästöt ovat suurimmillaan. Nämä päästöt kaiken lisäksi ovat merkittävältä osaltaan peräisin kotimaisesta lähteestä, jopa valtionyhtiön aiheuttamista ympäristöongelmista.

Arvoisa puhemies! Metsät ovat edelleen maamme hyvinvoinnin tärkeä perusta. Metsämme ovat nyt monella alueella kuolemassa pystyyn. Metsien tuhoutuminen merkitsee katastrofia maamme taloudelle sekä Suomen luonnolle ja ihmisille. Saasteongelma onkin eräs vakavimmista meitä tämän päivän ihmisiä kohtaavista uhkista. Siksi ei riitä, että toteamme ja kuvaamme ympäristövaurioita, eikä riitä, että pyrimme ne korjaamaan, vaan tarvitsemme pikaisia ja järeitä tekoja, jopa uhrauksia, ympäristömme pelastamiseksi.

Ed. Soininvaara merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Ympäristön saastuminen ja luonnon tuhoutuminen jatkuvat ihmisen taloudellisen toiminnan tuloksena vauhdilla, joka uhkaa lähitulevaisuudessa elämisen edellytyksiä koko maapallolla. Eräs keskeinen syy tähän on se, että käytössä olevat taloudellisen kasvun tunnusluvut tai mittausmenetelmät eivät lainkaan huomioi luonnolle aiheutettavia haittoja. Voi kysyä, kuuluvatko esimerkiksi bruttokansantuotteen kasvu ja kansainvälisen kilpailukyvyn korostaminen olennaisimpiin asioihin, mitä nykyaikaisen yhteiskunnan tulee tarkastella ja tavoitella. Entäpä jos bkt:n asemasta seurattaisiin vaikkapa ihmisten terveydentilan kehitystä tai vastaavasti kansainvälisen kilpailukyvyn asemasta metsien hyvinvointia eri Oecd-maissa. Nämä tarkastelutavat heijastaisivat ihmisten todellista hyvinvointia ja luontomme olennaista tilaa paljon paremmin. Viime kädessä vain näillä asioilla on todellista merkitystä.

YK:n alaisuudessa laaditun ns. Brundtlandin komission raportin Yhteinen tulevaisuutemme julkaisemisen jälkeen on maailmalla keskusteltu vilkkaasti kestävän kehityksen mittaamismahdollisuuksista. Keskustelu on jo johtanut eräissä maissa ajatusmallien kehittelyyn siitä, kuinka luonnolle aiheutetut vauriot ja luonnonvarojen käyttö voitaisiin

huomioida kansantalouden tilinpidossa ja bruttokansantuotetilastoissa. Eräiden tietojen mukaan Ruotsin valtiovarainministeriö yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa selvittää tämän vuoden aikana mahdollisuudet luoda ympäristön tilan huomioon ottava bruttokansantuotetilasto. Suomi on tässä asiassa pahasti jälkijunassa. Katsoisin, että Suomen hallituksen tulisi mahdollisimman nopeasti käynnistää tutkimus- ja selvitystyö luonnon saastumisen ja luonnonvarojen käytön huomioon ottavan kansantalouden tilinpitomallin ja bruttokansantuotetilaston laatimiseksi.

Aivan samalla tavalla budjetin pitäisi olla maan tulevaisuuden suunnitelma. Onko mielekästä, että budjetti on pelkkiin rahavirtoihin keskittyvä asiakirja? Budjetin numeroiden yhteydessä pitäisi olla katsaus, jossa tarkasteltaisiin ihmisen ja luonnon hyvin- ja pahoinvointia niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Tällaisen katsauksen yhteydessä voitaisiin paneutua olennaisiin kysymyksiin ja tarkistaa, mihin arvopäämääriin olemme menossa. Vasta sen jälkeen ohjattaisiin rahat oikeille momenteille. Tällöin ympäristönäkökohdatkin jouduttaisiin ottamaan huomioon aivan eri tavalla kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla niin teollisuudessa, liikenteessä kuin maa- ja metsätaloudessakin.

Metsäkuolemat ovat antaneet lisäpontta viidennen ydinvoimalan rakentamiseen. Kun huomattava osa ilmansaasteista johtuu öljyn, hiilen ja muiden fossiilisten polttoaineiden polttamisesta, ydinvoimaa voi puolustella jopa ympäristöystävällisyydellä. Lyhyellä tähtäyksellä näin voikin olla, mutta pidemmällä tähtäyksellä ydinvoima on ympäristölle kaikkein tuhoisin, enkä tarkoita vain onnettomuusriskiä. Tarkoitan sitä, että ympäristön pilaantumisen, kasvihuoneilmiön, metsäkuolemien ym. perussyy on energian kokonaiskäytön lisääntymisessä. Ydinvoima ei ole ratkaisu ympäristön pelastumiseen. Siihen on vain yksi keino: kulutuksen rajoittaminen ja energian säästäminen. Se vaatii päätöksiä yhtä aikaa yksilötasolla kuin valtio- ja ylikansallisellakin tasolla.

Monta kertaa tuntuu siltä, että kansat ja ihmiset mieluummin kuolevat yhdessä kuin sallivat toisten kansojen pääsevän edelleen sijoituskilvassa bruttokansantuote per capita.

Suomen hallitusohjelmassakin puhutaan energian säästämistä edistävistä toimenpiteistä, mutta käytännössä tämäkin hallitusohjelman kohta on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi. Päinvastoin voimalla puuhataan viidettä ydinvoimalaa. Mitä tekemistä sillä on energian säästön kanssa?

Tänä päivänä kansainvälisen kilpailukyvyn vaatimukset käyvät liian usein luonnon vaatimuksien edelle. Kun lukee teollisuusjohtajien haastatteluja, useimmiten haastattelussa johtajat toteavat, että heille on tärkeää vain kansainvälinen kilpailukyky ja raha. Tarvitaan todellista asennekasvatusta ja kuten Eeva Kuuskoski-Vikatmaa täällä sanoi mielenmuutosta, mutta ehkä tarvitaan myös porkkanoita yrityselämälle nykyistä enemmän. Ehdotankin, että hallitus vakavasti harkitsisi yritysten ympäristövarauksen käyttöönottamista verotuksessa. Tällä tavalla ainakin voittoisat yritykset saataisiin nykyistä aktiivisemmin töihin ympäristön, luonnon ja ihmisen pelastamiseksi.

Meillä nykypäivän ihmisillä, yritysjohtajilla ja päättäjillä on hyvät tiedot ympäristöasioista, ympäristöongelmista ja ihmiskunnan tulevaisuuden näkymistä. Tämä tieto tuo meille myös vastuun.

Arvoisa puhemies! Ed. Astala esitti vähän aikaa sitten asian lähettämistä valiokuntakäsittelyyn. Ilmoitan keskustan puolesta kannattavani tämän asian lähettämistä valiokuntaan ja perinpohjaista käsittelyä. Valiokuntakäsittelyssä voimme yhdessä miettiä konkreettista sisältöä pääministeri Holkerin manifestaatiolle. Kannatan siis ed. Astalan ehdotusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Aluksi myös kannatan ed. Astalan tekemää ehdotusta asian lähettämisestä laki- ja talousvaliokuntaan. Valiokunta sitten harkitkoon, pyytääkö se yhden tai useamman muun valiokunnan lausunnon.

Metsät ovat kärsineet suuria vaurioita, ja tarvitaan varoja vaurioiden korjaamiseen. Varoja tarvitaan metsävaurioprojektien kehittämiseen, toteuttamiseen ja ilmansaastetuhojen korvaamiseen. Haluaisin kuitenkin todeta, että näitä varoja ja näiden toimien vaatimaa rahoitusta ei saa asettaa pienmetsänomistajien vastattavaksi. Näin kuitenkin näyttää nyt tapahtuvan mm. sen johdosta, että verohallitus on suorittanut metsäveroluokituksessa sellaisen muutoksen, joka käytännössä on merkinnyt sitä, että ensimmäi-

sen luokan poistaminen on tuonut nämä heikomman kasvun alueet korkeamman tuottovaatimuksen kohteeksi ja näin kiristyvän verotuksen kohteeksi.

Tässä yhteydessä haluaisin jättää pohdittavaksi ja mietittäväksi, minkälainen menettely olisi toteutettava, jotta annettaisiin jonkinmoinen hyvitys niille pienmetsänomistajille, jotka hyvin hoitavat metsänsä ja metsän kasvun. Eikö voisi ajatella jotain sellaista menetelmää, joka verotuksessa voisi koitua heidän hyväkseen?

Metsien käsittelyn ja yksityismetsälain valvontaan on maassamme liittynyt suuria periaatteellisia ja käytännöllisiä ongelmia. Tämä keskustelu ja varsinkaan iltamyöhä ei anna mahdollisuutta pitkään pohdiskella tätä asiaa. Haluaisin kuitenkin todeta sen seikan, että metsälautakunnalla ja maanomistajalla on hyvin monessa tapauksessa ollut erilainen käsitys metsän uudistamisedellytyksistä, ja näihin kiistanalaisiin erimielisiin asioihin on hyvin usein liittynyt myös arvovaltaväritteisiä näkökohtia. Asioiden sovinnollista ratkaisemista on vielä vaikeuttanut se, ettei metsäntutkimus ole kyennyt antamaan yksimielisen perusteltuja suosituksia sekä ekologiselta että taloudelliselta kannalta kuhunkin tapaukseen soveliaimmasta hakkuu- tai uudistamismenetelmästä. Ehkä on todettava tosiasiana sekin, että eräissä tapauksissa metsälautakunnat ja niiden virkamiehet, toimihenkilöt ovat toimineet kuin tsaarit tai kuninkaat silloin, kun ne ovat toimineet heikosti. Onhan saattanut joskus joku kuningas toimia paremminkin.

Monesti voi nähdä myös poliittisten silmälasien vaikuttaneen ratkaisuissa, ja ainakin kohtuuton virkavaltaisuus, byrokratia, on ollut osasyynä lukuisiin erimielisyyksiin. Seurauksena on sitten ollut kymmeniä, satoja, ehkä tuhansia tuomioistuinkäsittelytapauksia, ja silloin kun tällaiset tapaukset ovat esiin astuneet, pienmetsänomistajat yleensä ovat alakynnessä. On kuitenkin todettava, että usein ammattilaiset, pienmetsänomistajat, ovat kuitenkin parhaita oman metsänsä, oman alansa asiantuntijoita, tuntevat paljon paremmin metsäkysymykset kuin esimerkiksi kirjoituspöydän äärellä karttoja piirtelevät tai päätöksiä tekevät byrokraatit.

Ehkä puhun nyt hieman aiemmasta ajankohdasta näillä esimerkeillä, joihin edellä viittasin. Siksi on syytä todeta, että yksityismetsälain valvontaohjeiden antaminen on tilannetta nyttemmin parantanut, ja täytyy toivoa, että se, mitä edellä kerroin, ei enää tulevaisuudessa ainakaan varsin monissa tapauksissa toistu. Kun kuitenkin näitä kertomiani tapauksia on hyvin paljon ja on suurta vahinkoa aiheutunut monissa tapauksissa, niin siinä mielessä on huolestuttavaa, että meillä ei ole mitään säännöksiä, ei minkäänlaisia säännöksiä, joilla huolehdittaisiin tällaisten tapausten korvauskäytännöstä. No, tietenkin jokainen aina voi mennä oikeuteen. Siksi olen tämän ongelman halunnut lopuksi tuoda tässä esiin ikään kuin evästysmielessä, vaikka ymmärrän, että tässä keskustelussa monet muut täällä lausutut ajatukset ovat varmasti paljon merkittävämpiä ja tärkeämpiä.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Vaikka ilta on pitkällä ja aiheesta on käytetty yli 50 puheenvuoroa, haluan minäkin kantaa korteni kekoon ja tältä paikalta lausua eräitä pelkistettyjä näkemyksiä (Ed. Mattila: Kuolemattomia ajatuksia!) tästä sinänsä tärkeästä asiasta.

Kuten tiedämme, nyt on osoitettu varsin aukottomasti, että kansallisomaisuutemme on todella uhanalaisessa asemassa. Maamme kannalta on merkittävää se, että meillä ei ole korvaavia vaihtoehtoja, jos me onnettomat tunarit onnistumme tämän kansallisomaisuutemme hukkaamaan. Me olemme tietysti kaikki huolissamme. Meidän kansanedustajien täällä on aivan turha kilpailla siis siitä, kuka meistä on eniten huolissaan. Millään puolueella tai muullakaan taholla ei voi myöskään olla yksinoikeutta siihen, että se voisi esiintyä vain ja ainoastaan oikeaoppisena ympäristönsuojelijana. Eräällä tavalla tämän voisi tässä mielessä rinnastaa vaikkapa rauhantyöhön. Ei sekään ole kenenkään yksityisomaisuutta.

Olemme tulleet vaiheeseen, jolloin on vihdoinkin tekojen aika, ja haluan todeta, että tämä koskee myös suuria puolueita. Puheet on pidetty, ja on saatava tuloksia. Ympäristönsuojelua koskevien määrärahakysymysten suhteen on kerta kaikkiaan siirrettävä desimaalipilkun paikkaa ja on myönnettävä tarkoituksiin miljoonien sijasta miljardeja. Meidän on edelleen muutettava asenteitamme luonnon hyväksi ja tajuttava vihdoinkin asioiden oikea suuruusluokka. Me kuvitte-

lemme esimerkiksi, että eihän minun autoni saastuta, vain naapurin auto tekee niin.

Kansakuntana olemme vaurastuneet rakettimaisella vauhdilla, ja ajattelutapamme nojaa edelleen kaiken aikaa siihen, että talouskasvu jatkuu nousujohteisena. Nyt meidän on kuitenkin tyydyttävä loivempaan nousuun ja tarvittaessa edettävä vaakalennolla. Erilaisten selitysten ja verukkeiden esittäminen tässä tärkeässä asiassa on lähinnä edesvastuutonta, sillä me kaikki tiedämme tämän vakavan tilanteen ja tiedämme myös sen, että tähänastiset toimenpiteet ovat olleet riittämättömiä. Tulokset kertovat meille, mihin tähänastiset toimenpiteet ovat yltäneet.

Mitä tulee siihen, että tähän tilanteeseen yritetään vaikuttaa välikysymyksellä, niin siitä toteaisin, että tämä asia ei ole mielestäni sopiva välikysymyksen aihe. (Ed. Kalima: Oikein!) Tavanomainen kysely olisi todennäköisesti ollut sen kaltainen, että siihen olisi yhtynyt suurin osa eduskunnasta, kenties jokainen kansanedustaja olisi voinut allekirjoittaa, jos olisi valittu muunlainen vaikutustapa, muunlainen menettelytapa. Mutta tästä ei kannata menettelytapariitaa tehdä, se on täällä todettu jo moneen kertaan aikaisemminkin.

Lopuksi toteaisin, että uskon vakaasti siihen, että tämä välikysymyskeskustelu on viestinä mennyt perille niille suunnille, joilla on täytäntöönpano- ja toimeenpanovaltaa, eduskunnan lisäksi tietysti. Tämän on todistanut mm. tämäniltainen pääministerin puheenvuoro. Eduskunnan tahto on tämän keskustelun myötä voitu tuoda esiin sillä tavalla, että käsittääkseni ja mielestäni hallitus nauttii edelleen niin minun henkilökohtaista kuin eduskunnan enemmistönkin luottamusta.

Ed. Uosukainen: Herra puhemies! Imatralle saavuttaessa Lappeenrannasta päin seisoo eräällä pellolla iso mainos, jossa lukee "Terve metsä — terve Suomi". Se on metsäteollisuusyhtiön mainos. Kymen läänin kansanedustajat ovat täällä muistuttaneet hinnasta, jonka Kymen läänin luonto on maksanut kansantaloutemme hyvinvoinnista. Haluan omasta puolestani asettua alleviivaamaan heidän puheenvuorojaan ja tosiasiaa, että Kymen läänin saastumistilanne on monella tavalla kohtalokas.

Ei totisesti ole tarpeen kilpailla, missä tilanne Suomessa on pahin. Riittävästi huolestumisen aihetta on kaikkialla. Mutta äärimmäisen konkreettisena painaa ilman ja vesien saastuminen Kymen läänin asukkaita. Se painaa ihmisiä, se painaa metsiä, se on läänimme suurin huolen aihe, käärme paratiisissa.

Tämä välikysymys on hyvä muistutus ja vauhditus sekä hallitukselle että oppositiolle. Olemme tosiaan kaikki samassa veneessä, samassa metsässä metsätuhojen armoilla. Metsä on ihmisten armoilla. Hallitus on ottanut ohjelmaansa ympäristökysymykset. Hyvä niin. Tämän keskustelun mittaan on esitetty hyviä vaihtoehtoja tilanteen parantamiseksi. Uskon asianomaisten ministereiden ja myös viranomaisten ja virkamiesten kätkevän sanat sydämeensä. Jäämme odottamaan toimia.

Ed. Pulliainen esitti Kymen läänin kansanedustajille suorastaan vaatimuksen ottaa ympäristökysymys, myös metsätuhojen korjaaminen ja estäminen, elämäntehtäväksi. Kymen läänissä tämän asian kyllä tiedostaa.

Ed. Haavisto totesi aivan oikein, että niin yksityiset kuin valtion yhtiöt ovat koetelleet luontoa. Tämänkin voi havaita nimenomaan Kymen läänissä, mutta onneksi myös molemmat yhtiötyypit ovat investoineet ja investoimassa entistä parempaan teknologiaan ja ympäristönsuojeluun. Näiden hankkeiden toteutumista pitää seurata.

Kaukosaasteet tuovat sosialistisesta naapurimaasta saasteita, mm. rikkipäästöjä, siinä määrin, että 85 prosenttia tulee rajojen takaa, vaikka omasta takaakin niitä riittää. Inkerinmaan palavan kiven, Narvan voimalan ja lukuisin muiden kohteiden päästöt käyvät Kymen läänin asukkaiden henkeen ja vaikuttavat metsien terveyteen, niin kuin täällä on kuvattu.

Konkreettisiin luonnonvarojen ja luonnon säästö- ja parannustoimiin on ryhdyttävä. Siksi on Kymen läänissä kehitettävä päästöjen mittaus- ja vähentämistekniikan laboratorioiden toimintoja ja lisättävä voimavaroja.

Siksi on Ilmatieteen laitoksen alueyksikkö perustettava Lappeenrantaan ja sisällytettävä sen tehtäviin ilman laadun seuranta ja tutkimus yhteistyössä Neuvostoliiton kanssa. Muistettakoon mittausten ja seurannan puute nimenomaan naapurimaassa.

Siksi on edistettävä ilman laadun seurantaa ja epäpuhtauksien vaikutusta ihmiseen koskevaa tutkimusta. Meneillään on mm.

Etelä-Karjalan ilman hajuyhdisteet ja terveys -niminen tutkimus.

Siksi on edistettävä Kymen läänin teollisuuden ja taajamien vesiensuojelua.

Siksi on lunastettava luonnonsuojelualueita ja hankittava virkistysalueet tässä rajalääänissä.

Ja siksi tämän välikysymyskeskustelun yhteydessä korosteisesti on käynnistettävä metsätuhotutkimukset tällä uhanalaisella alueella.

Herra puhemies! Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson saastelaskeuma-arvot ovat suuremmat kuin katastrofialueeksi luonnehditussa Itä-Lapissa. Lisäksi Kaakkois-Suomen maaperä on suhteellisen karua ja luonto siitä syystä herkästi vaurioituvaa. Meidän ei tule odottaa, että alumiini lähtisi liikkeelle Kymen lääninkin maaperässä Tuntsan tapaan.

Kaakkois-Suomen ympäristön tila on selvitettävä heti. Esitän, niin kuin läänimme kansanedustajat ovat toisaalla toivoneet, että hyväksi aluksi vielä tänä vuonna osoitettaisiin 2 miljoonan markan määräraha Ilmansaasteiden vaikutus metsien terveydentilaan Kaakkois-Suomessa -tutkimusta varten, sillä: terve metsä — terve Suomi.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Tämän ensimmäisen puheenvuoroni toisessa osassa esitän joitakin metsämiehen arvioita tuhotilanteesta ja torjuntatoimista. Ensinnä paikallisia toimenpiteitä Suomessa syistä, jotka täällä on jo moneen kertaan lausuttu.

Eräs keskeinen toimenpide on hyvä metsänhoito, siihen liittyen oikeiden puulajien valinnat, niin taimikon hoidossa kuin myöhemmissä hakkuissa. Edelleen myöskin oikein ajoitetut hakkuut ovat metsien terveyden perusta. Jos tämä laiminlyödään, saasterasitus lisääntyy, ja siitä seuraa sieni- ja hyönteistuhojen yltyminen, eli siis metsien hoito myös hakkuin on avainasemassa.

Täällä on moneen kertaan arvioitu metsäteollisuuden saastuttavan ehkä pahiten liikenteen jälkeen. Tämä voi ollakin totta, mutta suunta on oikea. Investoinneilla koko ajan pudotetaan päästötasoja lähes kaikissa maan metsäteollisuusyksiköissä. Mutta vain kannattava ja kilpailukykyinen metsäteollisuus kykenee näitä investointeja tekemään. Muutoin se jää samalla tasolle kuin naapurimaissamme on tilanne riippumatta siitä, mikä on valittu poliittinen, ideologinen toiminta.

Metsäteollisuuden ja metsänomistajien yhteistoiminta on myöskin avainasemassa siinä mielessä, että kysynnän ja tarjonnan pitäisi olla sillä tavoin tasapainossa, että metsiin ei kertyisi ylijäämää, puustoja, jotka ikääntyvät ja stressaantuvat eivätkä tule sieltä hoitotoimenpiteiden eli hakkuiden muodossa tasaisesti ulos. Me emme voi varastoida ylituotantoa vuosikymmeniksi metsiin, vaan se on otettava käyttöön, tai se tuhoutuu. Siitä aiheutuu myöskin uhkia sille metsän osalle, jota voitaisiin käyttää, yhtä lailla kuin niille, jotka ovat suojelu- ja virkistyskohteita, nekin ovat tuhouhkan alla, ellei niitä aika ajoin saneerata ja pidetä terveinä.

Terveydenhoitomenetelmiä sekä jo tapahtuneita tuhoja korjaamaan että uusia, tulevia torjumaan haetaan kuumeisesti mm. siltä sektorilta, jota sanotaan tervehdyttämislannoitukseksi, tuhkan muodossa, biotiitin tai Tyfo 2H -valmisteen muodossa. Samoin uskoisin, että vuoden keksijänpalkinto annetaan sille kemistille tai insinöörille, joka pystyy muuntamaan Uudenkaupungin ja Siilinjärven kipsivuoret hitaasti liukenevaksi kalkiksi, jolla voidaan torjua niin vesistöjen kuin maan happamoitumista tai laimentaa sitä.

Hyvänä esimerkkinä tilanteesta on kotikaupunkini Puijon metsä, kaupungin keuhko, joka, kuten tunnettua, on kalkkiperäisellä maaperällä. Olen siellä käynyt havainnoimassa ja huomannut, että siellä ei ole lainkaan sormipaisukarvetta, vaikka luulisi, että sitä olisi, koska Kuopio on tunnetusti eräs maan rikkipäästöjen pahimpia keskuksia. Tästä voitaisiin päätellä jotain, mitä kalkkiperäinen maa voi vaikuttaa.

Tiedon lisääminen on meille tuonut tuskaa ihan kuin lääketieteessä. Ennen oli pakko kuolla laakiin tai ähkyyn, muita valintoja ei ollut. Nyt voi kuolla ja valita mihin tahansa mahdolliseen. Samoin on metsissä. Ennen ei tiedetty montakaan tautia, ja näin oltiin aika huolettomia. Mitä enemmän tietoa on, sen suurempi tuska myös metsässä. Paha kyllä, tieto on edelleenkin vanhentunutta. Metsäntutkimuslaitos laahaa vähintään viisi vuotta jäljessä metsien terveydentilan ja kasvun mittauksessa, ja hyvin nihkeälle tuntuu saada alulle tuo kestokoealaverkoston perustaminen, jolla voitaisiin joka vuosi mitata koko

Suomen metsien terveydentila, kasvu ja kaikki muut toiminnot ja vaivat. Samoin jo aikaisemmin puhumani metsäpatologian professuuri ja apulaisprofessuuri Helsingin yliopistoon olisi tarpeen tiedon tuskan lisäämiseksi sille tasolle, että toimenpiteisiin olisi pakko ryhtyä.

Yhdyn myöskin niihin näkemyksiin, joita on esitetty metsäteollisuudelle, että sen olisi nyt selkeästi määritettävä kantansa uusien investointien painopistesuunnasta: joko sellupohjainen, energiaomavarainen vaihtoehto tai hierre — hioke-pohjainen, joka vaatii paljon energiaa eli uutta ydinvoimalaa. Näistä vihdoin olisi saatava selvä, kumpi on se linja, ja siihen voisi hallitus kyllä hyvin ryhtyä myöskin arbitraattoriksi.

Mutta itse investointien toteuttaminen eli puusadon ylijäämän käyttöönotto on aivan välttämätön, muuten me pahennamme tilannetta, pahennamme mm. kasvihuoneilmiön osalta, joka usein sekoitetaan otsonikatoilmiöön väärällä tavalla. Maan pinnalle tulevasta auringon lämpöenergiasta pääosa tulee valonsäteiden mukana. Ilmaston lämpenemisuhka syntyy siitä, että maapallon hiilidioksidipitoisuus uhkaa lisääntyä, mikä vähentää lämmön ulossäteilyä. Otsonikadon takia taas ultraviolettisäteily lisääntyy, ja siitä aiheutuu muita haittoja mm. suoraan ihmisille sekä ultraviolettisäteilyn katalysoimana ilmakehän kaasuyhdisteiden reagoimisen kautta koko luonnolle. Mutta sitä kautta ei tule lämpöenergiaa maahan.

Hiilidioksidipäästöt olisivat kasvien, erityisesti metsien, yhteyttämis- ja hengitysprosessien ansiosta tasapainossa, mutta ihmisen toiminnot tuottavat hiilidioksiditarjontaa liiaksi ennen kaikkea fossiilisten polttoaineiden käytön lisääntyessä, mukaan luettuna polttopuut ja sademetsien kaskeamiset laitumiksi, sekä luontaisen aavikoitumisen vaikutuksesta. Ilmiö on jatkunut jo yli 200 vuotta huipentuen siihen, että seuraavan kymmenvuotiskauden aikana ylijäämä kaksinkertaistuu. Myös metaanin tuotanto näyttää lisääntyvän koko ajan.

Mitä sitten voimme tehdä? Unep suosittaa Kairon kokouksessaan joulukuussa viime vuodelta, että hiilidioksidipäästöjä tulisi leikata 20 prosenttia ensi vuosikymmenen aikana. Sama suositus edellyttää myös, että massiivisiin jälleenmetsityksiin ryhdyttäisiin. Suomi on oman osuutensa omalla maaperällään hoitanut esimerkillisesti. Viimeisten 30 vuoden aikana lähes puolet maan metsistä on uudistettu, eli vanhat, heikoin elontoiminnoin varustetut puustot on uusittu elinvoimaisiksi, noin 7 miljoonaa hehtaaria vähäpuustoista suota ja vajaapuustoisia alueita on saatettu normaalin metsänkasvun piiriin, ja metsiä pidetään kunnossa säännöllisin hoito- ja hakkuutoimenpitein. Vuosittain uudistetaan Suomessa noin 150 000 hehtaaria metsää, mikä tietää noin 500 miljoonan markan vuotuista investointia. Lisäksi olemme jopa tuoneet puuta sosialistimaista tänne puhtaammin jalostettavaksi kuin rajan takana olisi tapahtunut.

Metsien lisäämisen keino maailman hiilidioksidiongelman ratkaisemiseksi ei ole kuitenkaan mikään iso projekti vaikutukseltaan. Tarvitsisi metsittää Australian kokoinen alue kuluttamaan se hiilidioksidiylijäämä, mitä fossiilisten polttoaineiden käyttö nykyisin tuottaa. Suomi voisi kuitenkin kohdistaa kehitysapunsa pelkästään metsityshankkeisiin. 3 000 miljoonalla, joka on kehitysapumme vuosittain, voisimme metsittää noin miljoona hehtaaria. Sen me osaamme paremmin kuin kukaan muu. Tämä asia on ensi sijassa poliittisten päättäjien kädessä, lähinnä ulkoministeri Paasion aloitteellisuudessa. Valitettavasti hän äskettäin antoi lausunnollaan ymmärtää, ettei hän kannata kehitysyhteistyövarojen kohdentamista bisnespohjaisiin hankkeisiin, vaan humanitaaristen kohteiden tulisi olla etusijalla.

Päästöjen vähentäminen on siis nopeasti ja tehokkaammin vaikuttava keino niin hiilidioksidi-, typpi- ja rikki- kuin metaanihaittojen torjunnassa.

Edelliset punamultahallitukset pilasivat ilmansuojelulain sillä, että lähtökohdaksi otettiin 50 mikrogrammaa kuutiometrissä rikkidioksidia maksimipäästönä vuodessa. Raja oli niin löysä, ettei edes Nesteen Sköldvik pystynyt rikkomaan rajaa. Silloinen ympäristöministeri Ahde ei kuitenkaan kelpuuttanut luonnonvarainneuvoston ehdotusta, että Suomeen olisi säädetty yleinen taso puolta pienemmäksi eli maksimi 25 mikrogrammaa maa- ja metsätalousmaille, ja vain erityisin poikkeusluvin olisi voitu sallia teollisuustaajamissa kaksinkertainen maksimi. Se ei olisi vienyt teollisuudelta kilpailukykyä, vaan olisi ohjannut oikeaan suuntaan investointeja.

Auto on monilonkeroinen saasteenustekala. Tulee hiukkaspäästöjä dieselistä, häkää ja hiilidioksidia kaikista, samoin typpeä, suolaa tai ureaa levitetään tienvarsiin. Katalysaattoriauton hankintahinta sekaantuu autokaupan alennuksiin, kun pyritään pääsemään kaasutinmoottoreista eroon ennen vuotta 1992. Hyvitys pitäisikin palauttaa autokaupasta erillään vähennyksenä auton ostajan verosta. Vanhoja autoja on autokaupan varastoissa kahden miljardin markan arvosta. Arvo laskee koko ajan. Mielestäni valtio voisi ostaa vanhimmat autot pois liikenteestä katalysaattorialennuksen hinnalla ja romuttaa ne välittömästi.

Metsät, metsäsairaudet ja metsätalous eivät ole hallitusta eikä eduskuntaa suuremmin kiinnostava elementti muuta kuin verotuskohteena ja suojeluvimmaisten äänien haravoinnissa. Tehometsätalous-sanasta on kehitetty kirosana ja pilkkanimi, vaikka se on hevonen, jonka kyydissä me kaikki mielellämme istumme. Tosin hevosen nimenä on kautta aikojen ollut eräs ruma sana.

Ympäristöministeri Bärlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! Pääministeri esitti aiemmin sen lähestymistavan, joka hallituksella on tässä asiassa. Pyrimme mahdollisimman laajaan yhteisymmärrykseen metsien pelastamiseen tarvittavista toimista. Tällainen yhteisymmärrys olisi antanut koko eduskunnan tuen erittäin vaativille toimille, jotka ovat tarpeen metsien tilan turvaamiseksi. Ei olisi syntynyt tilannetta, jossa oppositio joutuu osoittamaan epäluottamusta toimista, joista se on samaa mieltä hallituksen kanssa, eikä hallitusrintama olisi joutunut kaatamaan sellaisia ponsia, joista se on pitkään samaa mieltä opposition kanssa. Edelleen oppositio olisi pitänyt jalan oven välissä — taikka pistänyt jalan oven väliin, miten vain — niihin huoneisiin, joissa tullaan käymään vaikeita neuvotteluja, joita hallitus joutuu käymään tulevista, varsin pitkälle menevistä ratkaisuista.

Mainitsen muutamia hyvin konkreettisia esimerkkejä siitä, mistä on kysymys, koska usein nämä asiat eivät avaudu kovin helposti pelkästään pikaisella lukemisella. Viittaan jaettuun vastaukseeni välikysymykseen.

Siinä todetaan, että kesällä tänä vuonna hallitus saa tieteelliset selvitykset siitä, miten rikkipäästöjä voitaisiin Suomessa vähentää 70—80 prosenttia tällä vuosikymmenellä verrattuna vuoden 1980 tasoon. Tämä on maailman kovin alustava tavoite niiden maiden osalta, jotka eivät ole massiivisella tavalla turvautuneet ydinvoiman käyttöön. Tämän tavoitteen läpi vieminen on erittäin vaativa tehtävä, eikä se saa varmasti kaikkien yhteiskunnan ryhmittymien kannatusta helposti. Sen tavoitteen taakse olisi mielellään nähnyt eduskunnan mahdollisimman yksimielisenä ryhmittyvän.

Toinen vaativuudessaan vähintään samaa luokkaa oleva tavoite koskee typpipäästöjen 30 prosentin vähennystä, joka on myös parhaillaan selvitettävänä toimikunnassa ja josta on tarpeen tehdä tämän vuoden aikana linjauspäätökset. Tämä on myös maailman huippuluokkaa vaativuudessaan ja tulee edellyttämään erittäin kovia ratkaisuja sekä energian tuotannon että nimenomaan liikenteen osalta ja ratkaisuja, jotka vaativat sekä rahaa että erityisesti asenteiden muutoksia sekä päätöksentekijöitten piirissä että tavallisten kansalaisten joukossa.

Kolmas merkittävä konkreettinen kysymys liittyy taloudellisten ohjauskeinojen käyttöön eli siihen, miten maksuja ja veroja voidaan käyttää ympäristöpoliittisten tavoitteitten saavuttamiseen. Olen havainnut, että eduskuntaryhmien puheenvuoroissa tässä suhteessa suhtaudutaan myönteisemmin näitten keinojen käyttöön kuin monissa muissa yhteyksissä on voitu havaita asianlaidan olevan. Olisi ollut hallituksen ympäristöpoliittisen aktiviteetin kannalta hyvin mieluisaa, jos eduskunta olisi voinut yksimielisesti tähänkin tavoitteeseen nimenomaisesti yhtyä.

Neljäs merkittävä asia on Kuolan niemimaan tilanne. Se on tällä hetkellä erittäin huolestuttava, niin kuin kaikki tiedämme, mutta Suomi ei yksin tähän asiaan voi vaikuttaa. Olisi tietenkin antanut hallituksen neuvottelijoille Neuvostoliittoon päin hyvin paljon tukevamman selkänojan, jos tällaiseen eduskunnan konsensukseen olisi voinut tulevissa neuvotteluissa viitata.

Viides osa-alue, josta täällä on myös hyvin paljon puhuttu, koskee ympäristötutkimuksen määrärahoja. Ne ovat toki kasvaneet viime aikoina suhteellisesti ottaen tuntuvasti, mutta kun lähtötaso on ollut alhainen, tietysti absoluuttista kasvattamisen tarvetta on olemassa hyvin paljon. Tämäkin asia jää nyt sitten tulevien äänestysten varjoon.

Kuudes ja tässä listassa viimeinen asia, johon halusin puheenvuorossani viitata, koskee Suomen tukea kehitysmaille ensi vaiheessa cfc-yhdisteiden käytön lopettamiseen, joka tulee vaatimaan erittäin suuria määrärahoja jo alustavienkin arvioiden mukaan. Mikäli, niin kuin on todennäköistä, tarvitaan kasvihuoneilmiön torjunnan yhteydessä vielä tätäkin huomattavasti, monta kertaa suurempia määrärahoja, se asettaa jo Suomen mahdollisuuksille aikamoisia vaatimuksia. Tämänkin linjauksen taakse olisi ollut hyvin arvokasta saada eduskunnan yksimielinen tuki.

Nyt nämä tavoitteet peittyvät normaaleihin luottamusäänestyksiin, joissa tämä sanoisiko "poliittinen työnjako" on hyvin perinteinen, mutta toivon, että sen kuitenkin kaikesta huolimatta hyvin yksituumaisen keskustelun pohjalta, joka täällä on käyty, voidaan palata näihin kysymyksiin sitten, kun varsinaiset kovat päätökset on tarpeen tehdä. Omasta puolestani olen ainakin valmis jatkamaan keskusteluja myös opposition kanssa, jos oppositiossa tällaista harrastusta tulevaisuudessa on.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ministeri Bärlund äsken esitteli tavallaan hallituksen tarjouksen. Voisiko tätä nyt kutsua siksi manifestaatioksi, jota pääministeri puheenvuorossaan kuulutti? Minusta hallitus nyt on tehnyt suuren perusteellisen virheen puhumalla ensin manifestaatiosta kuitenkaan paljastamatta sen yksityiskohtaista sisältöä. Todella olen edelleen sitä mieltä, että asia on niin tärkeä, että nyt hallituksen olisi pitänyt tarttua asiaan sillä tavalla, että tehdään valmis konkreettinen paperi. Eräät tiedot kertovat, että sellainen pääministerin avustajan taskussa olisi ollutkin. Se olisi pitänyt käytännössä tarjota neuvottelupöytään, ennen kuin lähdetään puhumaan täällä ponsien pois vetämisestä. Toki oppositiolla täytyy olla varmuus siitä, että ponsien pois vetämisellä saadaan jotakin konkreettista, näkyvää aikaan.

Arvoisa puhemies! Varsinaisesti alun alkaen pyysin ensin vastauspuheenvuoron ed. Laitisen puheenvuoroon, kun hän totesi, että Metsäntutkimuslaitos on vähintään viisi vuotta ajastaan jäljessä. Ministeri Pohjala eilen samassa salissa vastasi kysymykseeni, jossa itse esitin tämän tyyppisen näkemyksen, että Metsäntutkimuslaitos on aivan reaaliajassa. Nyt todella toivoisin, että ed. Laitinen vaikuttaisi omassa ryhmässään ja oman ryhmänsä ministeriin sillä tavalla, että ne ongelmat, joiden me tiedämme Metsäntutkimuslaitoksen osalla olevan, myös saataisiin poistetuiksi, koska ne ovat merkittävästi haitanneet suomalaisen metsän tilan tutkimusta ja erityisesti siitä tehtäviä johtopäätöksiä ja ratkaisuja. Se kahden koulukunnan näkyvä riita, joka sen laitoksen sisällä on, on tosiasia.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Välikysymysäänestys ei estä mitenkään hallitusta tuomasta yksityiskohtaista toimenpideohjelmaa eduskunnalle myöhemmin. Sen sijaan tämä keskustelu on aivan selkeästi osoittanut sen, että välikysymys on ollut tarpeen. Eduskunta on laajasti asiasta keskustellut, ja hallituskin on tässä asiassa herännyt.

Ed. Laitiselle: Kehitysyhteistyö on erittäin tärkeä asia, samoin on ympäristönsuojelukysymys. Mutta on erittäin vaarallinen sellainen ajatus ja sellainen vivahdekin, että kehitysyhteistyömäärärahoja supistettaisiin ympäristönsuojelun kustannuksella. Tämä ajatus on ihan sama kuin se, että tehtäisiin sellainen ajatusmalli, että kun meillä on huutava pula asunnoista, me suuntaammekin rahoja asuntopulaan ja jätämme sairaat hoitamatta. Ei toinen tärkeä ala voi korvata toista, molempia tarvitaan.

Jos ajatellaan esimerkiksi yksittäisten kehitysmaiden osalta, Nepalissa on varsin laajoja metsitysohjelmia Suomen toteuttamana kehitysyhteistyönä. Se on erittäin tärkeä ja menestyksellinen projekti. Olen sitä seurannut jopa paikan päältäkin. Mutta ei kukaan niitä olosuhteita tunteva voi hetkeäkään kuvitella, että metsitysprojektilla jotakin saataisiin aikaan, jos samalla Nepalin muiden hallinnonalojen kehitysavusta otettaisiin osa varoista pois. Tätä ajattelua ei pidä viljellä yhtään.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Välikysymys on todella ollut hyvin tarpeellinen ja ajankohtainen. Sen osoittaa keskustelu täällä salissa. Mutta hallituksen ehdotuksessa ja ministerin selvityksessä haluttaisiin tavallaan mitätöidä tämä välikysymys. Siltä näyttää, kun mitään konkreettista ei ole esitetty. Pelkät lupaukset eivät todellakaan riitä. Me tiedämme hyvin selvästi sen, miten paljon lupauksia on jaettu ja jaetaan jatkuvasti.

Kuitenkaan niille ei ole katetta, ja siitähän nyt on kysymys. Pitää olla jotakin katetta sille, mihin nyt ollaan menossa. Myöskään pääministerin ehdotuksilla ei muuten ole sellaista painoarvoa, jolla voidaan vakavasti lähteä pohtimaan.

Erittäin tärkeä ja oleellinen seikka on se, mitä on esitetty useassa puheenvuorossa ja myös jo kannatettu, että asia lähetetään valiokuntaan. Jos hallituksella todella on tahtoa paneutua asiaan nyt sen vaatimalla vakavuudella, mikä estää, ettei valiokuntaan viemistä oteta vakavasti eikä siihen ole edes otettu kantaa? Se on ihan konkreettinen ehdotus siitä, että halutaan keskustella, halutaan edetä tässä asiassa neuvottelutietä. Nyt on oppositio tullut vastaan mutta hallitus on hiljentynyt.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ymmärrän niin, että pääministeri oli julistuksen kannalla. Ympäristöministeri esitti äsken kuusi konkreettista kohtaa. Siinä on konkreettisia kohteita. Minä ymmärrän, että on eduskunnan asia päättää, lähetetäänkö asia valiokuntaan, ja ministerit eivät voi tietenkään sitä mitenkään ratkaista. Asiaa voisi edistää se, jos esimerkiksi ympäristöministeri vaikkapa sosialidemokraattisena kansanedustajana ilmaisisi tukensa sille ajatukselle, että laki- ja talousvaliokunta voisi ottaa pohdittavakseen esimerkiksi äsken mainitut kuusi konkreettista kohtaa ja joukon opposition ponsilauselmissa olevia kohtia. Sen jälkeen nähtäisiin, ovatko eduskunnassa edustettuina olevat ryhmät laajasti yhteisen ohjelman kannalla, joka valiokunnasta tänne tulisi. Silloinhan saattaisi käydä niin, ettei olekaan tuon valiokunnan mietinnön kanssa kilpailevia ehdotuksia.

Ed. Haavisto: Herra puhemies! Minusta tuntuu, että ministeri Bärlund oli vähän turhaan pettynyt siihen, ettei nyt sen tyyppistä konsensusta, jota pääministeri Holkeri ehdotti, välttämättä syntynyt. Mutta esimerkiksi niistä kuudesta kohdasta, jotka ministeri Bärlund luetteli, vallitsee ilmeisesti suloinen yksimielisyys tässä eduskunnassa. Kukaan ei ole sanonut, että hallitus liioittelee ympäristönsuojelutoimissaan, kukaan ei ole sanonut, että ympäristönsuojeluun pannaan nyt liikaa rahaa tai että päästörajoituksia ollaan kiristämässä liikaa, vaan pikemmin kritiikki on ollut hallitusta kohtaan, että edetään liian hitaasti, toimet ovat riittämättömiä, varoja käytetään liian vähän.

Kun tähän asti on ollut tiedossa, että suomalaisten, tavallisten kansalaisten, suurin huoli on ympäristönsuojelu ja ympäristökysymykset, minusta tämän keskustelun jälkeen ymmärretään, että se kuuluu myös kansanedustajien suurimpiin huoliin. Kukaan ei ole keskustelussa sanonut, että ovathan ympäristöasiatkin tärkeitä, mutta tärkeämpää olisi tämä tai tämä tai tämä asia. Siinä mielessä aika mahtava yksimielisyys vallitsee eduskunnassa. Mielestäni se tarjoaisi nyt kyllä ympäristöministerille ja ympäristöministeriölle aika leveän selkänojan ajaa näitä asioita eteenpäin ja viedä näitä vaatimuksia eteenpäin myös hallituksen piirissä tietäen, että eduskunnassa ei näille ajatuksille ole esitetty yhtään poikkipuolista sanaa.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Ympäristöministeri Bärlundin esittämä kuuden kohdan ohjelma sinänsä ohjelmajulistuksena on ihan oikea. Olen samaa mieltä kuin ed. Haavisto äsken, että ei näistä varmasti karsittavaa löydy, mutta niistä puuttuu jotakin, ja se puuttui myös hallituksen antamasta vastauksesta välikysymykseen. Puuttui konkreettisuus, mitkä ovat ne määrärahat, jotka esimerkiksi ympäristötutkimukseen, ympäristönsuojeluteknologiaan tullaan tiettyinä vuosina tästä eteenpäin varaamaan, missä määrin kehitysmaille osoitettavista määrärahoista osoitetaan ympäristönsuojeluun ja missä määrin ja missä aikataulussa taloudellisten ohjauskeinojen käyttö otetaan mukaan. Minusta tässä olisi päästy eteenpäin aika hyvin, jos hallitus olisi ilmaissut selkeästi, että vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa jo näihin niillä ja niillä summilla puututaan. Minusta tässä on sitä konkreettisuuden puutetta, jota konkreettisuutta täällä kaivataan.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Lienee aika kauan siitä, kun eduskunnassa on käsitelty sellaista välikysymystä, jota sekä hallitus että oppositio pitävät tarpeellisena, välttämättömänä ja tuntevat jopa mielihyvää siitä, niin kuin täällä on todettu, että päästään keskustelemaan. Tämähän on erinomainen asia, ja keskustelukin on ollut erinomainen monessa mielessä. Edustajat ovat varsin hyvin perehtyneet asiaan ja esittäneet myös

konkreettisia toimia. Juuri siitä seuraa, että eduskunnasta on yksittäisten kansanedustajien taholta tullut selvä signaali hallitukselle melkoisista valmiuksista sekä lainsäädännöllisesti että taloudellisesti sijoittaa ympäristönsuojelutoimiin. Tämä valmiuden osoitus on sellainen, jonka pitäisi inspiroida hallitus nyt antamaan hyviä esityksiä, sekä lainsäädännöllisesti että myös määrärahaesityksiä, niin että päästään todella konkreettisiin ympäristönsuojelutoimiin.

Kiinnitän kuitenkin vielä huomiota erääseen näkökohtaan, joka helposti kansanedustajilla hämärtyy. Se on se, että tutkimus on tarpeellista ja välttämätöntä mutta se ei vielä pelasta mitään. Se on vain väline tietoisuuteen. Tarvitaan todella konkreettista tekemistä, että Suomen luonto pelastuu ja tässä tapauksessa erityisesti päivän aiheen perusteella metsä pelastuu. Tutkimuksen taakse ei pidä mennä, sen etupuolella pitää käyttää sitä hyväksi. Se on äärimmäisen tärkeä asia.

Hallitukselle menestystä näissä puuhissa! Valitettavasti manifestaatio meni pieleen kiitos sen, että kepu sen aivan lonkalta tyrmäsi.

Ympäristöministeri Bärlund: Herra puhemies, värderade talman! Tämän päivän debatti on sikäli ollut minusta eilistä parempi, että se tuntuu paranevan iltaa kohti. Eilen meni vähän toiseen suuntaan.

Minusta ed. Haaviston puheenvuorossa oli hyvin mielenkiintoisia aineksia, ja kommentoin sitä nyt hyvin avoimesti sen kokemuksen perusteella, joka minulla on ympäristöministerinä olemisesta Suomessa tässä ja nyt. Varmasti kokemukset ovat vastaavissa tilanteissa aika saman tyyppisiä monessa maassa. Ne ovat sellaisia, että yleensä ympäristöasioista ei kehdata taikka haluta taikka viitsitä lausua mitään kielteisestä koskaan julkisesti, eikä kukaan vastusta näitä hyviä pyrkimyksiä koskaan julkisesti ja yleisellä tasolla.

Mutta sitten, kun pitää tehdä kovia päätöksiä, kun tulee vastaan muitakin intressejä, muita tarpeita, muita hyviä pyrkimyksiä, niin silloin olemme vaikeassa tilanteessa ja silloin joudumme taistelemaan näistä asioista. Ja niin kuin ed. Moilanen tässä sanoi, pitäisi hyväksyä kaikki hyvät pyrkimykset. Tietysti siitäkin olemme kaikki samaa mieltä, mutta kun ei ole mahdollisuuksia, varaa eikä määrärahoja yhdellä kertaa hyväksyä kaikkia hyviä pyrkimyksiä Suomessa taikka maailmassa, niin silloin joudumme asettamaan ne tärkeysjärjestykseen.

Siinä tilanteessa nimenomaan se pyrkimys, josta olemme tänä iltana paljon jo puhuneet eli pyrkimys eduskunnan yksimielisen julistuksen omaisen tai täsmällisemmän tuen saamiseksi hallituksen kovien tavoitteiden taakse, olisi arvokas. Ja tämä on minusta tämän keskustelun varsinainen ydin, mutta olen kyllä tähänkin asti saavutettuun tulokseen aikamoisen tyytyväinen, koska on käynyt ilmi, että hyvin laaja joukko edustajia paneutuu vakavasti tähän kysymykseen ja on myös valmis taistelemaan näitten pyrkimysten puolesta, joita katson edustavani itse hallituksessa.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ed. Pulliainen syytti keskustaa siitä, että keskusta tyrmäsi manifestaation suoralta kädeltä. Keskusta on allekirjoittanut tämän välikysymyksen, kuten meidän edustajamme ovat jo aikaisemmin täällä todenneet, todella vakavassa mielessä ja vakavassa tarkoituksessa. Kun kerran keskustalla ei ainakaan sen tiedon mukaan, joka itselläni on, ole tarjottu mitään muuta kuin sanaa "manifestaatio", ei mitään konkreettista toimenpidettä, joka nimenomaan olisi koitunut luonnon suojelemiseksi, ei ollut mielestäni mitään muuta vaihtoehtoa kuin torjua.

Tässä hallitus teki radikaalin virheen lähestymättä oppositiota konkreettisilla, paperilla olevilla toimenpiteillä, joista olisi voitu neuvotella ja yhdessä sopia aikatauluineen, markkamäärineen ja vastaavineen. Asia on tärkeä, asia on arvokas. Nyt se kaatui menettelytapakysymyksiin, mihin tämän hallituksen aikaisemmat monet muutkin toimenpiteet ovat valitettavasti kompastuneet. Ei pidä tulla tarjoamaan manifestaatiota, jos ei ole sen sisältöä käytettävissä. Jos ed. Pulliaiselle sen sisältö on näytetty, hän on ollut vähän eri tilanteessa ja koko vihreiden ryhmä tätä käsittelemään. Käsittääkseni keskustalle ei ole tarjottu kuin yksi sana "manifestaatio" sen sisältöä sen enempää konkretisoimatta.

Ed. Paloheimo: Puhemies! Vaikka tarkoitukseni oli vastata ministeri Bärlundille, vastaan nyt kuitenkin myös ed. Anttilalle lyhyesti. Totuushan on se, että keskustapuo-

lue, Suomen keskusta, on erittäin juuttunut vanhakantaisiin sovinnaisiin politiikan muotoihin, siihen vanhaan tunkkaiseen politiikkaan, ja on erittäin vaikea Suomen keskustan näköjään irrottautua siitä ylipäänsä missään tilanteessa. Tämä on totuus, ja sitä ei käy kiertäminen.

Sitten haluaisin ministeri Bärlundille huomauttaa siitä, että vihreät ovat täällä jossain vaiheessa tehneet sellaisen esityksen, että kun raha-asia-aloitteita tehdään syksyllä budjettiin, pitäisi pyrkiä siihen, että voidaan tehdä myös negatiivisia raha-asia-aloitteita. Siinä on nimenomaan se taka-ajatus, että kun tehdään, kun jokin ryhmä tai joku yksittäinen edustaja tekee raha-asia-aloitteita, vaadittaisiin samalla vastuuta siitä, osoitusta siitä, mistä ne rahat otetaan. Tämä edellyttäisi silloin sitä, että eduskuntaryhmät ja edustajat asettaisivat jatkuvasti asioita tärkeysjärjestykseen, mikä on tietysti välttämättömyys.

Olen ehdottomasti samaa mieltä ministeri Bärlundin kanssa siitä, että sen tyyppinen ajattelu, mitä ed. Moilanen äsken esitti, että kaikkiin hyviin tarkoituksiin pitää samanaikaisesti löytyä rahat, on valitettavasti mahdottomuus. Mutta jos siitä halutaan päästä eroon, silloin pitää hyväksyä se periaate, että kun syksyllä tehdään raha-asia-aloitteita budjettiin, niiden pitää voida olla myöskin negatiivisia.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Tämä Holkerin hallitus kokonaisuutenaan saatiin parvelta alas, saatiin sille samalle tasolle, jota edustaa ministeri Bärlund, eli taisteluun Suomen metsien puolesta. Tässä tilanteessa tämän kolmen vuoden aikana, kun olen täällä ollut, keskustapuolueen menettely on kyllä suurin pettymys, mitä olla taitaa. Minun mielestäni tällaisilla asioilla pelaaminen on kyllä aivan edesvastuutonta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Anttilalle. Kun soitin ryhmänne johtajalle Juhantalolle, hän suoraan lonkalta ilmoitti, että kun on välikysymys tehty, se käydään prosessina vanhakantaisesti viimeiseen pisteeseen saakka läpi, ja sillä siisti, ei tässä ole mitään muuta tehtävissä. Se on arkitotuus, joka kestää kaikenlaisen tarkastelun, ja sen perusteella kai pitää tehdä myöskin johtopäätökset siitä, mihin keskustapuolue pyrkii — käymään prosesseja läpi ja siinä kaikki.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Täällä näkyy joillakin olevan vaikeuksia kuullun ymmärtämisessä. Totesin, että kehitysyhteistyötä ei saa vähentää ympäristönhoidon kustannuksella. Sitä puoltaa jo sekin, että meillä on tietyt kehitysyhteistyöohjelmat. On aika outoa, jos yks kaks sitten muutetaan, että nyt luovutaankin näistä ohjelmista ja satsataankin varat ympäristönsuojeluun.

Sitten esitin sen esimerkin, että olisi aika outoa, kun asuntopulaa korjataan, jos varat otettaisiinkin esimerkiksi sairaanhoidosta ja näin luovuttaisiinkin sairaanhoidosta. Tärkeysjärjestykseen asiat pitää asettaa, mutta valitettavasti siinä tärkeysjärjestyksessä ei ole vain yksi tai kaksi asiaa, ja kiistämättä sekä asuntoasiat, sairaanhoito että ympäristökysymys ja myös kehitysyhteistyö kuuluvat niihin tärkeimpiin asioihin. Mutta jos näihin satsataan, se ei vielä tarkoita, että samanaikaisesti satsataan joka puolelle ja kaikkeen.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että tämä keskustelun taso alkaa laskea ja syyllistymme puoluepoliittiseen syyttelyyn ja unohdamme itse asiakeskustelun.

Haluaisin todeta, että varmasti meistä kukaan niin yksilönä kuin puolueen edustajanakaan ei voi kovin kovasti kehua sillä, että olemme tehneet kaikkemme ympäristöasioiden hyväksi. Suomen keskustalla on syytä parantaa käyttäytymistään, mutta olen vakuuttunut, että myös kaikilla muilla puolueilla on mahdollisuus ja syytä katsoa kovastikin peiliin ja tehdä työtä sen eteen, että myös tulevilla sukupolvilla olisi puhdasta luontoa ympärillään.

Jos hallitus olisi kovin paljon tuonut esityksiä tänne ja jos keskusta olisi niitä yksin vastustanut, me emme olisi suinkaan voittaneet, vaan olisimme jääneet vähemmistöön, mutta kun sellaisia todella suuria esityksiä ei ole tullut, ei niitä ole kukaan pystynyt edes vastustamaan, ja tuskinpa Suomen keskusta olisi ensimmäisenä ollut niitä vastustamassa. Odotan, että hallitus ryhtyy toimiin, ja myös, että eduskunta yksimielisenä silloin, kun on päätöksenteon paikka, muistaa ne sanat, mitä tänään ja eilen on puhuttu, ettei tämä jäisi sanahelinäksi.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoroni ed. Paloheimon puheenvuoron johdosta, mutta samalla saanen vastata muillekin Suomen keskustaa syyttäneille ihan lyhyesti. Suomen keskustan taholta, keskustan eduskuntaryhmän taholta on täällä annettu tuki tämän keskustelun aikana, että asia voitaisiin käsitellä valiokuntakäsittelyssä, jos hallitus niin haluaa. Mitä muutoin tulee keskustan edustajien puheenvuoroihin, käsitykseni mukaan siellä on hyvin pitkälti yhdytty siihen yhteiseen huoleen, mitä täällä on esiin tuotu. Metsämme sairastavat, ja ne tarvitsevat nopeita lääkkeitä.

Mitä tulee manifestaation esiin tuomiseen, olen käsittänyt, että tämä välikysymys on tehty sillä tavalla, että kukin edustaja on saanut panna nimensä oman vakaumuksensa mukaan. Kyllä kai olisi oikeus ja kohtuus, että silloin kaikille allekirjoittajille tästä asiasta olisi jotain tietoa tullut. Ehkä tässä nyt ovat nekin tahot, jotka ovat Suomen keskustaa syyttäneet, syyllistyneet turhaan byrokratiaan edellyttämällä, että tämän pitäisi kiertää vielä ryhmän puheenjohtajan kautta, kun tästä eivät ole edes ryhmät tehneet mitään yhteistä päätöstä lähteä mukaan.

Vielä haluaisin korostaa semmoista seikkaa, jotta ei tulisi väärää kuvaa keskustan ympäristöasioista, että ensimmäisenä puolueena Suomessa Suomen keskusta, silloinen keskustapuolue, sai valmiiksi oman ilmansuojeluohjelmansa, ja olemme iloisia, että muutkin puolueet ovat tähän asiaan heränneet. Tämä tapahtui 1970—1980 luvun taitteessa.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ed. Paloheimon keskustaan kohdistamiin syytöksiin haluaisin todeta, että vihreätkö sitten edustavat sitä uutta poliittista kulttuuria olemalla hallituksen eli vallassaolijoiden jatke. Tämä tuli selkeästi ilmi mm. verouudistuksen jatkosta päätettäessä. Silloin vihreät olivat hallituksen jatkeena. Tässä mielessä tulee väkisinkin mieleen, missä tarkoituksessa tämä välikysymys on sitten tehty, jos ei sitä ole tehty tositarkoituksessa.

Eikö nyt vihreiden eduskuntaryhmälle olisi riittänyt se, että olisitte tehneet hallitukselle kirjallisen kysymyksen, saaneet siihen ministeriltä vastauksen, koska te kesken kaiken ennen kalkkiviivoille tuloa luovutte vaatimuksistanne. Yhteistyössä oppositio olisi voinut neuvotella hallituksen kanssa ja saada aikaan sen manifestaation, jota täällä tarjottiin, mutta jonka sisältöä ainakaan keskustan ryhmälle ei ole kerrottu, eli minusta, vihreät, nyt nostitte kätenne pystyyn, mikä kertoo siitä, että välikysymystä ette ole tehneet edes vakavassa mielessä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle: Te olette hyvin kokenut parlamentaarikko, te ette ole varmaan huomannut sitä, että kirjallisista kysymyksistä ei täällä käydä laajaa keskustelua isossa salissa, ei kartoiteta sitä, mitä mieltä ryhmät ovat asianomaisesta asiasta, ei sitä, mitä yksittäiset kansanedustajat ovat, ei vaihdeta mielipiteitä, niin että löydettäisiin se oikea totuus, tässä tapauksessa metsien pelastamiseksi.

Vihreät ovat yksinomaan ja ainoastaan tässä tapauksessa halunneet edistää metsien suojelua mahdollisimman tehokkaasti, konkreettiseen tulokseen pyrkien niin, että metsiä suojellaan. Fanaattisesti haluamme sitä ja, sanotaanko, miltei millä keinolla tahansa. Siinä se tarkoitus pyhittää keinot, kunhan metsiä suojellaan eikä niitä tuhota, niin kuin te, ed. Anttila, taidatte tehdä.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Minä nyt lyhyesti ed. Anttilalle puhuisin kahdesta asiasta, ensinnäkin uudesta poliittisesta kulttuurista. Uusi poliittinen kulttuuri ei missään tapauksessa tarkoita monoliittista ryhmäkuria, jota ed. Anttila ilmeisesti ajaa takaa, ei pelkästään yksittäisten eduskuntaryhmien sisäisenä, vaan koko opposition sisäisenä. Koko opposition pitäisi noudattaa ed. Anttilan mukaan monoliittista ryhmäkuria. Sekö olisi sitten uutta poliittista kulttuuria, sekö nostaisi eduskunnan arvovaltaa? Kyllä täällä on monessa puheenvuorossa todettu se, että ryhmäkuri nimenomaan pudottaa eduskunnan arvovallan.

Sitten toisesta asiasta, siitä, ovatko vihreät tehneet tämän välikysymyksen tositarkoituksella vai ei. Sekö sen osoittaa, että se on tehty tositarkoituksella, että täällä perjantaina eli huomenna käydään teatraalinen äänestysnäytös jälleen lävitse niin kuin niin monta kertaa aikaisemmin. Sekö on se merkki siitä? Ei tietenkään, vaan merkki on se, että pystytään tällaisessa tilanteessa irrottautumaan normaalilta uralta ja asettamaan nämä

asiat tämän pienen poliittisten pisteiden keruun edelle. Se on jotain uutta, ed. Anttila. Toivoisin, että miettisitte enemmän puheitanne.

Ed. Jokinen: Herra puhemies! Ed. Pulliaiselle haluaisin vastata sen, että johdonmukaisuus on politiikan a ja o. Nyt ollaan tässä tilanteessa. Kaikki oppositiopuolueet olivat mukana vihreiden esittämässä välikysymyksessä, ja olemme keskustelleet täällä hyvin perusteellisesti. Vihreät ovat saaneet erittäin laajan tuen, jopa hallituspuolueiden edustajat ovat tulleet tukemaan tätä asiaa ja keskustelleet myös myönteisesti. Nyt todella pääministeri onnistui lyömään kiilaa tässä tärkeässä asiassa yhtenäisen opposition kesken, ja näin johdonmukaisuus häviää.

En ollenkaan väitä, ettei ole tärkeää neuvotella siltä pohjalta, minkä vihreät nyt ovat nähneet oikeaksi, että edetään tässä niin, että myös hallitus tajuaa vastuunsa ja tulee mukaan uudella tavalla, juuri uudella tavalla ja rohkeammin. Mutta kun se ei ole tullut, ei voida luottaa pelkkiin puheisiin, kun mitään konkreettista ei ole, ei muuta kuin lupauksia, niitähän täällä on jaettu vuosikymmenestä toiseen. Mutta me odotamme jotakin sellaista, josta jää käteen näyttöä silloin, kun lopullisesti ratkaistaan välikysymyksen kohtalo tällä kertaa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Jokiselle toteaisin, että suuresti arvostan hänen henkilökohtaista valmiuttaan ympäristönsuojelussa. Hän on niitä harvoja kansanedustajia, jotka jatkuvasti, systemaattisesti ovat tällä linjalla ja joka reagoi myös, kun edestä puhuu ympäristönsuojelun hyväksi. Arvostan sitä suuresti. Mutta totean ed. Jokiselle yhden asian: Jos minä kuolleen rankometsän keskellä totean, että olin minä sentään eduskunnassa johdonmukainen, niin ei se minua paljon lohduta. Kyllä minä niin paljon sitä metsääni rakastan, että minä teen kaikki mahdolliset poliittiset vippaskonstit, jotta minä ne metsäni pelastaisin ja maailman metsät myös.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys n:o 250/1989 vp. vaalilakeja koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkelä: Herra puhemies! Hallitukselta on tullut eduskunnan käsittelyyn vaalilakien muutos, ja sen tärkeimpänä sisältönä on vaalien yksipäiväistäminen. Vuosikausia maassamme on keskusteltu siitä, onko jälkimmäinen vaalipäivistä eli maanantain äänestyspäivä ollut turha vai ei. Poistamista puoltaneet henkilöt ovat perustelleet toisen vaalipäivän poistamista sillä, että maanantaina äänestäneiden määrä on ollut jatkuvassa laskussa. Lisäksi poistamista on perusteltu ennakkoäänestämisen helpottumisella ja suosion kasvulla.

SMP:n taholta on katsottu, että toisen vaalipäivän poistaminen ei olisi tässä vaiheessa ollut tarpeellista. Mielestämme kansalaisille tulee antaa mahdollisimman hyvä mahdollisuus käyttää kansalaisoikeuttaan eli äänestää niin valtiollisissa kuin kunnallisvaaleissakin. Kaikki toimenpiteet, joilla vaarannetaan kansalaisten tasavertainen ja riittävän hyvä mahdollisuus äänestämiseen, ovat mielestämme tarpeettomia ja vääriä.

SMP voi, tosin vastahakoisesti, suostua uudistukseen eli maanantain vaalipäivän poistamiseen siksi, että samalla hallitus esittää merkittävästi laajennettavaksi mahdollisuutta äänestää ennakolta. Esityksen mukaan Posti- ja telelaitoksen toimipaikoissa voidaan ennakkoäänestyksen aikana äänestää myös lauantaisin ja sunnuntaisin. Lisäksi kotiäänestykseen ilmoittautumismahdollisuutta laajennetaan entisestään. Katsoimme, että kyseinen ennakkoäänestysmahdollisuuden paraneminen on kohtuullinen korvaus siitä, että mahdollisuus kahtena päivänä äänestämiseen menetetään.

Lähinnä tämän mahdollisuuden poistaminen saattaa vaikeuttaa ja heikentää maaseu-

dun haja-asutusalueiden ihmisten äänestysmahdollisuuksia. Kyseisillä seuduilla ei ennakkoäänestys ole monestikaan mikään ratkaisu, sillä ennakkoäänestyspaikkoja on yleensä vain taajamissa. Tällöin jää edelleenkin käytännössä ainoaksi mahdollisuudeksi äänestäminen omalla äänestyspaikalla ainoana äänestyspäivänä. Tämän takia täytyykin kotiäänestyksen käyttämismahdollisuudesta entistä enemmän tiedottaa kansalaisille niin, että syrjäseudulla asuvat vanhukset ja muuten liikuntarajoitteiset varmasti tietävät heille kuuluvasta oikeudesta kotona äänestämiseen. Tällä tavoin voidaan varmistaa se, ettei kukaan kansalaisista käsittelyssä olevan uudistuksen takia jää vaille mahdollisuutta käyttää äänioikeuttaan vaaleissa.

Herra puhemies! SMP:n kannalta vaalilakien uudistusesityksessä on olennaisempaa se, mikä siitä kokonaan puuttuu. Mielestämme vaalilakia uudistettaessa olisi tullut uudistaa myös eduskuntavaalien paikkajakautuman suhteellisuus nykyistä paremmaksi. Parhaiten tämä olisi käynyt nykyistä ääntenlaskujärjestelmää muuttamalla.

Suomen eduskunnan jäsenet valitaan suhteellisella vaalilla. Vaalitapa pohjautuu ajatukseen, että eduskunnan on oltava pienoiskuva koko Suomen kansasta. Valitettavasti tämä suhteellisuus ei kuitenkaan tällä hetkellä käytännössä toteudu. Jotta todelliseen suhteellisuuteen päästäisiin, pitäisi koko maan olla yhtenä vaalipiirinä. Tässä järjestelmässä puolueet saisivat edustajia juuri siinä suhteessa kuin ovat saaneet ääniäkin. Nyt käytössä oleva nk. d'Hondtin laskentamenetelmä suosii kohtuuttomasti suuria puolueita ja sortaa pieniä.

Parhaana esimerkkinä nykyisin käytössä olevan ääntenlaskentajärjestelmän epäoikeudenmukaisuudesta voidaan pitää nykyisen eduskunnan kokoonpanoa. Vuonna 1987 valitun eduskunnan kokoonpano ei vastaa Suomen kansan vaalissa ilmaisemaa tahtoa järjestelmän epäoikeudenmukaisuuden vuoksi. Viime eduskuntavaaleissa suuret puolueet saivat 18 ylimääräistä kansanedustajapaikkaa ja pienet puolueet vastaavan määrän liian vähän. Suurimman laskennallisen tappion vaalilakien vääryyksistä kärsi juuri SMP.

Mikäli järjestelmä olisi ollut mahdollisimman oikeudenmukainen, olisi vaaleissa tullut kuusi kansanedustajaa enemmän SMP:lle, viisi enemmän demokraattiselle vaihtoehdolle, SKDL:lle ja vihreille kolme enemmän sekä kristilliselle liitolle kaksi kansanedustajaa enemmän. Vastaavasti suurista puolueista olisi jäänyt valitsematta lukuisa joukko tällä hetkellä täällä istuvia kansanedustajia, joihin lukeutuu jopa eduskuntaryhmän puheenjohtajatehtävissä olevia henkilöitä.

Alan johtavien suomalaisten tiedemiesten toimesta on esitetty käsitys, että Suomessa käytössä oleva d'Hondtin suhteellinen vaalijärjestelmä on maailman laajuisesti käynyt jo harvinaiseksi. Suomen lisäksi se on vielä käytössä kehittäjän kotimaassa Belgiassa, mutta sikäläinen tilanne ei ole vertailukelpoinen Suomeen maassa olevan äänestyspakon takia. Asiantuntijoiden mielestä nykyinen vaalijärjestelmämme jättää kotiin äänestäjiä, mikä on häpeäksi pohjoismaiseen demokratiaan kuuluvalle maalle.

SMP:n mielestä nykyistä vaalien ääntenlaskujärjestelmää tulisi muuttaa siten, että tulos laskettaisiin matemaattisesti mahdollisimman oikein käyttämällä pienimmän neliösumman niin kutsuttua pn-menetelmää. Siinä virheiden neliöiden summa saatetaan pienimmäksi mahdolliseksi eli sillä päästään tilanteeseen, jossa henkilövalinnan virhe verrattuna äänestystulokseen on pienin mahdollinen. Mielestämme hallituksen olisi tullut antaa esitys kyseisestä uudistuksesta tämän lakiuudistuksen yhteydessä. Mikäli nykyistä epäoikeudenmukaista ääntenlaskujärjestelmää ei pikaisesti uudisteta, laskee puolueiden ja eduskunnan arvovalta myös tämän takia entisestään. Kansalaiset huomaavat, että heidän äänensä saattaa olla hyvinkin vähämerkityksellinen ja hyödyttää jopa vääriä puolueita tietyssä matemaattisessa laskutilanteessa. Mikäli noudattaisimme mahdollisimman oikeudenmukaista pn-ääntenlaskujärjestelmää, voisi jokainen kansalainen tuntea äänensä todella vaikuttavan vaalien lopputulokseen.

SMP:n eduskuntaryhmän mielestä nykyisen hallituksen tulisi pikaisesti käynnistää valmistelut uudesta vaalilain uudistuksesta siten, että nykyisestä epäoikeudenmukaisesta ääntenlaskujärjestelmästä siirryttäisiin uuteen paremmin vaalien lopputulosta ja äänten jakautumista vastaavaan järjestelmään jo seuraavissa eduskuntavaaleissa.

Ed. Laine: Herra puhemies! Viimeksi pidetyissä monissakin vaaleissa on maassam-

me valitettu äänestysvilkkauden heikkoutta. Itse arvioin niin, että esillä olevan hallituksen esityksen heikoin kohta on vaalien yksipäiväistäminen. Pelkään, että juuri se tulee lisäämään passiivisuutta vaaleihin osallistumiseen nähden. Toinen vaalipäivä mielestäni on tarpeen nimenomaan siitä syystä, että on aina ihmisiä, jotka syystä tai toisesta eivät kuitenkaan ensimmäisenä vaalipäivänä mukaan pääse, niistä, jotka eivät ole ennakkoon äänioikeutta syystä tai toisesta käyttäneet. Esimerkiksi huono sää, pitkät matkat, työolot ja sellaiset seikat voivat vaikuttaa siihen, että ei ole ensimmäisenä päivänä mahdollista osallistua. Siksi tarvitsisi olla tuo toinen päivä.

Se, että vaalit tulevat yksipäiväisiksi, voi myös aiheuttaa paljon enemmän ruuhkaantumista vaalipaikoilla kuin tähän saakka. Se vuorostaan voi aiheuttaa juuri sen, että moni jättää sitten äänioikeutensa käyttämättä. Näistä ja lukuisista muista tässä nyt mainitsematta jääneistä syistä toivon, että valiokunta hyvin tarkkaan miettii nimenomaan tämän kohdan tässä hallituksen esityksessä. Tietenkin tässä on paljon puutteita, mutta tässä puheenvuorossani halusin vain kiinnittää huomiota siihen, mitä tähän sisältyy.

Ed. Almgren: Herra puhemies! Henkilökohtaisesti kannan huolta samasta asiasta kuin ed. Laine. Olen tietoinen teknillisestä edistymisestä, joka on tapahtunut. Olen tietoinen ennakkoäänestysmahdollisuudesta ja tiedän myös sen, että on mahdollisuus saada äänestää kotona. Siitä huolimatta ja osittain juuri samoin perustein kuin ed. Laine kannan huolta siitä, että saattaa käydä niin, että äänestysaktiivisuus entisestään laskee.

Eduskuntavaalit tullaan edelleen toimittamaan maaliskuussa, presidentinvaalit tammikuussa. Tammikuussa ainakin normaalitalvena on sydäntalvi ja vielä maaliskuussakin eletään normaalitalvena syvien hankien ja jopa tuiskujen aikaa. Saattaa olla, että vaalipäiväksi sattuva päivä on sääolosuhteiltaan sellainen, että se ainakin vanhojen ihmisten äänestysaktiivisuuteen vaikuttaa.

Olen käsittänyt, että kaksipäiväiset vaalit aikanaan säädettiin juuri siitä syystä, että maassa oli pitkät matkat ja matkustusmahdollisuudet olivat ehkä heikot, mutta haluttiin varmistua siitä, että jokainen, joka haluaa äänioikeuttaan käyttää, pääsee todellakin äänestyspaikoille. Aivan samalla tavoin kuin ed. Laine toivoi, toivon henkilökohtaisesti, että valiokunta harkitessaan tätä asiaa ja kuunnellessaan asiantuntijoita vielä kerran läpikotaisin käy tämän asian läpi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys n:o 3 laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 3) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Herra puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 §:n muuttamisesta, jonka tarkoituksena on siirtää Hämeen eteläisestä vaalipiiristä Kylmäkosken kunta, Toijalan ja Valkeakosken kaupungit sekä Viialan kunta Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin. Tätä uudistustahan ja tietynlaista kädenvääntöä on käyty ehkä viimeiset 20 vuotta. Asiaa valmisteli kansliapäällikkö Lauri Tarastin toimikunta samassa yhteydessä, kun toimikunta valmisteli näitä teknisiä muutoksia, joita tehtiin vaalilainsäädäntöön ja jotka juuri edellisenä asiana lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

Kansliapäällikkö Tarastin toimikunta päätyi kuitenkin valmistelussaan siihen, että näiden neljän kunnan siirtäminen tässä vaiheessa Hämeen eteläisestä vaalipiiristä Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin ei olisi perusteltua, joskaan ei väittänyt, ettei sille myös perusteita löydy.

Näissä neljässä kunnassa kunnanvaltuustot ovat käsitelleet asiaa ja tietääkseni yhdessä kunnanvaltuustossa ainoastaan on tehty asiasta yksimielinen päätös ja näissä kolmes-

sa valtuustossa asiasta on äänestetty ja osassa kuntia, mm. Kylmäkoskella, vastustus jo valtuustossa on ollut varsin huomattavaa vaalipiirin vaihtamisesta.

Edessäni on Aamulehdestä lehtileike sunnuntailta 22. lokakuuta 1989, jolloin on julkaistu Tampereen Viestinnän Aamulehden toimeksiannosta suorittama mielipidetiedustelu vaalipiirin vaihtokysymyksestä, ja gallupissa on ollut mukana 303 henkilöä näiden viiden kunnan alueelta. Tämän gallupin tuloksena kansa ei suinkaan Hämeen pohjoisessa vaalipiirissä eikä näissä kunnissa, joita ollaan siirtämässä, ole ihastunut ja vakuuttunut tämän siirron tarpeellisuudesta ja oikeellisuudesta. Täällä todetaan jopa silläkin tavalla, että Hämeen lääninhallituksen suunnittelupäällikkö on tulkinnut tätä gallupia niin, että vastauksesta löytyy aineksia Hämeen sisäiselle heimosodalle. Tämäkään ajatus ei varmaan ole kaukana, kun tiedetään, kuinka pitkään Hämeen läänissä, nimenomaan läänin sisällä Tampereen ja Kanta-Hämeen kesken on käyty tietynlaista kädenvääntöä siitä, perustetaanko Pirkanmaan lääni vai ei, perustetaanko Pirkanmaan vaalipiiri vai ei.

Aivan lyhyesti sanottuna tässä ydinkysymys on se, että Tampereen talousalue pyrkii vahvistamaan itseään ympäröivillä kunnilla muodostamalla entistä laajempaa talousaluetta ympärilleen. Aivan luonnollinen asia on se, että tässä tilanteessa se alue, jonka väestöpoliittinen ja tätä kautta myös poliittinen painoarvo vähenee, toki nousee takajaloilleen.

Mutta, arvoisa puhemies, minusta tässä on kaikkein ihmeellisintä, että vuoden kuluttua ovat edessä eduskuntavaalit. Vielä tässä vaiheessa, kun ehdokkaiden asettaminen puolueissa on jo käynnissä, ei Hämeen eteläisessä vaalipiirissä tiedetä, mitkä kaikki kunnat kuuluvat vaalipiiriin, kun vaaleihin käydään 1991 maaliskuussa. Olisin todella toivonut, että hallitus ei olisi tätä esitystä eduskuntaan tuonut. Siinä tarkoituksessa, että Hämeessä päästäisiin jatkossa järkevämpään kokonaisuuteen, jolla lisättäisiin niitä yhteistyömahdollisuuksia, jotka Hämeellä toki on, kunhan ne vain pystytään hyödyntämään, näkisin järkevänä, että tehtäisiin Hämeen läänistä yksi yhteinen vaalipiiri.

Kuuntelin äskeisen asian kohdalla puoluesihteeri, kansanedustaja Tina Mäkelän puhetta pienten puolueiden suhteellisuuden toteutumisesta. Tina Mäkelä näki hyvänä, että Suomessa olisi vain yksi koko maan kattava vaalipiiri, jolloin suhteellisuus parhaimmalla mahdollisella tavalla toteutuisi. Minusta ensin voitaisiin aloittaa siitä, että läänien sisällä olisi yksi vaalipiiri. Siinä tarkoituksessa olen jättänyt lakialoitteen, jossa lähdetään siitä, että rajakiistelyn sijasta Hämeen läänin sisältä poistettaisiin vaalipiiriraja. Näin voitaisiin saada yksi yhteinen Hämeen vaalipiiri tavoitteena todella opetella Hämeessä puhaltamaan yhteen hiileen.

Siinä mielessä ihmeelliseltä tuntuu, että SMP on ollut mukana tällaisessa vaalipiirin muutoskysymyksessä, jolla ei sitä suhteellisuutta tippaakaan paranneta, vaan päinvastoin asetelmat esimerkiksi SMP:lle saada kansanedustajia jatkossa Hämeen eteläisestä vaalipiiristä tämän uudistuksen jälkeen nähdäkseni entisestään vaikeutuvat.

Arvoisa puhemies! Huomioon ottaen tämä ajankohta ja tietäen, että erittäin moni kansanedustaja mielellään lausuisi näkemyksensä tästä vaalipiirin vaihtoesityksestä, joka hallituksesta on tullut, samoin kuin jätetystä lakialoitteestakin, ehdotan, että hallituksen esitys laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 §:n muuttamisesta pannaan pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

3) Ed. Anttilan ym. lakialoite n:o 3 laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain 1 ja 4 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

talousvaliokuntaan

4) Hallituksen esitys n:o 252/1989 vp. eläinlääkintähuoltolaiksi

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

5) Hallituksen esitys n:o 253/1989 vp. laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

laki- ja talousvaliokuntaan

6) Hallituksen esitys n:o 254/1989 vp. laiksi kunnallislain muuttamisesta

7) Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp. laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan

8) Hallituksen esitys n:o 258/1989 vp. laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 17 ja 21 §:n muuttamisesta

lakivaliokuntaan

9) Hallituksen esitys n:o 1 testamentin valvontaa koskevien säännösten kumoamisesta

liikennevaliokuntaan

10) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi pysäköintivirhemaksusta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

---

11) Hallituksen esitys n:o 8 laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen muutoksiksi tieliikennelaissa säädettyyn ajokortin myöntämismenettelyyn. Esityksessä muutetaan ajokortin saamismenettelyä siten, että ajokortti luovutetaan ajotutkinnon suorittaneelle henkilölle jo katsastustoimipaikalla, mikäli hänen ajotutkintonsa on hyväksytty. Tämä ajokortti on väliaikainen, ja lopullisen kortin hän saa suoritettuaan pakolliseksi tulleen liukkaan kelin ajoharjoittelun.

Hallituksen esitys ajokorttikäytännön muuttamisesta tieliikennelain muutoksella on tervetullut uudistus. Olisihan nyt pakolliseksi tullut liukkaan kelin ajoharjoittelu aiheuttanut huomattavaa viivästymistä ajokorttia hakeville henkilöille, sillä esimerkiksi tutkinnon suorittaminen kevätkesästä olisi siirtänyt lo-

pullisen kortin saamista useita kuukausia. Nyt tämä epäkohta poistuu eduskunnalle annetulla tieliikennelain muuttamisella. Nykyisin ajokorttia haetaan poliisilta kuljettajatutkinnon jälkeen, ja viranomaisten luona on asioitava useampaan kertaan.

Näen, että ajokorttijärjestelmässä ja sen myöntämisessä tapahtuneet muutokset viime vuosina ovat olleet omalta osaltaan parantamassa liikenneturvallisuutta maassamme. Juuri esimerkiksi pakolliseksi tehty liukkaan kelin harjoittelu parantaa vasta kortin saaneiden mahdollisuuksia selvitä vaikeista tilanteista talvikelin aikana.

Lisäksi liikennerikkomuksista aiheutuneiden seuraamusten selkiinnyttäminen lain muutoksella on omalta osaltaan parantamassa poliisin mahdollisuuksia valvoa ja ojentaa ajovirheitä suorittaneita autoilijoita. Edellytyksenä ajokiellon määräämiselle yhdestä teosta olisi, että teko osoittaa vakavaa piittaamattomuutta liikenneturvallisuudesta. Näitä tekoja olisivat suurempi kuin 30 kilometriä tunnissa oleva ylinopeus, liikennesääntöjen mukaisen väistämisvelvollisuuden tai poliisin pysähtymismerkin noudattamatta jättäminen ja ohituskiellon rikkominen. Tällöin poliisi voisi ottaa ajokortin välittömästi haltuunsa ja määrätä väliaikaisen ajokiellon jo liikennevalvonnassa. Toistuvista rikkomuksista kuljettaja voi joutua määräaikaiseen ajokieltoon, mikäli hän esimerkiksi yhden vuoden aikana on kolmasti syyllistynyt liikennerikkomukseen tai jos hänet on esimerkiksi ulkomailla tuomittu liikennejuopumuksesta moottorikäyttöisellä ajoneuvolla.

Herra puhemies! Kuten hallituksen perusteluistakin ilmenee, katsastustoimen työmäärän kasvu aiheutuu pääasiassa ajokortin luovuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Katsastustoimistot eivät saa ruuhkautua, ja tässä yhteydessä toivon, että kotipaikkakunnallani oleva Parkanon autokatsastustoimiston rakentaminen saisi valtiolta riittävän määrärahan, koska Parkanosta on tullut merkittävä autokeskus. Jo tämänkin vuoksi aseman saaminen on tärkeää.

Monissa yhteyksissä eduskunnassa on puhuttu liikenneturvallisuudesta ja aivan oikeutetusti. Tämänkin lain voimaantulon jälkeen on toivottavaa, että poliiseja on entistä enemmän valvomassa ja rauhoittamassa tiellä liikkuvia. Pelkkä poliisin läsnäolo tekee myönteisen vaikutuksen juuri korttinsa saaneisiin, usein nuoriin autoilijoihin, jotka nuoruuden huumassa eivät välttämättä aina muista opittuja liikennesääntöjä. Myös rattijuoppojen kiinni jääminen on paljolti poliisin valvonnan tehokkuudesta kiinni.

Herra puhemies! Lopuksi haluan mainita, että SMP:n eduskuntaryhmän toimesta on tehty esitys ajokortin myöntämisiän alentamisesta 18 vuodesta 17 vuoteen. Mielestämme Suomen tulisi seurata kansainvälistä kehitystä myös tällä alalla, ja tämän takia esityksemme on mielestämme perusteltu. Suomi on niitä harvoja valtioita maailmassa, jossa ajokorttia ei pysty hankkimaan alle 18-vuotias henkilö. Lisäksi olemme lakialoitteessamme esittäneet ajokorttiin tarvittavan teoreettisen liikenneopetuksen mahdollistamista myös peruskoulussa. Tällä esityksellämme haluamme luoda mahdollisuuden, että tämänhetkistä ylikorkeata ajokortin hankintahintaa pystyttäisiin alentamaan. Toisaalta liikenneopetuksen ja liikennetaitojen opettaminen on eräs tärkeä kansalaistaito, ja tämän takia kyseinen opetus olisi mahdollista ja kannattavaa sijoittaa peruskoulun opetusohjelmaan.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Esillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan joitakin muutoksia tieliikennelakiin. Tällä lailla on myös liikenneturvallisuutta lisääviä vaikutuksia.

Nyt, kun tieliikennelaki on eduskunnan käsittelyssä, olisi hyvä tilaisuus uudistaa tieliikennelakia laajemminkin. Tässä mielessä kristillisen liiton eduskuntaryhmä on jättämässä lakialoitteen tieliikennelain 100 a §:n lisäämiseksi lakiin. Tämän pykälän hyväksyminen merkitsisi ns. täyden raittiuden periaatteen ottamista tieliikennelakiin.

Vuonna 1977 lainsäädäntöön tulivat ns. promillerajat. Tuolloin monet asiantuntijat totesivat arvionaan, että promillerajat tulevat hämärtämään suhtautumista täyden raittiuden periaatteen noudattamiseen liikenteessä. Näin on käynyt, ja rattijuopumusluvut ovat edelleen kasvussa. Tämän aiheuttamat kärsimykset koskettavat yhä useampia ihmisiä ja perheitä. Ruotsi on jo tehnyt oikeat johtopäätökset asiassa, ja vastikään Ruotsissa tiukennettiin promillerajasäännöksiä.

Herra puhemies! Nyt valiokunta voisi tehdä liikenneturvallisuushistoriaa ja lisätä 100 a §:n tieliikennelakiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

pankkivaliokuntaan

12) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

13) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi tullitariffilain liitteenä olevan tullitariffin muuttamisesta

pankkivaliokuntaan

14) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta

sosiaalivaliokuntaan

15) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta

---

16) Ed. Kaliman ym. lakialoite n:o 1 laiksi kuntien katastrofiavusta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kalima: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva lakialoite n:o 1 laiksi kuntien katastrofiavusta perustuu käytännön hallintotoimintaan. Helsingin kaupunki antoi joitakin viikkoja sitten 500 000 markan avustuksen Bukarestiin silloisen tilanteen auttamiseksi ja inhimillisen hädän lievittämiseksi. Tässä tilanteessa jouduimme kuitenkin tiettyihin oikeudellisiin pohdintoihin, ennen kaikkea siihen, millä tavoin on arvosteltava tilannetta, jossa päätöksestä mahdollisesti valitetaan ja korkein hallinto-oikeus hyväksyisi valituksen. Jouduimme harkitsemaan, mitä merkitsisi annetun avustuksen kannalta mainitunlainen päätös, varsinkin kun tähän mennessä näitä tapauksia oikeuskäytännössä on tiettävästi ainoastaan yksi, nimittäin tapaus, joka koski Valkeakosken kaupungin avunantopäätöstä Jelenia Góran kaupungille Puolassa. Tuossa tapauksessa korkein hallinto-oikeus katsoi, että katastrofiavun antaminen kummikunnalle, kummikaupungille, on luvallista kunnan toimialaan kuuluvaa hallintotoimintaa.

Kun eduskunnan arvovallasta käytyä keskustelua tarkastelee, tulee oikeudelliselta kannalta pohtineeksi sitä, minkä takia eduskunnan piiristä tulleita lakialoitteita niin ani harvoin hyväksytään. Tähän on tietysti useita syitä, ei vähiten teknisiä, mutta myöskin näyttää siltä, että ministeriöiden korkeat virkamiehet ja mikseivät eräät valtioneuvoston jäsenetkin valvovat mustasukkaisesti reviriään siten, että ainoastaan hallituksen esitykset tulevat hyväksytyiksi. Tämä lakialoite laadultaan ei varmaankaan ole esimerkillinen, mutta siinä määrin kuitenkin valmisteltu, että sen tulisi kelvata käsittelyn pohjaksi. Minusta asia, nimittäin humanitäärisen avun antamisen mahdollistaminen kunnille, sinänsä on laadultaan sellainen, että ei luulisi kenkään sitä vastustavan, tätä osoittaa allekirjoittaneiden suuri määrä — aloitteen on allekirjoittanut 54 edustajaa kaikista eduskuntapuolueista.

Todennäköisyys siis siitä, että lakialoite tulisi hyväksytyksi, on kovin pieni. Voidaan sanoa esimerkiksi, että erityislainsäädäntöä kunnan toimialan sisällä ei tule harrastaa, vaikka tästä on esimerkkinä laki kuntien nuorisotyöstä. Toki monia muitakin päteviäkin perusteita voidaan esittää. Tässä on kuitenkin nyt käsillä lakialoite, jossa kynnys hyväksyä aloite on hyvin matalalla. Itse asiassa tämän aloitteen hyväksyminen merkitsisi lähinnä korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksen luonteista ratkaisua. Tällä päätöksellä kunnat saisivat selkeän ohjeen siitä, kuinka menetellä annettaessa

katastrofiapua yhtä hyvin kotimaassa kuin ulkomailla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan.

17) Ed. Mäkipään ym. lakialoite n:o 4 laiksi peruskoululain 47 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Lakialoite n:o 4 laiksi peruskoululain 47 §:n muuttamisesta liittyy läheisesti liikenneturvallisuuteen ja ennen kaikkea lasten turvallisuuteen. Nykyisin lasten koulutie on tullut yhä vaarallisemmaksi jatkuvasti lisääntyvän liikenteen aiheuttaman vaaran vuoksi.

Nykyisen lain mukaan kunnan on järjestettävä maksuton kuljetus peruskoululaisille, mikäli koulumatkan pituus on yli viisi kilometriä. Varsinkin maaseudulla pimeään aikaan liikkuvalle, koulunsa alkaneelle lapselle viiden kilometrin pituinen koulumatka pimeällä tiellä on pelottava kokemus. Tämän johdosta toivon, että lakialoite, jossa ehdotetaan ilmaisen koulumatkan järjestämistä niille peruskoululaisille, joiden koulumatka on kahden kilometrin pituinen, saisi sille kuuluvan myönteisen käsittelyn valiokunnassa ja eduskunnassa ja tulisi myös hyväksytyksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

18) Asetus 26 päivältä tammikuuta 1990 lääkintöhallituksen eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 1)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 23.21.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin